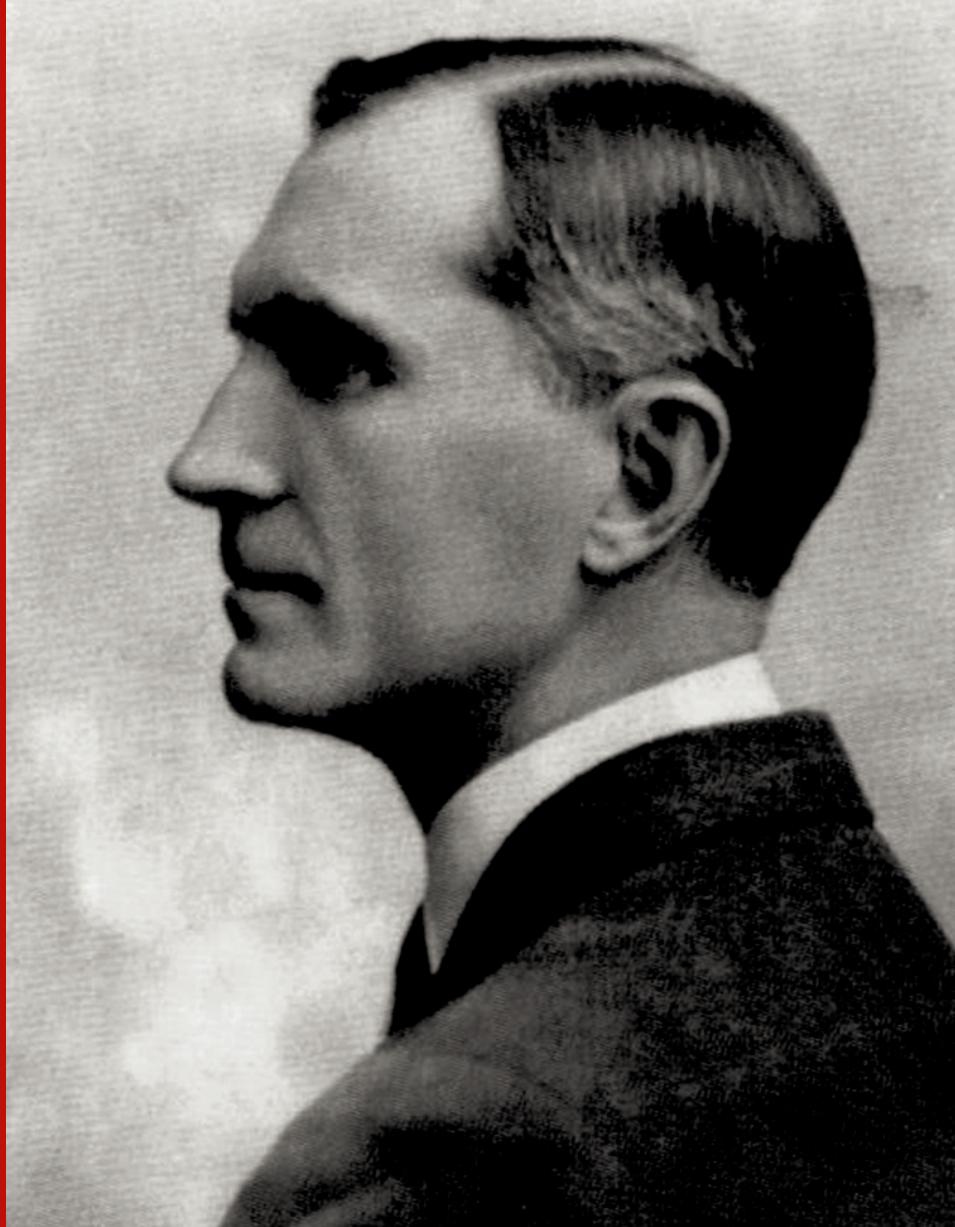

ANDRZEJ DUBICKI

LUCJAN
LUCIAN

SKUPIEWSKI
SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA
SPOŁECZNO-POLITYCZNA
BIOGRAFIA
SOCIAL-POLITICĂ

WARSZAWA / VARŞOVIA
2018

LUCJAN
SKUPIEWSKI
LUCIAN
SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA SPOŁECZNO-POLITYCZNA
BIOGRAFIA SOCIAL-POLITICĂ

LUCJAN SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA SPOŁECZNO-POLITYCZNA

LUCIAN SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA SOCIAL-POLITICĂ

ISBN 978-83-947602-1-2

AUTOR

DR HAB. ANDRZEJ DUBICKI – PROF. NADZW. UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO

KOREKTA I REDAKCJA | CORECTURA ȘI REDACTIE

WOJCIECH JASIŃSKI

KRYSZTOF KAMIŃSKI

DR Rafał ZGORZELSKI

TŁUMACZENIE | TRADUCERE

ANDRZEJ DUBICKI

KONSULTANT | CONSULTANT

GABRIEL BYRTAS

KONSULTACJA JĘZYKOWA | CONSULTAREA TRADUCERII

IOANA DIACONU-MUREŞAN

PROJEKT OKŁADKI | DESIGN COPERTA

PIOTR FIGURA

SKŁAD I DRUK | CULES ȘI TIPAR

WWW.SINDRUK.PL

WYDAWCA | EDITOR

FUNDACJA WARSAW INSTITUTE

WILCZA ST. 9, 00-538 WARSAW, POLAND

WWW.WARSAWINSTITUTE.ORG

OFFICE@WARSAWINSTITUTE.ORG

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji i Kultury w ramach programu „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą 2018”.

Opinie i stanowiska opublikowane w tej książce odzwierciedlają poglądy autorów i nie można ich utożsamiać z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Această carte a fost tipărită cu sprijinul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național al Poloniei în cadrul programului Fond de cultură și promoție în cadrul programului „Protecția Patrimoniului Cultural de peste hotare 2018”.

Opiniile și punctele de vedere exprimate în această carte oglindesc convingerile autorilor și nu se identifică cu poziția oficială a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național Republicii Polone.

ANDRZEJ DUBICKI

LUCJAN SKUPIEWSKI
BIOGRAFIA SPOŁECZNO–POLITYCZNA

LUCIAN SKUPIEWSKI
BIOGRAFIA SOCIAL–POLITICĂ

WARSZAWA / VARŞOVIA
2018

Spis treści

Słowo wstępne	9
Rodzina Skupiewskich	11
Początki kariery politycznej – działalność w radzie miasta Bukareszt	21
Działalność polityczna i parlamentarna	27
Działalność społeczna Lucjana Skupiewskiego	37
Zakończenie	45
Zdjęcia	46
Bibliografia	99
O Autorze	104
O Wydawcy	106
Podziękowania	108

Cuprins

Cuvânt introductiv	65
Familia lui Lucian Skupiewski	67
Începuturile unei cariere politice – activități la consiliul municipiului București	75
Activitatea politico-parlamentară	81
Activitatea socială a lui Lucian Skupiewski.....	89
Sumar	97
Fotografii.....	46
Bibliografie	99
Nota despre Autor	104
Nota despre Editor	106
Mulțumiri.....	108

LUCJAN SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA SPOŁECZNO–POLITYCZNA

Lucjan Skupiewski, biografia społeczno-polityczna

Dzieje Lucjana Skupiewskiego do pewnego stopnia odzwierciedlają losy Polaków, którzy urodzili się w okresie zaborów, znaleźli swoją przystań poza granicami kraju i odznaczyli się w służbie dla nowej (przybranej) ojczyzny. Poniekąd można jego zasługi porównać do tych położonych chociażby dwa pokolenia wcześniej w Ameryce Południowej np. przez Ignacego Domeykę czy Ernesta Malinowskiego.

Ziemia rumuńska okazała się gościnna dla emigrantów polskich dość licznie napływających do krain leżących nad Prutem i Dunajem, zwłaszcza po wielkich zrywach narodowych. Tereny te były atrakcyjne dla Polaków z kilku względów. Przede wszystkim swobody, jaką zapewniały im rumuńskie władze polityczne, jedynie czasem ograniczanej pod wpływem nacisków zewnętrznych, zwłaszcza rosyjskich. Drugim istotnym elementem niewątpliwie pozytywnie wpływającym na atrakcyjność ziem rumuńskich w oczach Polaków była względna bliskość, przynajmniej geograficzna, zapewniająca łączność z krajem i pozytywnie wpływającą na podtrzymywanie więzi ze „starą” ojczyzną.

Rumunia, jako kraj intensywnie modernizujący się, zwłaszcza w okresie po zjednoczeniu obu księstw rumuńskich¹ przedstawiał się atrakcyjnie dla przedstawicieli polskiej inteligencji, zarówno technicznej, jak i intelektualnej. Kraj będący „na dorobku” otwierał również przed intelektualistami pewne możliwości, które odważne jednostki starały się wykorzystać, często dzięki temu wchodząc w skład elity kraju. Doskonałym przykładem wykorzystania perspektyw, jakie pojawiły się w Rumunii jest rodzina Skupiewskich, która maksymalnie wyzyskała możliwości, jakie dała im emigracja do tego państwa. Co należy mocno podkreślić udało się im przy tym zachować polską świadomość narodową, co nie było powszechnie wśród Polonii robiącej różnego rodzaju karierę w Rumunii.

¹ Hrabstwa Wołoszczyzny i Mołdawii, które zostały połączone unią personalną w roku 1859 a unią realną w roku 1861.

Rodzina Skupiewskich |

Rodzina Skupiewskich (Belina-Skupiewskich) wywodziła się z centralnej Polski, a jej losy były w pewnej mierze typowe dla walczących o wolność Polaków. Dziadek Lucjana – Julian pracował w szkolnictwie, był profesorem w gimnazjum w Płocku, przez pewien czas pracował też m.in. w warszawskiej Szkole Głównej². Ojciec Lucjana – Józef Julian urodzony w 1846 r. w Płocku wziął udział w Powstaniu Styczniowym³, z oficjalnego życiorysu przedstawionego w trakcie procesu naturalizacji w Rumunii wynika jednak, że Józef Julian ukończył studia prawnicze w Szkole Głównej w Warszawie⁴. Tytuł zawodowy magistra prawa otrzymał 15 października 1868 r., na podstawie pracy zatytułowanej *Stanowisko dzieci nieprawych podług obowiązującego prawodawstwa*⁵. Po ukończeniu studiów pracował jako adwokat i radca prawnny w Towarzystwie Kredytowym Ziemskim. W tym charakterze został wykazany w roku 1877 w *Kalendarzu Ilustrowanym Jana Jaworskiego na rok 1877*. W pracy dziennikarskiej posługiwał się pseudonimem „Sigma”⁶. Był także przez ojca – Juliana (1821–1877) spowinowacony z Aleksandrem Świętochow-

² B. Brzuska, *Julian Tomasz Skupiewski 1820-02-02-1877-04-05*, <http://ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/julian-tomasz-skupiewski>, [dostęp: 13 IX 2018]. Bardziej dokładny biogram Juliana Skupiewskiego znajduje się w: B. Bartkiewicz, *Szkoła Główna Warszawska (1862–1869)*, Kraków 1900, t. 1, s. 190-192.

³ Tak uważa m.in. T. Dubicki, *Lucjan Skupiewski*, [w:] K. Dopierała (red.), *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, Toruń 2005, t. 4, s. 396, niemniej z oficjalnego spisu absolwentów warszawskiej Szkoły Głównej odnotowującej skrótne udział w Powstaniu nie wynika by Józef Skupiewski w nim uczestniczył; zob. S. Borowski, *Szkoła Główna Warszawska 1862–1869. Wydział Prawa i Administracji*, Warszawa 1937, s. 314.

⁴ Wynika z tego, że ewentualna emigracja popowstaniowa była relatywnie krótka. Fakt ukończenia studiów przed 1870 r. wynika z zamknięcia w tym roku Szkoły Głównej, w zasadzie zaś z przekształcenia jej w Cesarski Uniwersytet Warszawski.

⁵ Została ona opublikowana w: „Przeglądzie Sądowym” 1869, t. V, s. 96-137; zob. S. Borowski, op. cit., s. 314.

⁶ L. Czarkowski, *Pseudonimy i kryptonimy polskie*, Wilno 1922, https://pl.wikisource.org/wiki/Pseudonimy_i_kryptonimy_polskie/ca%C5%82o%C5%9B%C4%87, [dostęp: 30 VII 2018].

skim, jego bliskim kuzynem⁷. Matka Lucjana – Kornelia z domu Górska urodziła się w roku 1852 i zmarła w roku 1937. Finalnie po epizodzie w Paryżu i w Belgii, gdzie był redaktorem naczelnym gazety *L'Indépendance Belge* osiadł w 1885 r. w Bukareszcie, gościnnym zawsze dla Polaków walczących o swoją wolność. Według jego świadectwa „przybył do Rumunii w celu promowania idei liberalnych”, zostało to skrytykowane i niemalże osmieszone przez przeciwników politycznych zgrupowanych wokół dziennika *Epoca*⁸.

Ojciec Lucjana, Józef, w Bukareszcie pracował jako dziennikarz, w 1886 r. piastował funkcję redaktora naczelnego dziennika *l'Etoile Roumaine*⁹, założonego przez Trandafira Djuvarę a związanego z rządem Iona C. Brătianu¹⁰. Pismo przestało się ukazywać w końcu marca 1888 r.¹¹, było to związane z utratą władzy przez Partię Narodowo Liberalną [PNL]¹² na rzecz kręgów konserwatywnych. W związku z tym nastąpiło zapewne zatrzymanie finansowania tytułu. Co ciekawe, w redakcji tego periodyku miało w ogóle nie być Rumunów, o czym zaświadczał sam Józef Skupiewski w roku 1888¹³. W lipcu 1886 r. uwikłał się w konflikt z szefem innego tytułu prasowego *Epoca* Nicolae Filipescu¹⁴. Skupiewski miał obrazić Nicolae Filipescu w jednym ze swych artykułów [liście otwarty-m]¹⁵ a następnie odmówić mu pojedynku¹⁶. Często w swych artykułach Skupiewski miał pouczać konserwatystów w jaki sposób należy rozumieć rumuńską rację stanu co oczy-

⁷ M. Brykalska, *Aleksander Świętochowski. Biografia*, Warszawa 1987, t. 1, s. 7-8.

⁸ „Epoca”, 29 VII 1886.

⁹ Józef Skupiewski redagował także następujące tytuły: *La Liberte* [od marca 1892 r.], *La Patrie, Gazeta Poporului* oraz *Le Progres*; zob. „Lupta”, 6 III 1892.

¹⁰ N. Iorga, C. Bacalbaşa, *Istoria presei româneşti: Dela primele începuturi până la 1916*, Bucureşti 1922, s. 157.

¹¹ „Lupta”, 28/29 III 1888.

¹² *Partia Narodowo Liberalna [Partidul Național Liberal]*, założona w roku 1875, grupowała przeciwników współpracy politycznej z Rosją, początkowo jej liderzy opowiadaли się za współpracą z Niemcami, ale także i Francją. Zmiana układów politycznych na Bałkanach na początku XX w. spowodowała jej reorientację w kierunku krajów Trójporozumienia. Orędowała za wejściem do I wojny światowej po stronie Francji, Wielkiej Brytanii i Rosji. W dziedzinie gospodarczej głównym hasłem liberalów było „prin noi însine” czyli dążenie do modernizacji społeczeństwa i gospodarki rumuńskiej własnymi siłami. Liderami partii byli m.in. członkowie rodziny Brătianu [Ion. C, Dumitru, Ion I. C, Vintila, Constantin], Dumitru A. Sturdza, Ion Duca, Gheorghe Tătărescu. Funkcjonowała do roku 1938, reaktywowana w roku 1944, zdelegalizowana w roku 1947, odtworzona w 1990 r.; zob. I. Scurtu, et. alt., *Enciclopedia partidelor politice din România 1859–2003*, s. 79-86.

¹³ „Epoca”, 24 I 1888.

¹⁴ „Telegraphul”, 26 VII 1886.

¹⁵ „l'Etoile Roumaine”, 25 VII 1886.

¹⁶ „Epoca”, 3 VIII 1886.

wiście nie mogło podobać się adresatom¹⁷. Był to poważny konflikt polityczno-towarzyski, który odbił się echem nawet podczas dyskusji w parlamencie rumuńskim, dotyczącej skrócenia procesu naturalizacji Józefa Skupiewskiego. Argumentem przemawiającym za tym rozwiązaniem były zasługi jakie ten położył w badaniach historycznych dotyczących dziejów księstw rumuńskich, zwłaszcza edycji źródeł i dokumentów spisanych w języku polskim i russkim. Edycje te są cytowane w literaturze rumuńskiej pomimo upływu lat od ich ukazania się. Ówczesna opozycja związana z Partią Konserwatywną zarzucała starszemu Skupiewskiemu niemal zamach na porządek konstytucyjny Rumunii, dodatkowo także zatajanie pewnych szczegółów dotyczących życia przed pojawiением się w tym kraju¹⁸. Pomimo tych zastrzeżeń otrzymał on naturalizację 8 kwietnia 1896 r.¹⁹. Wobec szans na finalizację procesu naturalizacji droga do dalszych awansów zawodowych stanęła przed nim otworem. Dumitru A. Sturdza chciał niemal natychmiast postawić go na czele drukarni państowej, istotnego w warunkach rumuńskich przedsiębiorstwa, którego zadaniem było przede wszystkim wydawanie *Monitorul Oficial*. Rząd miał zaaprobować kandydaturę Skupiewskiego jeszcze przed finalizacją procesu naturalizacji – 4 kwietnia 1896 r.²⁰. Jednak w tym wypadku klub parlamentarny PNL nie wyraził na to ostatecznie zgody. Wymieniono kilka powodów: przede wszystkim zarzucono Józefowi Skupiewskiemu niedostateczną znajomość języka rumuńskiego, mimo wszystko potrzebnego przy zarządzaniu tak istotnym przedsiębiorstwem; można jednak być pewnym, że prawdziwym motywem oporu przeciw kandydaturze była obawa o dalszą konsolidację władzy partyjnej w jednym ręku. W sytuacji zagrożenia odejściem części posłów do frakcji „drapelistów”²¹, Sturdza musiał tym razem odstąpić od kandydatury Skupiewskiego²².

Dziennik *Epoca* był głównym krytykiem postępowania Józefa Skupiewskiego, zarówno jako szefa dzienników bukareszeńskich, jak i później agencji prasowej; analizując piśmiennictwo w *Epoce* można wręcz mieć wrażenie, że stał się on synonimem wszelkiego zła i złych nawyków²³. Pojawiały się oskarżenia o próbę cenzury lub opieszałość w dostarczaniu wiadomości do redakcji w Bukareszcie²⁴. Józef Skupiewski miał nieprawdopodobny talent dowiklania się w różnego rodzaju afery, w styczniu 1888 r. popadł

¹⁷ „Epoca”, 12 X 1886.

¹⁸ „Dezbaterile Adunareii Deputaților” 11 IV 1896 nr 53, s. 816.

¹⁹ Ibidem, s. 817.

²⁰ Józef Skupiewski naturalizację otrzymał stosunkiem głosów 66:23; zob. AICB, *Parlamentul*, 1102, f. 221; „Epoca”, 5 IV 1896.

²¹ Odłam PNL zgrupowany wokół gazety „Drapelul”.

²² „Epoca”, 27 IV 1896.

²³ „Epoca”, 29 III 1898.

²⁴ „Epoca”, 14 I 1898.

w konflikt z księciem Gheorghe Bibescu, wokół artykułu w *l'Etoile Roumaine* z 16 (28) stycznia, który również miał zakończyć się pojedynkiem²⁵. W swym artykule Skupiewski nawiązywał do aktualnie toczącej się w Rumunii kampanii wyborczej i ewentualnych powiązań księcia Bibescu z tytułami prasowymi *l'Independence Roumaine* i wspomianą już *Epoca* (artykuł *Lettre du Prince Georges Bibesco. Avant la combat*). Meritum artykułu Józefa Skupiewskiego nie odnosiło się jednak do spraw politycznych, a raczej towarzysko-osobistych. Skupiewski zanegował tytuł książęcy rodziny Bibescu w dwojakim sposobu. Po pierwsze, stawiając znaki zapytania przy tytule książęcym w tekście artykułu²⁶, po drugie starając się wyjaśnić sprawę czytelnikom powołując się na odpowiednie przepisy prawne²⁷. Argumentacja Skupiewskiego opierała się na tym, że ojciec księcia Gheorghe Bibescu, również Gheorghe, miał prawo do tytułu książęcego jako hospodar Wołoszczyzny w latach (1842–1848), niemniej jednak tytuł według Regulaminu Organicznego²⁸ był nieprzechodni. Ponadto konstytucja Rumunii z 1866 r. zniosła wszelkie tytuły arystokratyczne (art. 12), w związku z tym dziennikarz uznał, że Bibescu po prostu usurpuje sobie ten tytuł. Przy tej wadze oskarżeń finałowa wzmianka, że Bibescu właściwie *de iure* utracił obywatelstwo rumuńskie podejmując służbę wojskową w armii francuskiej była jedynie nikłym dodatkiem²⁹. Nic więc dziwnego, że sprawą miała być na tyle poważna, że zainteresował się nią osobiście król Karol I³⁰, który nie lubił księcia Gheorghe Bibescu, członka partii konserwatywnej, znanego ze swej zapalczystości, a także niezbyt entuzjastycznego podejścia do panującej dynastii i w nieoficjalnych rozmowach potępiał jego zachowanie. Natomiast oczywiście dopóki wszelkie pojedynek odbywały się zgodnie z zasadami kodeksu honorowego raczej nie można było z tym oficjalnie nic zrobić. Według doniesień prasowych pojedynek ostatecznie nie odbył się z uwagi na zasady zaproponowane przez sekundantów księcia Bibescu³¹. Józef Skupiewski nie chciał się zgodzić wówczas na pojedynek na broń białą, twierdząc że posiada niesprawną prawą rękę, w zamian postulował pojedynek strzelecki. Zawsze krytyczna wobec niego *Epoca* zauważała, że ułomność ta jednak nie przeszkadza mu w pisaniu kąśliwych pamphletów

²⁵ „Epoca”, 23 I 1888.

²⁶ *Le manifest d'un „prince”?*.

²⁷ „l'Etoile Roumaine”, 16 I 1888.

²⁸ *Regulamin Organiczny* – ustawa konstytucyjna, która została w 1831 r., po zaakceptowaniu przez cara Mikołaja I, przyjęta przez Nadzwyczajne Zgromadzenia Wołoszczyzny i Mołdawii (*dywany ad-hoc*). Była ona niemal identyczna dla obu księstw, opierała się na zasadzie ścisłego rozdziału władz. Wprowadzała w obu księstwach rumuńskich nowoczesne instytucje polityczne. Jej cechą charakterystyczną było przyjęcie zasady wyboru głowy państwa (hospodara/księcia) na 7-letnią kadencję, co sprowadzało ten urząd *de facto* do prezydentury. Regulamin dla obu księstw opracował namiestnik rosyjski w księstwach Paweł A. Kisielew; zob. M. Willaume, *Rumunia*, Warszawa 2004, s. 23-24.

²⁹ „l'Etoile Roumaine”, 16 I 1888.

³⁰ A. Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. II, [red.] C. Corbu, București 1999, s. 79.

³¹ „România Libera”, 26 I 1888.

na przeciwników politycznych PNL. Ostatecznie w sprawie pojedynku strony nie doszły do porozumienia, ponieważ sekundanci dziennikarza uznali, że zasady proponowane przez drugą stronę nie były adekwatne do rodzaju obrazy³². Jednak nie zawsze Skupiewski unikał pojedynek, choć zapewne kończyły się one z reguły bez krwawego rezultatu³³. Widać, że Józef Skupiewski był prawdopodobnie wykorzystywany przez swoich mocodawców z PNL jako swego rodzaju harcownik polityczny, o czym świadczy incydent związany z jego pobiciem pod koniec 1896 r.³⁴. W czasie walk politycznych wokół sprawy abp Ghenadie miał zostać poturbowany w czasie manifestacji przez zwolenników konserwatystów 16 listopada 1896 r.³⁵, przy czym opis samego przebiegu zdarzenia różnił się w zależności od gazety relacjonującej sprawę. Pewnym jest, że Józef Skupiewski został poważnie poszkodowany podczas tych wydarzeń³⁶. Wspomniany incydent był także przedmiotem interpelacji w Izbie Deputowanych³⁷. Nazwisko Skupiewskiego było na tyle popularne, że dość często pojawiało się nawet w twórczości „lekkiej”, raczej związanej z satyrą polityczną, jako swoisty synonim chaosu. W takim charakterze występuje, np.

³² Chodziło przede wszystkim o odległość z jakiej miał odbyć się pojedynek. Skupiewski nie chciał się zgodzić na pojedynek na białą broń z uwagi na to, że adwersarz był znanym i doświadczonym pojedynkowiczem. Proponowane przezeń (Skupiewskiego i jego sekundantów – A.D.) zasady właściwie dawały możliwość wyjścia obu stronom z pojedynku bez szwanku, strona księcia Bibescu dążyła raczej do bardziej krwawej konfrontacji; zob. „Epoca”, 24 I 1888.

³³ W prasie z epoki można odnaleźć także wzmianki o kolejnych pojedynkach, np. z 3 września 1891 r., gdy Skupiewski wyjaśniał w ten sposób nieporozumienie z redaktorem „l’Indépendance Roumaine” – A. Possierem; zob. „Voința Națională”, 4 IX 1891.

³⁴ Druga połowa 1896 r. obfitowała w wydarzenia o dużym znaczeniu politycznym dla Rumunii. Pierwszym z nich była wizyta w Rumunii cesarza Austro-Węgier Franciszka Józefa I, niezbyt przychylnie odebrana przez środowiska związane z rumuńską Partią Konserwatywną; drugim wydarzeniem była tzw. sprawa abp Ghenadie (Petrescu – A.D.), ówczesnego zwierzchnika Rumuńskiej Cerkwi Prawosławnej. Zastąpił on na tym stanowisku abp Iosifa (Gheorghiana – A.D.), który pozostawał w konflikcie z rządem konserwatywnym. Po dojściu do władzy liberalów w 1895 r. abp Ghenadie został oskarżony o wprowadzenie nowinek kultowych, świętokradztwo i korupcję, a także zesłany do klasztoru, natomiast na jego miejsce przywrócono poprzedniego metropolitę Josifa. Wywołało to masowe protesty wiernych, działało też na korzyść Partii Konserwatywnej. Obawiano się również interwencji cara Mikołaja II jako autorytetu dla całego prawosławia. Ostatecznie abp Ghenadie został w 1896 r. na żądanie króla Karola I zrehabilitowany przez rząd liberalny, ale bez przywrócenia go do godności metropoli. Dodatkowo sprawa ta była katalizatorem czasowego rozłamu w PNL, gdzie oddzieliła się frakcja „drapelistów”, oskarżających byłego premiera Sturdzę o niepotrzebne wywołanie sprawy i zaognienie sytuacji wewnętrznej. Skupiewski pozostał wierny przyjaźni z Dumitru A. Sturdzą i zwalczał tę frakcję na łamach kontrolowanych przez siebie gazet; zob. A. Dubicki, *System partyjny Królestwa Rumunii. Uwarunkowania i funkcjonowanie 1866–1947*, Łódź 2013, s. 166-167; „Afacerea Ghenadie”, *complot politic*, „Adevărul”, 4 IX 2012, https://adevarul.ro/news/societate/afacerea-ghenadie-complot-politic-1_50ae76c77c42d5a6639cf1bd/index.html, [dostęp: 24 VII 2018].

³⁵ „Epoca”, 4 IX 1897.

³⁶ „Voința Națională”, 19 XI 1896; 20 XI 1896.

³⁷ *Dezbaterile Adunarei Deputaților*, 17 XI 1896, s. 4.

u znanego rumuńskiego komediopisarza i satyryka Iona Luci Caragiale³⁸. Zmarł 5 marca 1910 r. w pracy, w bukareszteńskim Klubie Liberalnym, pracował wówczas w dzienniku *l'Independece Roumaine* oraz był dyrektorem agencji prasowej *Agenția Româna*³⁹.

Lucjan Julian Skupiewski, syn Józefa, urodził się w Warszawie 8 stycznia 1876 r.⁴⁰ i jako dziecko przeniósł się wraz z rozdzicami oraz braćmi do Rumunii⁴¹. Ukończył liceum Gheorghe Lazar w Bukareszcie. Jeszcze przed zdaniem egzaminu dojrzałości, rankiem 1 maja 1897 r. próbował popełnić samobójstwo; prawdopodobną przyczyną były nieporozumienia z ojcem co do własnej przyszłości po maturze. Józef Skupiewski niezbyt bowiem entuzjastycznie zapatrywał się na pomysł podjęcia studiów medycznych przez Lucjana⁴². Zgodnie z relacją prasową, Lucjan próbował strzelić sobie w pierś, wezwani na miejsce lekarze zdołali go jednak uratować⁴³. Według relacji z reguły sceptycznego wobec Skupiewskich dziennika *Epoca*, *Dreptatea* miała opisać ten incydent w dość krytyczny dla rodziny Skupiewskich sposób. Weryfikacja treści artykułu u właściwego źródła tego nie potwierdza, powodem późniejszej agresji Lucjana Skupiewskiego musiało być więc samo ujawnienie jego próby samobójczej⁴⁴. Ostatecznie rany okazały się niegroźne i w ciągu dwóch tygodni Lucjan Skupiewski wrócił do zdrowia. Niemniej jednak sprawa się na tym nie skończyła, bowiem przyszły doktor poczuł się dotknięty relacją *Dreptatei* i ujawnieniem incydentu. Postanowił więc wyjaśnić sprawę osobiście z dziennikarzami wspomnianego periodyku. Doszło do dwóch skandalu, bowiem Skupiewski najpierw zaatakował redaktora naczelnego Antona Bacalbașę w piwiarni Kosman, potem reportera dziennika *Drapelul* – Honigmana, złapany na gorącym uczynku został odstawiony na policję, skąd go szybko wypuszczono a sprawę zatuszowano⁴⁵.

³⁸ I. L. Caragiale, *Restituiri*, București 1986, s. 19.

³⁹ Agence Telegraphique de Roumanie – Roumagine, agencja założona w roku 1889, funkcjonowała do roku 1917; zob. M. Petcu (red.), *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, București 2012, s. 1962, https://books.google.pl/books?id=-X5sDAAAQBAJ&pg=PA1962&lpg=PA1962&dq=scupiewski&source=bl&ots=yKShPPkFwE&sig=IA_G4vcm8BJeYAsMxXMuQ-3_7Ek&hl=pl&sa=X&ved=0ahUKEwiyvr6i6qvcAhXoIJoKHZf9CBYQ6AEISjAJ#v=onepage&q=scupiewski&f=false, [dostęp: 19 VII 2018].

⁴⁰ W oficjalnych dokumentach pojawia się także data 27 grudnia 1875 r. – czyli zgodna z kalendarzem juliańskim obowiązującym wówczas zarówno w Królestwie Polskim, jak i w Rumunii.

⁴¹ Lucjan Skupiewski miał dwóch młodszych braci: Józefa Konstantyna (1878–1943) i Józefa Tadeusza (1879–1911).

⁴² Zob. T. Dubicki, *Lucjan Skupiewski...*, s. 396.

⁴³ „Epoca”, 2 V 1897.

⁴⁴ „Dreptatea”, 1 V 1897.

⁴⁵ „Epoca”, 22 VII 1897.

Egzaminy maturalne Lucjan Skupiewski złożył z powodzeniem 16 lipca 1897 r.⁴⁶. Wkrótce młody Skupiewski podjął studia medyczne, podczas których nawiązał bliskie kontakty naukowe z prof. George Asachim (Assakym – A.D.) – prekursorem rumuńskiej ginekologii. Na pierwszym roku studiów w 1897 r. przystąpił do Związku Studentów Medycyny⁴⁷. Jeszcze na studiach podjął pracę w klinice ginekologicznej, jako asystent (*preparator*); prowadził wówczas również badania empiryczne do doktoratu. W międzyczasie został naturalizowany jako obywatel rumuński 19 stycznia 1902 r.⁴⁸. O naturalizację wystąpił w listopadzie 1901 r. Podobnie jak i ojciec wnioskował o skrócenie karencji (*scutirea de stagiu*) oraz szybkie przyznanie mu obywatelstwa. Ówczesny minister sprawiedliwości – Constantin I. Stoicescu zgodził się z argumentacją Lucjana Skupiewskiego, wskazującego na szansę szybkiego ukończenia studiów medycznych (był wówczas na ostatnim, piątym roku) i dzięki temu przysłużenie się narodowi rumuńskiemu⁴⁹. Dodatkowo minister wskazał jako element działalności pro obywatelskiej fakt odbycia przez Skupiewskiego służby wojskowej, zakończonej pomyślnie zdanym podstawowym egzaminem oficerskim⁵⁰. Nadaniu obywatelstwa rumuńskiego nie towarzyszyła tak ożywiona dyskusja jak w przypadku ojca⁵¹. Finalnie w 1902 r. ukończył studia medyczne i uzyskał dyplom doktora medycyny na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Bukareszteńskiego⁵² ze specjalizacją w ginekologii i chirurgii na podstawie rozprawy *Despre alegerea doicilor. Teza pentru doctorat în medicină și chirurgie [O właściwym doborze mamek]*⁵³. Obrona odbyła się 30 listopada 1902 r., promotorem dysertacji był prof. dr Grigore Römniceanu, któremu zresztą owa praca została dedykowana. Po obronie doktoratu Skupiewski uzyskał zatrudnienie w szpitalu Filantropia, gdzie współpracował z profesorem Constantinem Angelescu jako jego asystent. W lipcu 1903 r. został oficjalnie zarejestrowany jako lekarz z prawem wykonywania zawodu w Bukareszcie⁵⁴. W 1903 r. uzyskał 4–letni angaż jako lekarz chirurg (*medic secundar*) w szpitalu dziecięcym w Bukareszcie⁵⁵, w którym wcześniej odbywał staż jako praktykant od 1 lutego 1900 r.⁵⁶. Od

⁴⁶ „Epoca”, 17 VII 1897.

⁴⁷ V. Gomoiu, *Istoricul Societăției Studenților de Medicina 1875–1906*, București 1906, s. 326.

⁴⁸ *l'Independence Roumaine*, 20 I 1902. Jako ciekawostkę można uznać fakt, iż brat Lucjana – Józef obywatelstwo otrzymał dopiero w 1926 r.; zob. „Monitorul Oficial”, 4 II 1926.

⁴⁹ Był to jeden z warunków skrócenia karencji.

⁵⁰ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 154.

⁵¹ Lucjan Skupiewski naturalizację uzyskał stosunkiem głosów 73:5; zob. AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

⁵² Od roku 1888 studia medyczne w Bukareszcie obligatoryjnie kończyły się obroną pracy doktorskiej; zob. *Scurt istoric al Facultății de Medicină*, <https://umfcd.ro/educatie/facultati-si-resurse/facultatea-de-medicina/>, [dostęp: 1 IX 2018].

⁵³ L. Skupiewski, *Despre alegerea doicilor. Teza pentru doctorat in medicina și chirurgie*, București 1902, s. 62.

⁵⁴ „Monitorul Comunei București”, 22 VII 1903, s. 334.

⁵⁵ „Monitorul Oficial”, 5 VII 1903, s. 2810.

⁵⁶ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

15 marca 1899 r. odbywał także staż w szpitalu ginekologicznym [klinicznym] – Filantropia w Bukareszcie⁵⁷. W 1905 r. przebywał za granicą, powrócił w końcu lipca i ponownie podjął praktykę lekarską w Bukareszcie przyjmując pacjentów w gabinecie zlokalizowanym przy ulicy Strada Romana 122⁵⁸, gdzie również wówczas zamieszkiwał⁵⁹. Oprócz praktyki w dziedzinie ginekologii i neonatologii zajmował się w ramach wizyt prywatnych także chirurgią ogólną⁶⁰. W międzyczasie piastował również funkcję naczelnego lekarza w szpitalu w miejscowości Slatina⁶¹. 16 lipca 1909 r. otrzymał order *Corona României* w stopniu kawalera⁶², wówczas to pracował jako inspektor w *Eforia Spitalelor Civile*⁶³. Stanowisko to zajmował do stycznia 1911 r.⁶⁴.

W 1901 r. (2 lutego) ożenił się po raz pierwszy, z Zofią Ajdukiewicz, córką ówczesnego nadwornego malarza dworu rumuńskiego – Tadeusza Ajdukiewicza. Ślub odbył się w katedrze katolickiej w Bukareszcie pod wezwaniem św. Józefa. Uroczystość zgromadziła oprócz rodzin nowożeńców, także i osoby ze światka stołecznej socjety, w tym: czterokrotnego premiera Dumitru A. Sturdzę wraz z małżonką (przyjaciela domu i współpracownika naukowego ojca)⁶⁵, królewskiego adiutanta ppłka Georgescu z małżonką, kapitana Tadeusza Rozwadowskiego – attaché wojskowego Austro-Węgier⁶⁶. Sama obecność na ślubie prominentnego polityka PNL poświadczają związki rodziny Skupiewskich z tą partią, innym możliwym śladem tych powiązań jest fakt publikacji ogłoszeń prasowych reklamujących praktykę lekarską Skupiewskiego w gazetach powiązanych z tym ugrupowaniem politycznym, np. *Voința Națională, Adevărul*⁶⁷. Małżeństwo przetrwało do roku 1910, gdy w kwietniu zakończyło się rozwodem⁶⁸. Zofia Skupewska wraz z córką Kornelią (Zoe – A.D.) opuściła Rumunię prawdopodobnie jeszcze przed rozwodem –

⁵⁷ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

⁵⁸ „Adevărul”, 5 VIII 1905.

⁵⁹ *Anuarul Bucureștilor* 1904, București 1904, s. 409.

⁶⁰ „Adevărul”, 22 III 1911.

⁶¹ Dziękuję dr. Claudiu Secasiu (CNSAS) za tę informację.

⁶² Order *Coroana României* (Korony Rumuńskiej) – ustanowiony w 1881 r., przyznawany zarówno wojskowym, jak i cywilom za zasługi dla kraju (odpowiednik polskiego Krzyża Zasługi); zob. V. Ivănceanu, P. P. Sterescu, P. Ionescu, C. Tărnăpanu, *Crucii și medalii Române*, București 1927, s. 56.

⁶³ „Monitorul Oficial”, 16 VII 1909, s. 2573.

⁶⁴ „Monitorul Oficial”, 16 I 1911, s. 9427.

⁶⁵ D. A. Sturdza 12 dni później po raz trzeci objął stanowisko szefa rządu.

⁶⁶ „l’Independence Roumaine”, 7 II 1901.

⁶⁷ „Voința Națională”, 4 V 1903.

⁶⁸ Pozew rozwodowy został złożony przez Lucjana Skupiewskiego, 25 lutego 1910 r.; zob. „Monitorul Oficial”, 2 III 1910; AMB, *Colectia Registru de Stare Civilă. Casatorie*, 1910, vol. 14, akt 2552.

obie udało się do Galicji. Jako przyczynę zakończenia małżeństwa Trybunał judetu⁶⁹ Ilfov wskazał opuszczenie przez Zofię Skupiewską męża⁷⁰.

Druga żona Lucjana Skupiewskiego – Elena była związana z rodziną Laptev (Łaptiew – A.D.). Urodzona w roku 1880, podobnie jak dla dr. Skupiewskiego było to jej drugie małżeństwo. Pochodziła z bogatej oraz ustosunkowanej rodziny i w tym charakterze odziedziczyła w spadku, wraz z innymi osobami prawa do 19. działek roponośnych w gminie Gorgota⁷¹. Lucjan zawarł z nią związek małżeński 28 października 1910 r.⁷². Również z tego małżeństwa Lucjan Skupiewski miał córkę – Hellę (Helenę – A.D.) urodzoną w roku 1912⁷³. Wyszła ona za mąż za Iona Zamfirescu (małżeństwo trwało w latach 1934–1947), potem poślubiła Erica Armitage⁷⁴. Przez drugą żonę Elenę również był powiązany z płk. (Nicolae – A.D.) Laptiewem (szwagier), ówczesnym attaché wojskowym Rumunii w Londynie, później, w czasie II wojny światowej wielokrotnie pojawiającym się w kontekście działań politycznych podejmowanych przez emigrację rumuńską. W ten sam sposób powiązany był także z płk. Tilicą Stăncescu (żonaty z siostrą żony Skupiewskiego) – uznawanego za „wtyczkę” w rumuńskiej *Siguranțy*⁷⁵ zarówno Eleny Lupescu (metresy króla Karola II), jak i Iona Inculeta (jednej z szarych eminencji na dworze Karola II, także premiera w roku 1940)⁷⁶. Z tego też powodu Skupiewski mógł być używany przez polityków PNL jako łącznik pomiędzy partią a wpływową panią Lupescu. Znajomość z metresą królewską nie była całkowicie bezinteresowna, w opinii Nae Ionescu (polityka pozostającego w opozycji do szeroko rozumianej kamaryli królewskiej), Lupescu chciała Skupiewskiego uczynić merem miasta i radnym miejskim⁷⁷. Powiązania z kamarylą dworską w rumuńskiej rzeczywistości politycznej z jednej strony z pewnością wzmacniały ogólną pozycję doktora, który dzięki temu mógł pozyskiwać niezbędne po-

⁶⁹ Județul – tradycyjna jednostka podziału administracyjnego Rumunii. Odpowiada polskiemu województwu w granicach z lat 1975–1999. W okresie przed Wielką Wojną Rumunia była podzielona na 32. takie jednostki administracyjne; w okresie międzywojennym było ich 71, obecnie Rumunia dzieli się na 41 takich jednostek administracyjnych.

⁷⁰ AMB, *Colecția Registrului de Stare Civilă. Casatorie...*

⁷¹ „Monitorul Oficial”, 19 II 1927, s. 2214.

⁷² AMB, *Colecția Registrului de Stare Civilă. Casatorie...*

⁷³ „Monitorul Comunal al. Muniucipului București”, 4 XI 1934, s. 7.

⁷⁴ Informacja od dr. Claudiu Secasie.

⁷⁵ *Siguranța* – rumuńska policja polityczna, pełniąca także rolę cywilnego wywiadu i kontrwywiadu; założona w 1908 r., została przekształcona w Securitate w roku 1948; zob. więcej na ten temat: A. Dubicki, *Początki rumuńskich służb wywiadowczych. Działalność i organizacja Siguranțy i SSI do 1930 roku*, [w:] *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Przeszłość–terazniejszość–przyszłość. Materiały i studia*, red. A. Krzak, D. Gibas–Krzak, Szczecin–Warszawa 2012, t. 1, s. 261–279.

⁷⁶ D. Mezdrea, *Nae Ionescu. Biografia*, vol. III, Brăila 2003, s. 215.

⁷⁷ Ibidem, s. 216.

parcie, moralne, ale i finansowe dla realizacji swoich projektów oraz dla szpitala. Miało to jednak i swoją ciemną stronę, otwierało bowiem drogę do oskarżeń o uczestnictwo w różnego rodzaju niejasnych operacjach finansowych dokonywanych przez kamaryłę. Był może było w tym ziarno prawdy – bowiem według świadectwa byłego długoletniego (1906–1930) sekretarza i bibliotekarza królewskiego (Karola I, Ferdynanda i Michała) Gheorghe T. Kirileanu, dr Skupiewski miał być jedną z osób, które odniosły korzyści na aferze dewizowej z roku 1935⁷⁸.

⁷⁸ Ibidem, s. 218.

Początki kariery politycznej – działalność w radzie miasta Bukareszt

W 1912 r. Lucjan Skupiewski był już członkiem PNL⁷⁹.

Skupiewski odbył służbę wojskową w 6. pułku ułanów, jeszcze przed otrzymaniem obywatelstwa rumuńskiego, w trakcie studiów, gdzie został uznany za zdolnego do otrzymania stopnia podporucznika rezerwy 12 stycznia 1901 r.⁸⁰. Niemniej jednak dopiero po odbyciu odpowiednich szkoleń dla rezerwistów 16 stycznia 1913 r. był promowany na stopień podporucznika kawalerii⁸¹. Z 1-ym marca 1919 r. został awansowany na porucznika lekarza rezerwy i przypisany do IV Dywizji Piechoty⁸². Ostatecznie jednak został przypisany do VI oddziału rumuńskiego sztabu generalnego (Oddział sanitarny)⁸³. W roku 1940 został awansowany do stopnia pułkownika⁸⁴.

W maju 1914 r. otrzymał medal *Barbatie și credința (Męstwo i wierność)* I klasy⁸⁵. W miesiąc później otrzymał kolejny order potwierdzający jego dotychczasowe zasługi –

⁷⁹ „Adevărul”, 7 XI 1912.

⁸⁰ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

⁸¹ „Monitorul Oficial”, 1 II 1913.

⁸² „Monitorul Oficial”, 5 II 1921, s. 10434.

⁸³ *Anuarul ofițerilor de rezervă ai armatei române pe anul 1925*, București 1925, s. 585 (Informacja od dr. Claudiu Secasiu).

⁸⁴ „Monitorul Oficial”, 26 I 1940, s. 321.

⁸⁵ „Monitorul Oficial”, 15 V 1914. Medal pierwotnie przeznaczony dla policjantów z wyróżniającymi się wynikami służby, po wojnie 1913 r. przyznawany – ówcześnie w trzech klasach – biorącym udział w tej wojnie żołnierzom; zob. V. Ivănceanu, P. P. Sterescu, P. Ionescu, C. Tâmpeanu, *Crucii și medalii Române*, București 1927, s. 117.

krzyż *Meritul Sanitar*, również I klasy⁸⁶, został on przyznany za zasługi położone w trakcie epidemii cholery, jaka nawiedziła Rumunię po II wojnie bałkańskiej⁸⁷.

W marcu 1914 r. Skupiewski został wybrany do Rady Miejskiej (jako radny – A.D.) w ścisłym centrum Bukaresztu. Jest wówczas wykazywany jako mieszkaniec domu przy ulicy Corăbiei 11⁸⁸.

Na pierwszej sesji nowowybranej Rady (21 marca 1914 r.) został jednogłośnie wybrany jej pełnomocnikiem do spraw sanitarnych i higieny publicznej⁸⁹. Objął też w Radzie stanowisko zastępcy mera – Emila C. Petrescu (odpowiadał za sprawy zdrowia i opieki społecznej)⁹⁰, otrzymał tę funkcję 3. maja stosunkiem głosów 28 do 2. wstrzymujących się⁹¹, potwierdzony na tym stanowisku przez króla Karola I został 7 maja 1914 r.⁹². Funkcję tę Skupiewski pełnił do 11 grudnia 1916 r., gdy okupujące Bukareszt państwa centralne zdecydowały o zmianie Rady Miasta⁹³. W maju (26) 1914 r. odbyły się w Rumunii ważne dla przyszłości kraju wybory parlamentarne. Odnotowano w ramach ówczesnej bardzo ostrej walki politycznej, incydent, którego bohaterem był dr Lucjan Skupiewski – wspominano o tym wydarzeniu nawet w parlamencie. Według relacji jednego z byłych deputowanych Nicu Lahovarego, został on pobity przed lokalem wyborczym w Tunari przez bojkotkę PNL, na czele której miał stać właśnie Skupiewski⁹⁴. Finalnie dochodzenie policyjne wykazało, że do incydentu właściwie nie doszło, przynajmniej w formie opisywanej przez domniemanego poszkodowanego. Faktem potwierdzonym przez będącego na miejscu oficera policji kapitana Vulcănescu,

⁸⁶ „Monitorul Oficial”, 28 VI 1914, s. 3522. Odznaczenie to, ustanowione po II wojnie bałkańskiej w 1913 r., początkowo traktowane było jako cywilne i wręczane osobom zasłużonym przy walce z epidemią cholery, która wybuchła w armii rumuńskiej po wejściu na terytorium Bułgarii. W 1917 r. zaczęto je przyznawać także wojskowym; zob. Ch. H. Pankey, *Decoratii Medicale din Perioada Regala, „Colectionarul Român” 2006 nr 6, s. 2,* http://www.worldwar2.ro/colectionarul/colectionarul_roman_6.pdf, [dostęp: 21 VII 2018].

⁸⁷ Epidemia została przyniesiona do Rumunii przez żołnierzy powracających z działań wojennych, którzy zarazili się nią w Bułgarii. Łącznie w skali kraju według danych oficjalnych zanotowano 5 600 przypadków tej choroby, z czego 3 100 śmiertelnych. Należy nadmienić, że wówczas po raz pierwszy w działalność charytatywną na tak szeroką skalę zaangażowała się ówczesna księżniczka Maria, żona następcy tronu Ferdynanda. Brytyjski poseł w swoim raporcie podkreślał jej zdolności organizacyjne i współpracę z zakonnikami katolickimi. Było to działanie o tyle cenne, że władze wojskowe i cywilne zostały właściwie zaskoczone zarazą; zob. *The National Archives, FO 496/14, Roumania. Annual Report 1913*, s. 13.

⁸⁸ „Monitorul Comunal. Organ oficial al primăriei orașului București”, 29 VII 1914, s. 457.

⁸⁹ „Monitorul Comunal. Organ oficial al Primariei orașului București”, 13 IV 1914, s. 297.

⁹⁰ „Adevărul”, 21 III 1914.

⁹¹ „Monitorul Comunal. Organ oficial al Primariei orașului București”, 6 VII 1914, s. 470.

⁹² „Monitorul Oficial”, 13 V 1914.

⁹³ I. Vitan, op. cit., s. 230.

⁹⁴ „Adevărul”, 22 VI 1914.

którego zadaniem było utrzymanie porządku wokół lokalu wyborczego pomiędzy obydwoma panami doszło jedynie do ożywionej wymiany zdań, dotyczącej obecności Lahovarego w okolicy lokalu wyborczego, w którym ów nie głosował⁹⁵. Sprawa ostatecznie rozeszła się po przysłowiowych kościach, niemniej jednak oddawała gorącą temperaturę polityczną czasu ostatnich wyborów rumuńskich przed I wojną światową. Były one istotne, bowiem zadaniem wyłonionego wówczas parlamentu miało być przeprowadzenie kluczowych dla dalszej modernizacji życia politycznego reform: przede wszystkim wyborczej – zmierzającej do odrzucenia wyborów kurialnych i zastąpienia ich wyborami równymi; innym ważnym problemem była reforma rolna⁹⁶. Ostatecznie wobec wybuchu konfliktu światowego sprawy te zostały ostatecznie rozstrzygnięte w okresie po 1918 r.

We wrześniu 1914 r., wobec zaognienia sytuacji politycznej w Europie i masowego powrotu do kraju Rumunów dotąd pozostających, np. na wakacjach poza jego granicami, Skupiewski jako zastępca mera miasta stanął na czele Komisji Higieny i Zdrowia Publicznego miasta Bukareszt⁹⁷. Wiadomo, że już 19 września tego roku w tym charakterze wydawał odpowiednie decyzje urzędowe⁹⁸. Oprócz administrowania powierzonym sobie odcinkiem zadań starał się także usprawnić działalność, zwłaszcza w kontekście przyspieszenia przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami urzędu miasta⁹⁹.

Jednocześnie Rumunia powoli zaczęła przygotowywać się do walki, pomimo zadeklarowanej we wrześniu 1914 r. neutralności. W grudniu 1914 r. Lucjan Skupiewski, jako pomocnik mera, wraz z władzami wojskowymi rozpoczął przegląd lokali, które mogły posłużyć w razie przystąpienia do wojny jako szpitale polowe¹⁰⁰. Stan rumuńskich szpitali pozostawał wówczas wiele do życzenia, jak zaświadczają relacje zagranicznych dyplomatów i dziennikarzy zamieszkujących wówczas w Bukareszcie. Według Angielki Dorothy Kennard, dzieliły się one na trzy rodzaje. Stałe, których miało być około 12. – pracowała w nich wykwalifikowana kadra na poziomie europejskim. Drugą kategorię stanowiły szpitale doraźne, które zaczęto organizować dopiero po wybuchu I wojny światowej, ze świadomością, że będą one przede wszystkim potrzebne w wypadku wejścia Rumunii do wojny. Ich zasadniczą wadą był brak wykwalifikowanego personelu, zwłaszcza pielęgniarskiego opierającego się w tym wypadku przede wszystkim na katolickich siostrach zakonnych, których w kraju prawosławnym nie było przecież zbyt wiele. Wreszcie trzecią kategorię placówek leczniczych stanowiły jednostki o charakterze prywatnym, w któ-

⁹⁵ *Dezbateri Parlamentare Camerei Deputaților*, 26 VI 1914, s. 162.

⁹⁶ A. Dubicki, *System partyjny Królestwa Rumunii...*, s. 203-205.

⁹⁷ „Monitorul comunal. Organ oficial al primăriei orașului București”, 12 X 1914, s. 1.

⁹⁸ „Monitorul comunal. Organ oficial al primăriei orașului București”, 21 IX 1914, s. 634.

⁹⁹ Ibidem, s. 636.

¹⁰⁰ „Adevărul”, 17 XII 1914.

rych jakość leczenia pozostawała ogólnie mówiąc wiele do życzenia¹⁰¹. Taki stan rzeczy, a zwłaszcza brak wykwalifikowanego personelu medycznego powodował warunki sprzyjające rozwojowi chorób zakaźnych. W związku z tym postulowano by zmobilizowani lekarze nie musieli udawać się do swych jednostek w czasie neutralności, mieli pozostać do dyspozycji komend lokalnych garnizonów i dzięki temu współpracować z lokalnymi władzami sanitarnymi¹⁰².

Skupiewski pozostawał na tym stanowisku, także w roku 1915. Poza wkładanym dużym nakładem pracy, czasem Skupiewski był wzywany do sądu, gdzie starano się podważyć jego decyzje dotyczące, np. konieczności izolacji niektórych pacjentów¹⁰³. W tym roku najpoważniejszym zagrożeniem dla mieszkańców miasta były różne epidemie panujące w mieście właściwie przez cały okres wojny, ich ofiarą padł w 1916 r. również książę Mircea, najmłodszy syn rumuńskiej pary królewskiej (1913–1916). Poza obowiązkami związanymi z bezpośrednim dbaniem o zdrowie mieszkańców miasta dr Skupiewski zdawał sobie sprawę ze znaczenia prewencji oraz dobrego oddziaływania, zwłaszcza na najmłodszych, choćby czasowej zmiany otoczenia. Zainicjował więc pomysł organizacji kolonii letnich dla uczniów szkół bukareszteńskich¹⁰⁴. Stanowisko przewodniczącego Komisji Higieny piastował także i w roku 1916, gdy Bukareszt po raz kolejny nawiedziła epidemia tyfusu. Doktor Skupiewski poddał wówczas krytyce miejską praktykę dzierżawy łaźni publicznych osobom prywatnym. Takie działanie według niego prowadziło do podrożenia ceny usług kąpielowych, co skutkowało zwiększeniem prawdopodobieństwa wybuchu epidemii chorób zakaźnych. Miasto powinno w takiej sytuacji dopłacać do tych zakładów kąpielowych, nie zaś poszukiwać tu sposobu na zarobek, zwłaszcza wobec poważnego zagrożenia epidemiologicznego¹⁰⁵. W kwestii tej wsparł go także główny lekarz miasta dr Orleanu. W gorącym okresie bezpośrednio poprzedzającym wybuch walk Skupiewski na polecenie władz wojskowych zarządził mobilizację personelu pomocniczego, który miał wspomagać wykwalifikowany personel w trakcie działań wojennych¹⁰⁶.

Wojna dla Bukaresztu rozpoczęła się 12 (24) września 1916 r. wraz z pierwszym bombardowaniem miasta przez lotnictwo niemieckie¹⁰⁷. Niemal od początku większość nalotów skierowana była na cele cywilne i nosiła znamiona zbrodni wojennej. Sytuację pogarszały także, co zrozumiałe, kolejne klęski, jakie Rumunii odnosili na frontach Wielkiej

¹⁰¹ D. Kennard, *A Roumanian Diary, 1915, 1916, 1917*, London 1917, s. 38-39.

¹⁰² „Monitorul Primăriei Bucureşti”, 18 X 1915, s. 639.

¹⁰³ „Adevărul”, 14 XII 1915.

¹⁰⁴ „Albina”, 5-12 VII 1915, s. 1515.

¹⁰⁵ „Adevărul”, 20 III 1916.

¹⁰⁶ D. Kennard, op. cit., s. 46.

¹⁰⁷ C. Bacalbaşa, *Bucureşti de altădată, vol. IV (1910–1918)*, Bucureşti 2007, s. 259.

Wojny. Było to dość duże zaskoczenie dla mieszkańców Bukaresztu wychowanych dotąd na propagandzie umiejętnie sterowanej jeszcze przez zmarłego króla Karola I oraz podbudowanej realnymi zwycięstwami w poprzednich konfliktach: z Turcją w 1878 r. i całkiem niedawnym z Bułgarią w 1913 r. Dlatego klęski w trakcie walk w Transylwanii i przede wszystkim Dobrudży były przyjmowane przez dużą część mieszkańców Bukaresztu z niedowierzaniem i w pewnej mierze odbijały się na zdrowiu, także psychicznym obywateli¹⁰⁸. W trakcie okupacji Bukaresztu przez wojska państw centralnych (1916–1918) zagrożenie epidemiologiczne nadal było bardzo poważne, o czym świadczą ówczesne raporty dotyczące działalności różnych instytucji związanych z prewencją zdrowotną. Wiadomo, że władze okupacyjne dość duże znaczenie przykładały do kwestii przeciwdziałania wszelakiego rodzaju epidemiom. Przede wszystkim zwalczano wówczas zagrożenie tyfusem, dyfterytem oraz stale obecną cholerą¹⁰⁹.

Kolejna epidemia tyfusu i dodatkowo ospy miała miejsce w roku 1919, w warunkach powojennych, gdy doszło do dużego wzrostu ludności Bukaresztu¹¹⁰. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy Skupiewski wymieniał także brak paliwa, co z kolei uniemożliwiało wystarczające zaopatrzenie sklepów w środki czystości. W celu walki z zagrożeniem epidemiologicznym zarządzono nawet przymusowe szczepienia ludności¹¹¹.

Jednocześnie wraz z pełnieniem funkcji radnego miejskiego był także Skupiewski przez pewien czas ławnikiem w sądzie okręgowym dla judetu Ilfov (Bukareszt i okolice), poświadczona jest również jego działalność w tym zakresie na początku 1919 r.¹¹². Wówczas zamieszkiwał przy Calea Dorobanților.

W Radzie Miasta Skupiewski zasiadał także w kadencji 1918 (27 listopada) – 3 stycznia 1920 r., pełnił wówczas ponownie funkcję zastępcy mera do spraw zdrowia i higieny¹¹³. Później, wraz z przejęciem władzy w kraju przez Partidul Poporului gen. Alexandru Averescu, nie znalazł się w składzie następnej Rady, aby powrócić do niej po kolejnym dojściu PNL do władzy w lutym 1922 r.¹¹⁴. Oprócz nadzoru nad zdrowiem publicznym, kierował też pracami komisji ds. nomenklatury ulic¹¹⁵. Uczestniczył także w pracach ko-

¹⁰⁸ Ibidem, s. 262.

¹⁰⁹ C. Popescu, *Viața cotidiană bucureșteană în perioada ocupației germane din primul război mondial (1916–1918)*, București 2014. Aneks 19.

¹¹⁰ „Adevărul”, 7 V 1919.

¹¹¹ „Adevărul”, 1 II 1919.

¹¹² „Monitorul Oficial”, 5 III 1919, s. 6090.

¹¹³ I. Vitan, op. cit., s. 237.

¹¹⁴ *Anuarul Statistic al orașului București pe anii 1915–1923*, București 1924, s. 3-4.

¹¹⁵ „Monitorul primăriei București”, 5 XI 1922, s. 1.

misji nadzorującej działalność jatek miejskich, istotnej dla zapewnienia należytej jakości zaopatrzenia miasta¹¹⁶.

W roku 1921 zamieszkiwał i przyjmował pacjentów przy ulicy Luminei (gen. Christian Tell – A.D.) 17¹¹⁷.

Pomiędzy 2 lutym 1922 a 8 lutym 1923 r. był członkiem tymczasowej (komisarycznej) Rady Miasta Bukareszt¹¹⁸. Początkowo pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Rady¹¹⁹ a od 14 lipca 1922 r. sprawował stanowisko pierwszego zastępcy przewodniczącego Rady, awans ten był związany bezpośrednio z zagrożeniem epidemiologicznym na terenie miasta – wykryto wtedy przypadki cholery, przyniesionej do Bukaresztu nad Dniestru¹²⁰. Skupiewski w tym okresie podejmował odpowiednie kroki w celu zatrzymania rozmiarów możliwej epidemii oraz w celu uspokojenia nastrojów wśród ludności¹²¹. Nie było to łatwe, bowiem od czasu poprzednich zagrożeń natury epidemiologicznej w roku 1919 sytuacja w mieście nie poprawiła się. W tym czasie, 23 listopada 1922 r., otrzymał order *Steaua României* w randze komandora¹²². 13 stycznia 1923 r. podał się do dymisji wraz z resztą Rady, powodem były niesnaski, które doprowadziły do faktycznego zablokowania jej prac¹²³. W charakterze pierwszego zastępcy mera miasta często prowadził obrady w wypadku nieobecności burmistrza, stąd też prawdopodobnie pojawiły się nieścisłe wiadomości o sprawowaniu przezeń funkcji burmistrza¹²⁴.

Doktor Skupiewski przez długi czas, również po pierwszej wojnie światowej nadzorował służbę zdrowia i wszelkie poboczne sprawy z tym związane na terenie stolicy Rumunii. W 1922 r. wobec kolejnego zagrożenia miasta epidemią cholery koordynował prewencję zdrowotną przeciw tej chorobie¹²⁵. Skupiewski prowadził także działalność pogadankową, mając na celu poszerzenie świadomości słuchaczy dotyczącej profilaktyki zdrowotnej¹²⁶.

¹¹⁶ „Monitorul primăriei Bucureşti”, 11 VI 1922, s. 2.

¹¹⁷ „Adevărul”, 17 II 1921; „Buletinul Societății Regale Române de Geografie” 1921, t. 39–40, s. 482.

¹¹⁸ *Anuarul Statistic al orașului București pe anii 1915–1923*, Bucureşti 1924, s. 4.

¹¹⁹ Kierował wtedy sekcją nr VI nadzorującą sprawy zdrowotne i opieki społecznej; zob. AMB, *PMB. Sec- retariat*, 2/1922–1924, f. 1.

¹²⁰ „Monitorul Oficial”, 15 VII 1922.

¹²¹ „Adevărul”, 13 VII 1922.

¹²² „Monitorul Oficial”, 23 XI 1922, s. 8561.

¹²³ „Adevărul”, 13 I 1923.

¹²⁴ AMB, *Primaria Municipiului Bucureşti. Secretariat*, 1/1922, f. 128.

¹²⁵ „Adevărul”, 12 VII 1922.

¹²⁶ „Adevărul”, 16 III 1922.

Działalność polityczna i parlamentarna

Z ramienia Partii Narodowo Liberalnej Lucjan Skupiewski został wybrany w roku 1927 z okręgu Cetatea Alba (hist. Akerman – A.D.) do Izby Deputowanych. Zgłoszony został na liście PNL na czwartym miejscu¹²⁷. Lista w wyborach z 7 lipca 1927 r. otrzymała w tym okręgu 79,83% głosów (35 295 głosów)¹²⁸. Mandat pełnił krótko do przedterminowych wyborów w 1928 r.¹²⁹. Jego aktywność w parlamencie była dokumentowana, raczej zajmował głos zgodnie z własnym wykształceniem, np. w kwestiach związanych z kulturą fizyczną i edukacją¹³⁰. Wchodził w skład sekcji II Zgromadzenia Deputowanych¹³¹. W kolejnych wyborach nie startował. W 1932 r. (rząd Iorgi – A.D.) był proponowany na przedstawiciela mniejszości polskiej w parlamencie rumuńskim, jednak finalnie Nicolae Iorga zdecydował się na wsparcie osoby księdza Grabowskiego¹³², choć weryfikacja list wyborczych z roku 1932 nie potwierdza tej kandydatury¹³³. Ponownie wszedł w skład parlamentu, tym razem do Senatu, w grudniu 1933 r. i zasiadał w nim przez 4 lata do końca kadencji w 1937 r. reprezentując okręg Alba Iulia¹³⁴. Kandydatura Skupiewskiego

¹²⁷ AICB, *Min. Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 3/1927/I, f. 62. W Rumunii tradycyjnie obowiązuje do dnia dzisiejszego system list zamkniętych, w którym wyborca nie ma możliwości wyrażenia preferencji dla konkretnego kandydata na liście. W tym wypadku o szansach otrzymania mandatu *de facto* decyduje partia zgłaszająca konkretną listę. W tym przypadku zgłoszonych było 7. kandydatów, jako że okręg Cetatea Albă miał przyznane 7 mandatów poselskich. Z listy PNL weszło wówczas 6. kandydatów, pozostałe miejsce uzyskał lider listy PNȚ – Constantin Stere.

¹²⁸ „Monitorul Oficial”, 14 VII 1927, s. 9580-9581.

¹²⁹ „Przegląd Współczesny”, 1928, t. 24, s. 349.

¹³⁰ „Adevărul”, 16 III 1928 r.

¹³¹ AICB, *Parlamentul*, 2176, f. 336.

¹³² N. Iorga, *Memorii*, t. VI, s. 99.

¹³³ AICB, *Ministerul Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 14/1932, f. 1-123.

¹³⁴ Zob. okładki ówczesnych publikacji dr. Skupiewskiego; Idem, *Lupta contra tuberculozei*, București 1934;

została zgłoszona w Alba Iulia 11 grudnia 1933 r., kandydował z listy PNL, będąc jej jedynym kandydatem w okręgu wyborczym. Na potrzeby wyborów w oficjalnym zgłoszeniu został przedstawiony jako zamieszkały w miejscowości Abrud¹³⁵. Uprawnionych do głosowania senackiego w okręgu Alba było 28 560 wyborców¹³⁶. W trakcie wyborów Skupiewski otrzymał 7 564 głosy (54%)¹³⁷. Jego wybór na senatora nie spotkał się z protestami ze strony wyborców¹³⁸. W okresie pomiędzy kadencjami parlamentarnymi nadal udzielał się w Radzie Miasta Bukareszt, stale sprawując funkcję pomocnika mera miasta. Pełnił ją także jednocześnie z wykonywaniem mandatu senatorskiego od końca 1933 r., zasiadając w kolejnym zarządzie komisarycznym miasta¹³⁹. Po wybuchu poważnego kryzysu politycznego w Bukareszcie, związanego z planem reorganizacji ustroju miasta (jego decentralizacji) był ponownie brany pod uwagę jako potencjalny kandydat na tymczasowego mera miasta¹⁴⁰. Co ważne, postrzegany był wówczas jako osoba neutralna politycznie (przynajmniej w odniesieniu do sporów międzypartyjnych w łonie PNL) i jako taka jego kandydatura była do przyjęcia przez różne strony sporu. Ostatecznie zapewne wobec rozpoczętej przeciw niemu nagonki prasowej na tymczasowe stanowisko nie został powołany¹⁴¹. Przeciwko jego kandydaturze opowiadała się gazeta *Curentul*, która podkreślała nierumuńskie pochodzenie Skupiewskiego, podobne zdanie przedstawał także *Universul*¹⁴². Ostatecznie stanowisko mera miasta ponownie otrzymał Alexandru Doneșcu¹⁴³. Dziennikarze gazety przyznali, że głównym motywem ich sprzeciwu, była narodowość Skupiewskiego, nie zaś ocena jego działalności, która nawet według *Universula* wypadała pozytywnie¹⁴⁴. Warto w tym miejscu wspomnieć o dość popularnym przekonaniu, że Skupiewski pełnił funkcję mera Bukaresztu w roku 1923. Nie jest to prawda. Najwyższe stanowisko miejskie, jakie dane było mu piastować to urząd zastępcy mera miasta, który sprawował trzy razy (1914, 1918 i 1922–1923)¹⁴⁵. Ukoronowaniem karie-

Idem, *Discurs ținut în ședința Senatului din 27 februarie 1934 cu ocazia unea disușiunii răspunsului la Mesaj*, București 1934; Idem, *Pe margine proiectului de cod penal. Discurs rostit în ședințele Senatului de la 1 și 4 februarie 1935*, București 1935.

¹³⁵ Arhive Istorice Centrale București [AICB], *Ministerul Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 7/1933, f. 3.

¹³⁶ AICB, *Senatul*, 16061, f. 3.

¹³⁷ „Monitorul Oficial”, partea 1a, 30 XII 1934, s. 8092.

¹³⁸ AICB, *Senatul*, 16063, f. 8.

¹³⁹ „Adevărul”, 11 III 1934.

¹⁴⁰ Ibidem.

¹⁴¹ Zob. „Adevărul”, 21 III 1934.

¹⁴² „Universul”, 17 III 1934.

¹⁴³ „Universul”, 22 III 1934.

¹⁴⁴ Ibidem.

¹⁴⁵ I. Vitan, *Primarii Bucureștilor 1864–1949*, București 2009, s. 371.

ry partyjnej był wybór 9 lipca 1936 r. na członka komitetu centralnego PNL¹⁴⁶. Łącznie w skład Komitetu wchodziło 306. członków. 5 kwietnia 1938 r. ponownie został wybrany w skład tegoż Komitetu¹⁴⁷, niemniej jednak wkrótce potem wszystkie partie polityczne w Rumunii zostały dekretem królewskim zdelegalizowane. Sam Skupiewski przystąpił później do Frontul Renașterii Naționale – w innym wypadku nie mógłby zasiadać w Senacie działającym w latach 1939–1940.

W wyborach z grudnia 1937 r.¹⁴⁸ i planowanych w lutym 1938 r. jego kandydatura nie została wystawiona¹⁴⁹. Powodem pominięcia doktora w planowanej elekcji z roku 1938 była dokonana na początku 1938 r. fuzja pomiędzy współzawodniczącymi dotąd odłamami ruchu liberalnego – stąd też było mniej miejsc na listach wyborczych¹⁵⁰. Doktor Skupiewski powrócił do parlamentu w czerwcu 1938 r. jako senator mianowany przez króla na kadencję 9-letnią. Zgodnie z przewidzianym przez konstytucję z 1938 r. i ordynacją wyborczą z 1939 r. podziałem na korporacje zawodowe – Skupiewski w nowym, korporatystycznym Senacie¹⁵¹ miał reprezentować interesy ludzi nauki i dziennikarzy¹⁵². Wchodził w skład komisji: X ds. ustawodawstwa pracy i spraw społecznych¹⁵³ oraz XI ds. zdrowia i higieny publicznej¹⁵⁴.

Jak już wspomniano w kadencji 1933–1937 Lucjan Skupiewski zasiadał w Senacie (z ramienia PNL), był wówczas między innymi członkiem komisji senackiej d.s. opracowania nowego projektu kodeksu karnego¹⁵⁵. Wchodził wówczas w skład sekcji IV. Zaj-

¹⁴⁶ Biblioteca Națională României [BNR], *Fond Saint-Georges*, CCII/10, f. 83; „Viitorul”, 11 VII 1936 (informacja od dr. Claudiu Secasie).

¹⁴⁷ BNR, *Fond Saint-Georges*, CCII/10, f. 117.

¹⁴⁸ „Monitorul Oficial”, 5 I 1938, s. 32-81.

¹⁴⁹ W odniesieniu do wyborów 1938 r. dysponujemy jedynie częściowymi danymi pochodzącyymi z wewnętrznych dokumentów PNL, brak oficjalnych informacji wynika z odwołania wyborów po przejęciu pełni władzy w Rumunii przez króla Karola II – tzw. dyktatura królewska; zob. *Biblioteca Națională a României*, *Fond Saint Georges*, CCIII/1; XVIII/5, passim.

¹⁵⁰ Zob. A. Dubicki, *System partyjny Królestwa Rumunii...*, s. 203-205.

¹⁵¹ W myśl ordynacji wyborczej obowiązującej w wyborach do parlamentu rumuńskiego w 1939 r. jedynie połowa Senatu wyłaniana była bezpośrednio w dość skomplikowanym procesie wymagającym uprzednio deklaracji wyborcy co do wykonywanego zawodu. W ten sposób powstawały kurie wyborcze (rolnicza i drobnego handlu, przemysłowa i handlowa, pracowników umysłowych). Druga połowa Senatu była mianowana przez króla, skład Senatu był także dopełniany przez wirylistów; zob. H. Ch. Maner, *Parlamentarismul în România 1930–1940*, Bucureşti 2004, s. 381.

¹⁵² AICB, *Senatul*, 18000 – „Monitorul Oficial”, partea 1a, 6 VI 1939, s. 3561.

¹⁵³ AICB, *Senatul*, 18096, f. 2.

¹⁵⁴ Ibidem; AICB, *Senatul*, 18207, f. 22.

¹⁵⁵ „Adevărul”, 2 III 1935.

mował się w niej przede wszystkim sprawami związanymi z możliwymi przestępstwami natury medycznej – w tym również kwestią aborcji¹⁵⁶. Niemniej jednak poza sprawami czysto zawodowymi Skupiewski nie stronił także od zabierania głosu w kwestiach związanych z bieżącymi wydarzeniami politycznymi. Na początku jego kadencji senackiej, w lutym 1934 r. rumuńska scena polityczna żyła jeszcze wydarzeniami z końca grudnia 1933 r., czyli delegalizacją w przededniu wyborów Żelaznej Gwardii i będącym w pewnym sensie wynikiem tego aktu politycznego zabójstwem ówczesnego lidera PNL – premiera Iona G. Duci. Na ten temat wypowiadał się także w swoim właściwie inauguracyjnym przemówieniu na forum Senatu doktor Skupiewski¹⁵⁷. Podkreślił on dużą rolę polityków, przynajmniej w pośrednim sprawstwie wspomnianego mordu politycznego – postawił pytanie aktualne do dziś, co takiego sprawiło, że młodzież zaczęła aktywnie wspierać, wg niego, skrajną prawicę, która przeprowadziła w końcu wspomniany zamach. Skupiewski uznał to za najwyraźniejszy, choć oczywiście bardzo drastyczny i godny bezwzględnego potępienia, symptom erupcji niezadowolenia społecznego¹⁵⁸. Bezpośredniego sprawstwa Żelaznej Gwardii Skupiewski oczywiście nie wskazywał, pozostawiając w tej mierze ostateczny głos sądowi, który miał wydać stosowny wyrok w tej sprawie (*Nikadorów* – w oficjalnej propagandzie legionowej). Niemniej jednak pragnął on zwrócić uwagę słuchaczy na rzeczywisty powód radykalizacji nastrojów społecznych – przedstawił tu ciekawy, choć zapewne niedaleki od rzeczywistego stanu pogląd. Rumunia nie była ubogim krajem (argumentowano, jak zwykle że poparcie dla ruchów skrajnych wynika z biedy panującej w kraju), lecz krajem źle zarządzanym – tu zapewne nie mijał się z prawdą, co więcej mógł sobie pozwolić na takie słowa, będące w dużej mierze oskarżeniem skierowanym w stronę poprzednich ekip rządzących krajem (jego PNL znajdowała się w opozycji od 1928 r., czyli właściwie przez cały czas Wielkiego Kryzysu, który dotknął także i Rumunię). Skupiewski pokusił się także przy tej okazji o szerszą analizę stanu rumuńskiej klasy politycznej, jednoznacznie argumentując, że dotychczasowe działania szeroko rozumianych elit politycznych musiały doprowadzić do powstania takiego ruchu politycznego jak Żelazna Gwardia. Wystąpienie Skupiewskiego wywołało dość ożywioną dyskusję, nawiązującą także do kompromitującej dużą część rumuńskiej klasy politycznej afery Škody¹⁵⁹. W opinii części polityków, w tym tak-

¹⁵⁶ „Adevărul”, 3 II 1935.

¹⁵⁷ L. Skupiewski, *Discurs ținut în ședința Senatului din 27 februarie 1934 cu ocazia unei discuțiunii răspunsului la Mesaj*, București 1934, s. 19.

¹⁵⁸ Ibidem, s. 5.

¹⁵⁹ Afera Škody, wybuchła w roku 1933. Związana była z kwestią ujawnienia nieprawidłowości w obszarze zaopatrzenia armii rumuńskiej w sprzęt artyleryjski. Głównym oskarżonym był pośrednik Bruno Seletzky, któremu udało się za pomocą fałszywych dokumentów przekonać w 1930 r. decydentów rumuńskich (premiera Iuliu Maniu i ministra obrony Henryka (Henryka – A.D.) Cihoskiego) do wyboru droższej oferty zakładów Škoda. Odrzucona została faktycznie tańsza oferta francuska (zakładów Schneider). Co więcej, broń została zakupiona bez konsultacji z odpowiednimi komórkami odpowiedzialnymi za zaopatrzenie armii.

że i Skupiewskiego, była ona kolejną cegiełką prowadzącą do podważenia zaufania dla ogółu rumuńskiej klasy politycznej. Jednak tym co w największym stopniu obciążało rumuńskie życie polityczne według Skupiewskiego była bardzo słaba i powolna praca wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza w sprawach związanych z przestępstwami natury gospodarczej – gdzie wyjaśnianie poszczególnych afer trwało nawet 7–10 lat. W znakomitej mierze podważało to zaufanie społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości a dalej do całego aparatu państwowego (widać, że wspomniane wady nie zostały usunięte do dnia dzisiejszego, zarówno w Rumunii, jak i zresztą w Polsce). Dalej Skupiewski zaatakował też część rumuńskiego systemu prawnego, uzając, że część krajowego prawodawstwa nie przystaje do aktualnej sytuacji. Przy czym warto podkreślić, że Skupiewski podszedł w swym ataku do sprawy organicznie, wskazując na takie nadużycia jak tolerowanie szeroko rozwiniętego hazardu, gry w karty, obecnego jego zdaniem niemal na każdej ulicy Bukaresztu. W opinii Skupiewskiego – lekarza była to istotna przyczyna wielu problemów natury porządkowej, ale i psychicznej¹⁶⁰. Powracając do zagadnień politycznych Skupiewski jednoznacznie stwierdził, pozostając przy terminologii medycznej, że głównym sposobem zwalczania ekstremizmów politycznych jest przede wszystkim profilaktyka polityczna. Rozumiał przez to przede wszystkim odejście od szeroko rozumianego politykierstwa, opowiadając się nawet za przekazywaniem w odpowiednich momentach władzy rządowi technicznemu, których zadaniem miało być przede wszystkim przywrócenie zaufania społecznego dla rządów prawa. Co zrozumiałe, odniósł się także do podobnego nieudanego eksperymentu przeprowadzonego z poparciem PNL w roku 1931 w Rumunii – tj. rządu Nicolae Iorgi. W jego opinii przyczyną niepowodzenia było zbytnie upolitycznienie owego gabinetu – czyli jego funkcjonowanie oparte nadal na większości parlamentarnej – co skutkowało potrzebą posiadania jej akceptacji¹⁶¹. W zakończeniu owego wystąpienia posłużył się istotną formułą, którą można uznać za jego *credo polityczne – nie ma potrzeby funkcjonowania słabego rządu w interesie mocnych tego świata, potrzebujemy silnej władzy działającej w służbie słabzych*¹⁶².

działnymi za zaopatrzenie wojska. Po dostarczeniu pierwszych egzemplarzy przeprowadzono próby państwowie, które wykazały, że działa nie odpowiadają potrzebom armii, rozpoczęło się śledztwo, które dodatkowo wykazało, że Rumuni w porównaniu z armią jugosłowiańską, której dostarczono prawie identyczny produkt przepłacili około 20% ceny. Ostatecznie głównym efektem afery było odsunięcie od wpływów politycznych Iuliu Maniu, który wówczas utracił stanowisko przewodniczącego PNT. Ostatecznie Škoda zgodziła się na obniżenie ceny za działa o 15%. Beneficjentem skandalu był także król Karol II, któremu udało się wyeliminować z życia politycznego kolejną potencjalną przeszkodę do przejęcia władzy absolutnej w kraju; zob. C. Chirvasiu, *Marele „tun” cu tunuri, „Afacerea Škoda”*, https://adevarul.ro/news/adevarul-125-ani/marele-tun-tunuri-afacereaskoda-i-1_52089fe9c7b855ff56cbfa17/index, [dostęp: 16 X 2018].

¹⁶⁰ L. Skupiewski, *Discurs ținut în ședința...*, s. 12.

¹⁶¹ Ibidem, s. 16.

¹⁶² Ibidem, s. 19.

Także w 1934 r., interpelował na forum Senatu w kwestii epidemii gruźlicy w Bukareszcie¹⁶³. Wystąpienie miało miejsce 28 kwietnia 1934 r. na zakończenie wiosennej sesji Senatu, przy okazji przedstawienia przez ówczesnego ministra zdrowia dr. Iona Costinescu projektu ustawy o ochronie zdrowia. Skupiewski zaznaczył, że jest to już kolejna ustanowiona procedowana w parlamencie, jednak jak dotąd żadna z nich nie przyczyniła się w sposób zdecydowany do likwidacji gruźlicy w Rumunii. Sytuacja według doktora pozostawała na tyle groźna, że gruźlica, oprócz analfabetyzmu, była uznawana powszechnie za kolejną plagę społeczną, w której Rumunia dzierżyła niechlubne rekordy europejskie i światowe¹⁶⁴. Skupiewski podkreślił, że Rumunia nie jest krajem, w którym warunki naturalne sprzyjają rozwojowi gruźlicy, a raczej wręcz przeciwnie. W związku z tym doktor przypominał niewygodną prawdę, że jest ona pokłosiem biedy, jaka panuje przede wszystkim na wsi i będącego tego nieodłącznym skutkiem niedożywienia włościan. Drugim powodem, który jednak dotknął wszystkie warstwy społeczne, choć oczywiście w różnym stopniu, była wojna, która pozostawiła ślady w zdrowiu i kondycji fizycznej właściwie całego społeczeństwa. Trzecią przyczyną wskazaną przez doktora była względna słabość ochrony zdrowia, zwłaszcza na terenach wiejskich. Generalnie rzecz ujmując gruźlica została uznana za cichego zabójcę, który dotąd często niestety był pomijany w różnych statystykach czy opracowaniach dotyczących chorób zakaźnych w Rumunii ze względu na jej dość utajony (przynajmniej do pewnego momentu) przebieg. Za groźniejszą uważały szkarlatynę, której natura jest przecież zupełnie inna niż tuberkulozy. Poważnym problemem wynikającym z pomijania zagrożenia gruźliczego były zbyt małe środki przeznaczone na preventoria, sanatoria, które uniemożliwiały właściwe leczenie populacji, ponieważ ich potencjał wyrażał się liczbą około 4–5 tysięcy kuracji rocznie, przy około 100 tysiącach zarażonych. Skupiewski wyraził nadzieję, że nowe prawo, przyznające więcej środków na walkę z gruźlicą będzie należycie wykonywane, także z uwagi na firmującego ten projekt ministra, doktora Iona Costinescu, właściwie przez całą karierę zawodową związanego ze zwalczaniem tej groźnej choroby¹⁶⁵. Wystąpienie z pewnością przyczyniło się do przyjęcia przez rumuński Senat ustawy założycielskiej Ligi zwalczania gruźlicy. Zgoda na założenie tej organizacji została udzielona przytaczającą większością głosów 102 do 2.¹⁶⁶ W sumie w sesji wiosennej zwyczajnej, czyli pomiędzy 1 lutym a 28 kwietnia 1934 r., Skupiewski zabierał głos osiem razy, w przeważającej większości na tematy związane z jego profilem zawodo-

¹⁶³ „Adevărul”, 18 VI 1934.

¹⁶⁴ L. Skupiewski, *Lupta contra tuberculozei. Discurs rostit la Senat în şedinţa de la 28 aprilie 1934*, Bucureşti 1934, s. 4.

¹⁶⁵ Ibidem, s. 15.

¹⁶⁶ AICB, *Senatul*, 16063, f. 82.

wym¹⁶⁷. Wystąpił także na sesji nadzwyczajnej Senatu pomiędzy 14 czerwca a 5 lipca 1934 r.¹⁶⁸.

Następne ważne wystąpienie w jego karierze parlamentarnej nastąpiło w kolejnej sezonie zimowej Senatu, czyli w lutym 1935 r. Wówczas parlament rumuński zajmował się bardzo ważną kwestią, mianowicie ujednolicenia prawa na terenie Rumunii, dotąd bowiem po zjednoczeniu kraju w roku 1918 obowiązywało na jej terenie kilka porządków prawnych różnie podchodzących m.in. do ważnych problemów społecznych. Stąd wynikała potrzeba ujednolicenia, np. kodeksu karnego. Ostatecznie po pracach przygotowawczych nowy kodeks karny został wprowadzony w życie w roku 1936¹⁶⁹. W dyskusji na forum Senatu nad projektem rządowym wziął udział także i Skupiewski zabierając głos dwukrotnie – 1 i 5 lutego 1935 r. W wystąpieniu z 1 lutego 1935 r. widać elementy związane przede wszystkim z lekarską solidarnością zawodową. Mówca zauważał, że lekarze są w nowym kodeksie karnym niedostatecznie chronieni przed nadużyciami ze strony pacjentów. Szczególnej krytyce Skupiewski poddał propozycję przepisu zakładającego ukaranie grzywną lub nawet aresztem lekarza odmawiającego udzielenia pomocy. Skupiewski argumentował, że przepis ten nie powinien dotyczyć lekarzy „po godzinach pracy”, ponadto nie można go stosować automatycznie w każdym przypadku, zwłaszcza w miastach gdzie dość dobrze rozwinięta już była sieć pogotowia ratunkowego¹⁷⁰. W dalszej części wystąpienia doktor zwrócił uwagę na kwestię karalności aborcji – przy czym nie odwoływał się do zasadności moralnej takiego czynu, choć wyraźnie zaznaczył, że potępiał tzw. aborcję kryminalną. Skupiewski przede wszystkim zwrócił uwagę na niedoskonały język projektu, który groził karą za przedwczesne zakończenie ciąży. Doktor wskazał, że o aborcji według ówczesnego stanu prawnego można mówić do 180. dnia ciąży, potem powinna być już mowa o przedwczesnym urodzeniu. Zwrócił przy tym uwagę, że w przypadku przyjęcia przepisów w formie proponowanej przez ustawodawcę, uniemożliwiono by działania zmierzające do ratowania dzieci w okresie prenatalnym – penalizowałoby to nawet profilaktyczne wykonanie cesarskiego cięcia, np. w ósmym miesiącu ciąży¹⁷¹. Skupiewski potępiał przerywanie ciąży z innych powodów niż medyczne, czyli dopuszczał aborcję jedynie w przypadku konieczności ratowania życia matki¹⁷². W podsumowaniu wystąpienia jednoznacznie potopił tzw. aborcję na życzenie, określana jako kryminalną – w tym wypadku domagał się nawet zwiększenia proponowanej przez usta-

¹⁶⁷ AICB, *Senatul*, 16063, f. 116.

¹⁶⁸ Ibidem, f. 154.

¹⁶⁹ D. Țop, *Istoria dreptului și statului românesc*, Târgoviște 2016, s. 151.

¹⁷⁰ L. Skupiewski, *Pe margine proiectului de cod penal. Discurs rostit în ședințele Senatului de la 1 și 4 februarie 1935*, București 1935, s. 13.

¹⁷¹ Ibidem, s. 21.

¹⁷² Ibidem, s. 44.

wodawcę kary, aby to sprawy karne związane z tym problemem podlegały jurysdykcji sądów przysięgłych. Dopuszczał aborcję w przypadku: zagrożenia życia i zdrowia kobiety, zwłaszcza w wypadku, gdy posiadała ona już starsze dzieci. Możliwe też było według niego przerwanie ciąży w przypadku podejrzenia wady rozwojowej płodu prowadzącej do niedorozwoju psychicznego lub fizycznego. Żądał ograniczenia możliwości dokonania zabiegu jedynie w gabinetach lekarzy ginekologów, z wykluczeniem popularnej wówczas w Rumunii medycyny ludowej. Można więc stwierdzić, że poglądy Lucjana Skupiewskiego w tej materii były w dużej mierze zbliżone do obecnie obowiązującego w Polsce tzw. kompromisu aborcyjnego z lat 90–tych XX w., kwestionowanego zresztą nieustannie przez obie strony sporu, zarówno przeciwników, jak i zwolenników przerywania ciąży. W sesji wiosennej roku 1935 zabierał głos sześć razy, z reguły w sprawach związanych z wykonywanym zawodem. Najważniejsze wystąpienie, jak już wspomniano było związane z projektem kodeksu karnego¹⁷³.

Jednak kwestie medyczne lub okołomedyczne, które, co zrozumiałe, przeważały w działalności parlamentarnej doktora Skupiewskiego, nie zamkały spektrum jego zainteresowań na forum parlamentu. Wiadomo, że jeszcze w Izbie Deputowanych na przełomie października i listopada 1928 r. dość żywo brał udział także w dyskusji dotyczącej dostępu do szkolnictwa wojskowego, gdzie zauważalna była pewna dyskryminacja osób pochodzących z obszarów przyłączonych do Rumunii w 1918 r. W pewnej mierze potencjalnie dotyczyło to również mniejszości polskiej, więc w tym wypadku zainteresowanie tematem można uznać za w pełni uzasadnione¹⁷⁴.

W marcu 1937 r. wymieniany w składzie rumuńskiej delegacji ministerstwa edukacji narodowej, która przybyła z wizytą do Polski¹⁷⁵.

W kadencji Senatu w latach 1939–1940 Skupiewski również udzielał się czynnie. W sesji roku 1940 r. zabierał głos dwukrotnie, biorąc udział w dyskusji na temat projektu organizacji Kolegium Medyków oraz projektu związanego z organizacją Izb Rolniczych, istotnym w kontekście korporacyjnego ustroju państwa¹⁷⁶.

W roku 1934 (przed 20 marca), być może w powiązaniu ze wspomnianymi już rozmówami politycznymi wokół pani Lupescu, lub w ich kolejnej odsłonie Skupiewski po raz kolejny był rozpatrywany jako kandydat na mera Bukaresztu. Prasa rozpoczęła potężną akcję sprzeciwu wobec tej propozycji, w dyskusji jako główny zarzut przeciw

¹⁷³ AICB, *Senatul*, 16358, f. 130.

¹⁷⁴ E. A. Dandea, *Un om pentru Târgu Mureş*, Târgu Mureş 1995, s. 151-152.

¹⁷⁵ „Adevărul”, 12 III 1937; „Przegląd Pedagogiczny”, 1937 z. 5, s. 79.

¹⁷⁶ AICB, *Senatul*, 17084, f. 56.

doktorowi podniesiono fakt, iż nie jest on etnicznym Rumunem. *Curentul* nazwał tę kandydaturę nawet w pewnym sensie obrazą dla Bukaresztu¹⁷⁷. Jednocześnie gazeta ta wspomniała o niejasnych okolicznościach dymisji Skupiewskiego z Ubezpieczeń Społecznych. W obronę wziął go tym razem nawet *Adevărul*, podkreślający, że nie jest to kwestia dyskwalifikująca kogokolwiek w sprawowaniu funkcji państwowych. Wskazywano, że w takim wypadku należałoby wykreślić również z panteonu rumuńskiego, np. Mihai Eminescu (Eminowicza – A.D.)¹⁷⁸.

W ramach działalności politycznej utrzymywał kontakty z kochanką króla Karola II – Magdą (Eleną) Lupescu. Według świadectwa Armanda Călinescu, w danym momencie (czerwiec 1932 r.) polityka związanego z Partią Narodowo-Chłopską [PNȚ], był wykorzystywany jako swoisty łącznik pomiędzy kołami decyzyjnymi w PNL a wpływową metresą króla. 25 czerwca 1932 r. Skupiewski w tym charakterze miał przekazać Magdzie Lupescu sugestię kierownictwa PNL, co do powierzenia władzy w Rumunii tej partii. Ponieważ intryna ostatecznie nie wypaliła, lider liberalów Ion G. Duca próbował zrobić z doktora kozła ofiarnego sugerując, że była ona jego (Skupiewskiego – A.D.) pomysłem. Ostatecznie jednak sprawa rozeszła się po przysłowiowych kościach¹⁷⁹. Podobną rolę wysłannika PNL doktor Skupiewski pełnił także latem 1935 r. w kwestii organizacji ewentualnej wizyty w Polsce króla Karola II i ministra spraw zagranicznych Rumunii – Nicolae Titulescu. O ile pomysł wizyty królewskiej (n.b. wprowadzony w życie dopiero w 1937 r.) został przyjęty przez stronę polską przychylnie; o tyle wobec rumuńskiego ministra właściwie uznawanego już wówczas w Polsce jako *persona non grata* Skupiewski zajmował dość pojednawcze stanowisko, starając się przekonywać do przyjęcia jego ewentualnej wizyty przez stronę polską. Argumentacja była jednak nieskuteczna¹⁸⁰. W wirze konfliktu pomiędzy Józefem Beckiem a Nicolae Titulescu, Skupiewski znalazł się w lipcu 1935 r., gdy tym razem także i strona polska chciała użyć jego kontaktów w PNL, więc i z ówcześnie rumuńskim premierem Tătărescu, a także i z królem. Chodziło o to by przestrzec Rumunów bezpośrednio przed odwołaniem z Polski ówczesnego posła rumuńskiego Vincenta Cadere i zastąpieniem go przez dyplomatę sterowanego przez Nicolae Titulescu. W tym wypadku, jeżeli w ogóle Skupiewski mediował w tej sprawie, to czynił to bezskutecznie, jako że finalnie Cadere został odwołany a zastąpił go Constantin Vișoianu¹⁸¹.

¹⁷⁷ „Curentul”, 16 III 1934.

¹⁷⁸ „Cuvântul Liber”, 20/1934, s.12

¹⁷⁹ A. Călinescu, *Înseminări politice*, Bucureşti 1990, s. 93.

¹⁸⁰ *Diarusz i teki Jana Szembeka 1935–1945*, T. Komarnicki (oprac.), Londyn 1964, t. I, s. 328.

¹⁸¹ Ibidem, s. 338.

Działalność społeczna Lucjana Skupiewskiego

Ważnym elementem aktywności Lucjana Skupiewskiego była działalność na rzecz Schroniska dla Ubogich Położnic (*Societatea Micilei Maternității*). Jako organizacja charytatywna była ona wspierana również przez dom królewski, a zwłaszcza przez królową Marię, obecną kilkukrotnie na zebraniach zarządu organizacji¹⁸².

W sierpniu roku 1923 nabył Skupiewski za cenę 60 tys. lei, zresztą od własnego głównego pracodawcy – *Eforia Spitalelor Civile*, działkę o powierzchni 1000 m² położoną w Sinaia, kurorcie górskim, prestiżowym do dnia dzisiejszego miejscu wypoczynku zarówno zimowego, jak i letniego. Znajdowała się tam również letnia rezydencja królewska – Zamek Peleş¹⁸³. W roku 1923 i 1926 zakupił od tego samego właściciela kolejne działki, tym razem leżące w gminie Techirghiol (jud. Constanța – A.D.) czyli nad Morzem Czarnym¹⁸⁴. W 1923 r. wchodził także w skład zarządu Banku *Petru Rareș*¹⁸⁵.

W okresie międzywojennym stan Polonii rumuńskiej oceniano na około 70 000 osób (źródła polskie, podczas gdy źródła rumuńskie szacowały jej liczebność na poniżej 50 000 osób)¹⁸⁶. Polacy uczestniczyli też w I wojnie światowej w walkach po stronie rumuńskiej. Według rumuńskich źródeł liczebność Polaków w ówczesnej armii to 104. oficerów, z których 7. otrzymało w trakcie walk najwyższe rumuńskie odznaczenie wojskowe – order Michała Walecznego¹⁸⁷. Głównym jej skupiskiem pozostała Bukowi-

¹⁸² Szpital dla ubogich położnic funkcjonował przy ul. Calea Rahovei 290; zob. „Adevărul”, 20 V 1925.

¹⁸³ „Monitorul Oficial”, 5 VIII 1923, s. 4885.

¹⁸⁴ „Monitorul Oficial”, 22 XII 1923, s. 10994; „Monitorul Oficial”, 24 III 1926, s. 4085.

¹⁸⁵ „Monitorul Oficial”, 21 IX 1923, s. 6921.

¹⁸⁶ I. W. Kosmowska, *Rumunja. Kraj i naród*, Warszawa 1928, s. 148.

¹⁸⁷ L. Skupiewski, *Viața studențească în Polonia și România. Constituția de la 3 mai 1791*, București 1931, s. 8.

na. Kolonię polską w Bukareszcie tworzyło około 600 osób. W okresie międzywojennym w ramy organizacyjne żywioł polski w stolicy Rumunii zorganizował się w roku 1923, w ramach Towarzystwa im. Adama Mickiewicza, odtworzono także Bibliotekę Polską¹⁸⁸. Lucjan Skupiewski, podobnie zresztą jak i pozostali członkowie rodziny, utrzymywał kontakty z ówczesnym ośrodkiem życia polskiego w Bukareszcie – Kołem Polskim. Doktor Skupiewski brał też czynny udział w towarzystwach polsko-rumuńskich, zorientowanych przede wszystkim na propagowanie dobrych relacji pomiędzy obydwoma zaprzyjaźnionymi krajami. Był członkiem komitetu honorowego Akademickiego Towarzystwa Przyjaciół Polski, wraz z innymi prominentnymi przedstawicielami rumuńskiego życia naukowego, m.in. prof. Dimitrie Busuiocescu, rektorem Akademii Rolniczej w Bukareszcie; Eugenem Filottim, dyrektorem Biura Prasowego przy Radzie Ministrów; prof. Grigore Trancu-Iași, byłym ministrem pracy w rządzie gen. Alexandru Averescu, oraz wspominanym już dr. Janem Żalplachtą, ówczesnym prezesem Rady Narodowej Polaków w Rumunii¹⁸⁹. Co więcej, Skupiewski nie ograniczał się w tym wypadku jedynie do biernego uczestnictwa, na zaproszenie komitetu czynnego wygłaszał specjalne prelekcje na spotkaniach Towarzystwa, np. z okazji 4. rocznicy jego powołania (21 lutego 1931 r. – A.D.), w którym dzielił się m.in. własnymi refleksami co do jakości życia akademickiego w obu krajach, a także przedstawiał własne doświadczenia z wizyty w Polsce odbytej w grudniu 1930 r., ze szczególnym zainteresowaniem zwróconym w kierunku życia akademickiego¹⁹⁰. Na kolejnym, poświęconym 140. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja (3 maja 1931 r. – A.D.), doktor Skupiewski również wygłosił odpowiednią prelekcję poświęconą analizie owej Ustawy Zasadniczej¹⁹¹. Co więcej, w ramach działalności w Towarzystwie Skupiewski ufundował w kwietniu 1931 r. wycieczkę do Polski dla dwóch przedstawicieli Towarzystwa¹⁹².

Bliskie związki z Józefem Piłsudskim Skupiewski nawiązał zapewne przy okazji pierwszej wizyty Marszałka w Rumunii w roku 1922. Wówczas reprezentował Radę Miasta Bukareszt na spotkaniu z dostojnym gościem w Sinai. Przy tej okazji otrzymał Wielki Krzyż Orderu Odrodzenia Polski¹⁹³. Piłsudski nie był wówczas podejmowany w stolicy Rumunii z uwagi na remont pałacu królewskiego po pożarze.

¹⁸⁸ Biblioteka Polska istniała uprzednio w Bukareszcie do 1892 r., gdy jej zbiory zostały przekazane przez jej właściciela i kuratora Juliana Ksawerego Łukaszewskiego na Górnny Śląsk, do Bytomia; zob. K. Dach, *Polsko-rumuńskie stosunki polityczne w XIX wieku*, Warszawa 1999, s. 509.

¹⁸⁹ L. Skupiewski, *Viața studențească...*, s. 35.

¹⁹⁰ Ibidem, s. 3-22.

¹⁹¹ Ibidem, s. 23-31.

¹⁹² Ibidem, s. 22.

¹⁹³ H. Walczak, *Chief of State Józef Piłsudski's Visit to Romania in September 1922. Antecedents, Course, and Results*, „Res Historica” 2018 (45), s. 177.

W 1928 r. Skupiewski gościł Józefa Piłsudskiego we własnym domu letnim, znajdującym się w okolicach Târgoviște (w Mănăstirea Dealului, gmina Viforâta – A.D.)¹⁹⁴. Piłsudski przebywał tam we wrześniu, gdy klimat podgórski jest najlagodniejszy. 30 września 1928 r. Piłsudski był już w Bukareszcie¹⁹⁵. Posiadłość ta pozostawała w posiadaniu Skupiewskiego przynajmniej od roku 1923¹⁹⁶. Doktor Skupiewski przygotowywał także kolejną wizytę Marszałka w Rumunii, która odbyła się w 1931 r. – tym razem Piłsudski przebywał na wybrzeżu Morza Czarnego w Techirghiol¹⁹⁷, nie była to jednak wizyta całkowicie udana, bowiem Marszałek wówczas był trapiony chorobą. Skupiewski był także wzywany do leczenia go podczas pobytu w Rumunii¹⁹⁸. W tej samej miejscowości Skupiewski posiadał również działkę, więc mógł służyć otoczeniu Marszałka odpowiednią radą co do wyboru konkretnej lokalizacji. Ostatnie spotkanie Lucjana Skupiewskiego z Marszałkiem miało miejsce we wrześniu/październiku 1934 r. podczas pobytu Piłsudskiego w Moszczenicy koło Żywca¹⁹⁹. W maju 1935 r. przebywał po raz kolejny w kraju, gdzie żywo interesował się zdrowiem Marszałka. 12 maja 1935 r. (dzień śmierci Józefa Piłsudskiego – A.D.) próbował skomunikować się z osobistym lekarzem Piłsudskiego – dr. Marcinem Woyczyńskim, jednak bezskutecznie²⁰⁰.

W 1931 r. wszedł w skład komitetu wykonawczego Unii Międzyparlamentarnej polsko-rumuńskiej, choć w danym momencie nie sprawował mandatu parlamentarnego²⁰¹. W tym samym roku wszedł do Rady Nadzorczej sanatorium św. Elżbiety (18 czerwca)²⁰². Był jej członkiem jeszcze w 1940 r.²⁰³

W 1933 r. Skupiewski zakupił nieruchomość przy ulicy Grigore Mora 6²⁰⁴, w której mieszkał i przyjmował pacjentów do końca życia²⁰⁵. W książce telefonicznej z 1943 r. fi-

¹⁹⁴ „Adevărul”, 5 VII 1928.

¹⁹⁵ D. Michalopoulos, *Un singur popor cu două drapele, The Romanian – Polish relations during the interwar period*. „Revista Română pentru Studii Baltice și Nordice”, vol. 3, no. 2 (2011), s. 250.

¹⁹⁶ „Monitorul Oficial”, 27 VII 1923, s. 4578.

¹⁹⁷ D. Prisacăru, *La graniță de est a sistemului de securitate versaillez – repere ale relațiilor politico-diplomatice și militare româno-polone în anii 1919–1932*, „Gândirea Militară Românească”, 2018 (1-2), s. 166.

¹⁹⁸ M. Lepecki, *Pamiętnik adiutanta Marszałka Piłsudskiego*, Warszawa 1989, s. 58.

¹⁹⁹ Jedynym śladem spotkania jest fotografia wykonana przy tej okazji i udostępniana w NAC oraz krótki film, dostępny na kanale You Tube, a mylnie podpisany jako wizyta Marszałka w Rumunii; zob. też: W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, Warszawa 1998, t. III, s. 392-393.

²⁰⁰ U Jana Szembeka Skupiewski występuje jako Skupniewski; zob. *Diariusz i teki Jana Szembeka...*, s. 291.

²⁰¹ „Adevărul”, 8 X 1931.

²⁰² „Monitorul Oficial”, 7 VII 1932.

²⁰³ „Monitorul Oficial”, partea II, 25 V 1940, s. 4820.

²⁰⁴ „Monitorul Oficial”, partea I, 10 II 1943, s. 1166.

²⁰⁵ *Abonații S. A. R. de telefoane din București. Februarie 1943*, București 1943, s. 51, 162.

guruje jako chirurg ginekolog, od 1935 r. był także dyrektorem szpitala położniczego im. Heleny (generałowej – A.D.) Adrian²⁰⁶.

W 1923 r. Skupiewski był dyrektorem generalnym rumuńskiego ZUS (*Casa centrală al asigurărilor sociale*)²⁰⁷. W tym charakterze podejmował czynności już 27 lutego 1923 r.²⁰⁸. Jednak nie pełni już tej funkcji w czerwcu 1923 r.²⁰⁹. Także wtedy zasiadał w radzie nadzorczej przedsiębiorstwa naftowego *Hyperion*²¹⁰. Był związany z tą firmą przynajmniej do roku 1928²¹¹. Wchodził też w skład komisji rewizyjnej banku *Amza*²¹², z którym był związany jeszcze w okresie przed I wojną światową, jako jeden z akcjonariuszy tej instytucji finansowej i dzięki temu pełniąc różne funkcje w jej zarządzie²¹³. Również w 1923 r. wszedł do zarządu towarzystwa ubezpieczeniowego *Belgo-Romana*²¹⁴.

Skupiewski uprawiał także sport, zwłaszcza strzelectwo. Wiadomo, że zajął II miejsce w strzelaniu z pistoletu pojedynczego w konkursie lekarzy bukareszteńskich w 1909 i 1910 r.²¹⁵; jednocześnie w ramach zainteresowań dr Lucjan Skupiewski był jednym z pionierów lekarskich badań sportowych w Rumunii, obok innych zasłużonych lekarzy: Corneanu, Lecci, Vitriescu²¹⁶. Jako dobry strzelec brał udział w polowaniach królewskich na zaproszenie króla Karola II, m.in. w grudniu 1933 r., a także 23, 25, 26 listopada 1936 r.²¹⁷. Co istotne, uczestniczył w nich również w trudnym dla Polaków okresie przełomu 1939 i 1940 r., być może był wtedy w stanie, korzystając ze sposobności, dopilnować spraw polskich²¹⁸. Wiadomo, że przy okazji polowania w marcu 1937 r. Skupiewski rozmawiał z królem Karolem II o możliwej wizycie w Polsce i problemach protokolarnych związa-

²⁰⁶ Funkcjonował on pod adresem Calea Griviței 288 do 7 maja 1944 r., kiedy to został zniszczony w trakcie nalotów alianckich na Bukareszt. Po II wojnie światowej wobec poważnych zniszczeń dzielnicy po bombardowaniach alianckich z wiosny 1944 r., zmieniła się numeracja a sam szpital funkcjonował do ok. 1985 r. jako *Maternitatea Steaua*. Obecnie w budynku funkcjonuje szpital dla osób poparzonych.

²⁰⁷ „Monitorul Oficial”, 12 V 1923, s. 4007.

²⁰⁸ „Monitorul Oficial”, 4 III 1923, s. 12360.

²⁰⁹ AICB, *Ministeriul Muncii*, 3/1923, f. 25.

²¹⁰ „Monitorul Oficial”, 5 IX 1923, s. 6125.

²¹¹ „Monitorul Oficial”, 8 VI 1928, s. 7686.

²¹² „Monitorul Oficial”, 6 II 1925, s. 1177.

²¹³ „Monitorul Oficial”, 2 III 1913, s. 2475; „Monitorul Oficial”, 30 V 1922, s. 2149; „Monitorul Oficial”, 6 III 1929, s. 2650; „Monitorul Oficial”, 20 I 1930, s. 640.

²¹⁴ „Adevărul”, 21 XII 1923.

²¹⁵ *50 de ani de sport la Institutul de Medicină și Farmacie București*, București 1970, s. 23.

²¹⁶ Ibidem, s. 30.

²¹⁷ „Carpații” 1933 (1), s. 14; „Adevărul”, 27, 29 XI 1936.

²¹⁸ Carol al II, *Între datorie și pasiune. Înseminări zilnice*, vol. 2, București 1996, s. 36, 60, 135, 141.

nych z zaproszeniem Ignacego Mościckiego do Rumunii²¹⁹. Sprawa ciągnęła się przez pewien czas i kompromisowe rozwiązywanie zostało zaaplikowane, według świadectwa króla, także przy pomocy Skupiewskiego, który miał zasugerować zaproszenie Mościckiego przez rumuńskiego następcę tronu w trakcie powrotnej podróży z Londynu z uroczystości koronacyjnych Jerzego VI²²⁰. Był także Skupiewski członkiem związku łowieckiego, w którego władzach zasiadał przynajmniej od lipca 1926 r.²²¹.

Przyjaźnił się dr Lucjan Skupiewski, przynajmniej od 1902 r., z doktorem Janem Żalplachtą, lekarzem i korespondentem gazet polskich w okresie międzywojennym²²². W okresie międzywojennym brał żywego udział w działalności poselstwa polskiego, podtrzymując kontakty z Polonią oraz często uczestnicząc w różnego rodzaju przyjęciach organizowanych przez Poselstwo a później Ambasadę RP.

W okresie drugiej wojny światowej, a zwłaszcza w „gorącym” w Rumunii czasie powrotnym angażował się w pomoc dla Polaków, którzy przeszli do Rumunii i bardzo często z różnych powodów potrzebowali pomocy lekarskiej²²³. Generalnie rzecz ujmując Lucjan Skupiewski był bardzo wysoko oceniany, zarówno jako człowiek, jak i lekarz. Nie ograniczał się on jedynie do specjalizacji ginekologicznej i neonatologicznej, był także aktywnym chirurgiem, oddział chirurgiczny znajdował się także w szpitalu założonym przez niego na Calea Griviței. Jego pacjenci pochodzili z różnych warstw społecznych, wiadomo, że ów szpital, zgodnie ze wspomnianą nazwą przeznaczony był m.in. dla ubogich położnic, niemniej jednak jego pacjentami byli także urzędnicy pracujący w administracji państwowej²²⁴. Jego pacjenci opisywali Skupiewskiego jako zdolnego i bezinteresownego lekarza, natomiast jeśli chodzi o przymioty ludzkie – Sergiu Dumitriu, operowany przezeń urzędnik rumuńskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ocenił go jako posiadającego znaczne przymioty duchowe, więc zasługującego bez wątpienia na przyjaźń tak wysoko postawionych osób jak, np. marszałek Piłsudski²²⁵.

Skupiewski udzielał się także społecznie, wiadomo przynajmniej o jednym przypadku, w którym opiekował się sierotą (półsierotą)²²⁶. Wiemy także, że spotykał się z królową

²¹⁹ Idem, *Înseminării zilnice 1937–1951*, vol. I, Bucureşti 2001, s. 17.

²²⁰ Ibidem, s. 70.

²²¹ „Monitorul Oficial”, 17 VII 1926, s. 8880.

²²² „l’Independence Roumaine”, 23 IV 1902.

²²³ W. Krzyżanowski, *Lata bukareszteńskie* (3), „Zeszyty Historyczne”, 1978 z. 43, s. 168-169.

²²⁴ S. Dimitriu, *Din trecut*, Iași 2006, s. 107-108.

²²⁵ Ibidem.

²²⁶ L. Skupiewski, *Discurs 1935*, s. 52.

Marią, np. w kwestii fundacji domu spokojnej starości²²⁷. Jak już wspomniano, królowa uczestniczyła też aktywnie w działalności stowarzyszenia „Mica maternitate”. Przyjaźnił się również, m.in. z Galą Galactionem, znanym rumuńskim intelektualistą, lewicującym popem, którego można określić, oczywiście przy zachowaniu wszelkich proporcji, swoistym prekursorem teologii wyzwolenia. Sam Galaction w swym *Dzienniku* wspomina, że Skupiewski pomimo długiej przyjaźni z nim nie do końca akceptował jego zapatrzywania polityczne i sympatie dla rewolucji społecznej jaka dokonywała się w Rumunii po II wojnie światowej²²⁸.

Omawiając działalność prospołeczną dr. Lucjana Skupiewskiego należy też wspomnieć o jego żywotnym zainteresowaniu szeroko rozumianym zdrowiem publicznym. Jak już wspomniano w swoich wystąpieniach parlamentarnych nie uciekał od tematyki społecznej, jak choćby w przypadku problemu gruźlicy czy aborcji. Jednak w tym wypadku nie ograniczał się jedynie do teoretycznego przedstawienia problemu na najwyższym forum, a w miarę potrzeby czynnie uczestniczył w różnego rodzaju akcjach propagujących zdrowy styl życia i walkę z chorobami społecznymi. Uczestniczył w inicjatywie ministerialnej w 1935 r., mającej propagować właściwe zachowania prozdrowotne na wsi. W swoich wykładach dla osób mających zajmować się propagowaniem szeroko rozumianego zdrowego stylu życia na wsi szczególną uwagę poświęcił walce z alkoholizmem, który uznawał za jedną z trzech poważnych chorób społecznych, oprócz tuberkulozy i syfilisu. Szczególnie niebezpieczną, bo stosunkowo łatwą do ukrycia (oczywiście do pewnego czasu i paradoksalnie o tyle groźną, że nie zakaźną przez co zauważalne było inne podejście społeczne). Skupiewski w walce z chorobą alkoholową na wsi postulował przede wszystkim pracę u podstaw, gdzie głównymogniwem walki miał być lokalny ksiądz i nauczyciel, którzy powinni wskazywać wiernym i uczniom złe skutki picia alkoholu. Z drugiej strony Skupiewski sprzeciwiał się wszelkim odgórnym narzucanym zakazom i ograniczeniom w dostępie do napojów wyskokowych wskazując, że doprowadza to jedynie do rozwoju tzw. szarej strefy²²⁹. Biorąc pod uwagę także już wspomniane jego pozostałe wystąpienia na temat spraw społecznych wyraźnie widać, że nie zajmował w nich stanowiska ortodoksyjnego, raczej stawiając na podejście tzw. zdroworozsądkowe. Wykazywany był także jako współpracownik czasopisma *Gospodaria comunală și județeană*²³⁰.

²²⁷ Regina Maria a României, *Înseminări Zilnice*, vol. IV, București 2006, s. 407.

²²⁸ Galaction w tym kontekście, pisząc o śmierci Skupiewskiego, uznawał się w pewnym sensie za chrześcijanina zdradzającego swe przekonania – przyznał się, że zasady wiary kocha jak żonę a rewolucję społeczną jak kochankę; zob. G. Galaction, *Jurnal. 1947–1952. Paginii inedite. Cenzurate*, București 2007, s. 120.

²²⁹ G. Ionașescu, *D. Dr. L. Skupiewski despre alcoolism*, „Gazeta Medicală”, 1935 nr 33, s. 1, 7.

²³⁰ *Publicațiile periodice Românești, t. III, 1919–1924*, București 1987, s. 439.

Po I wojnie światowej Lucjan Skupiewski udzielał się także w ruchu propagującym kremację zwłok. Był członkiem stowarzyszenia „Nirwana”, później przemianowanego na „Cenuşa” (popiół)²³¹. Działalność tego stowarzyszenia wzbudzała pewne kontrowersje, zwłaszcza z religijnego punktu widzenia, bowiem kościół prawosławny bardzo stanowczo sprzeciwia się spopielaniu zwłok. Swoistego smaczku działalności stowarzyszenia dodawał fakt, iż jego członkami były osoby dość wysoko postawione w hierarchii życia towarzyskiego stolicy Rumunii, w tym członkowie zarządu miasta (Lucjan Skupiewski, Ioan E. Costinescu, czy Gheorghe Gheorgian)²³².

Po zakończeniu II wojny światowej w związku z przejęciem władzy przez siły komunistyczne, Skupiewski jako osoba związana bezpośrednio ze dawnym układem rządowym nie udzielał się dalej w życiu publicznym. Pod koniec życia chorował na raka kości. Po śmierci, która nastąpiła 10 marca 1949 r., ciało Skupiewskiego zostało skremowane w krematorium *Cenuşa* 13 marca 1949 r., o godzinie 15.00²³³. Z korespondencji prowadzonej z Zarządem Cmentarzy i Krematoriów w Bukareszcie (ACCU) wynika, że urny: Lucjana Skupiewskiego i jego żony Eleny znajdują się w kolumbarium krematorium *Cenuşa* w Bukareszcie i zostały opatrzone numerami 8042 i 8063²³⁴. Na cmentarzu Belu, w jego katolickiej części znajduje się prawdopodobnie grób symboliczny Lucjana Skupiewskiego i jego żony²³⁵. Ze wszystkich sześciu pochówków wspomnianych na płycie nagrobnej w oficjalnych dokumentach cmentarnych odnotowane są jedynie dwa, prawdopodobnie pierwsze w odpowiednich grobach. Dziś jest to jedna kwatera, obramowana wspólnie, niemniej jednak są to dwa miejsca. Prawdopodobnie wraz z bratem Lucjana, Tadeuszem zostało pochowane ciało pułkownika Wincentego Jasiewicza²³⁶. Druga kwatera została dokupiona dopiero po śmierci Jasiewicza – jest to odnotowane w ksiągach cmentarnych. Nekrologi Skupiewskiego były sygnowane przez rodzinę zmarłego oraz

²³¹ M. Rotar, *The Issue of Cremation and Romanian Elites during the 19th – 21st Centuries*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica SE 2:293-309, s. 298.

²³² Idem, *Romanian Physicians and the Issues of Cremation: the Case of Minovici Brothers*, „Philobiblion”, 2014 (vol. XIX), s. 238.

²³³ „Universul”, 12 III 1949.

²³⁴ Korespondencja z ACCU, nr 494/CIA/10.09.2018 – w posiadaniu Autora.

²³⁵ M. Rotar, *History of Modern Cremation in Romania*, Cambridge 2013, s. 336; Idem, *European echoes upon Romanian cremationist movement*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica (2011) Sp. Ed.: s. 283.

²³⁶ Płk Wincenty Jasiewicz (zm. 1941). Od 1918 r. służył w wojsku polskim, od czerwca 1920 r. dowódca 2. Pułku Ułanów Grochowskich, potem dowodził też 10. Brygadą Kawalerii (1930–1937), także zastępca dowódcy Nowogródzkiej Brygady Kawalerii (1937–1939). Ze względów zdrowotnych nie wziął udziału w wojnie obronnej 1939 r. Prywatnie zięć Lucjana Skupiewskiego, mąż Zofii Skupiewskiej. Na początku sierpnia 1939 r. skierowany na leczenie gruźlicy do Rumunii. Zmarł w Bukareszcie w 1941 r. Stryjeczny dziadek Lecha i Jarosława Kaczyńskich.

przyjaciół (Mariettę i Nicu Marinescu i Micșunicę Saint-Omer – A.D.); osobny nekrolog został zamówiony także przez Stowarzyszenie Chorób Wewnętrznych i Ginekologów w Bukareszcie, którego Skupiewski był przewodniczącym. Druga żona Lucjana Skupiewskiego – Elena, zmarła wkrótce po mężu, jej ciało zostało skremowane 13 kwietnia 1949 r.

Zakończenie |

Doktor Lucjan Skupiewski niewątpliwie poprzez swą działalność społeczno-polityczną dowódł, że przedstawiciele Polonii mogą stanowić wartość dodaną dla społeczeństw, wśród których przyszło im mieszkać i tworzyć. Z pewnością na uznanie zasługuje fakt, iż osiągnął swoje cele zachowując polskość, nie wyrzekając się związków z krajem. Należy zauważyc, iż z pewnością było mu to osiągnąć o tyle łatwiej, że okres jego działalności politycznej przypadł na czas odrodzonej Polski, co niewątpliwie ułatwiało mu podtrzymywanie kontaktów z Polską i Polakami, otwierało też nowe możliwości zarówno „na miejscu” w Bukareszcie, jak i w kontekście kontaktów z krajem.

Warto podkreślić także, zwykłą, ludzką stronę działalności Skupiewskiego. Już w trakcie starań o otrzymanie obywatelstwa rumuńskiego podkreślano jego zalety, jako człowieka i przyszłego lekarza – zauważano, że w społeczeństwie cieszył się opinią dobrego obywatela. Opinia ta znajdowała przynajmniej pośrednie potwierdzenie jeśli weźmiemy pod uwagę powierzane mu urzędy miejskie, a także funkcje o charakterze politycznym, świadczące o pewnym zaufaniu do niego, przynajmniej ze strony własnej partii politycznej.

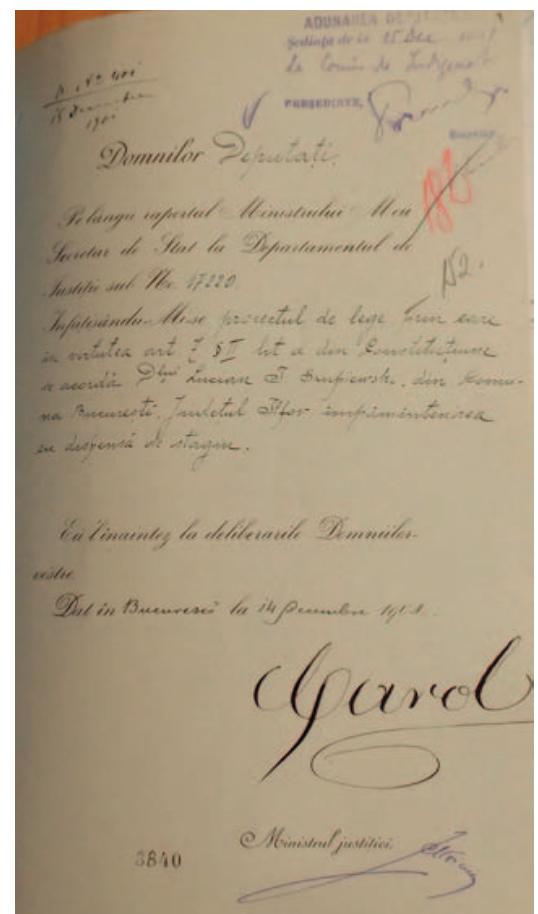
Wreszcie należy zwrócić uwagę na pewne mity dotyczące pełnionych przez niego funkcji, np. mera Bukaresztu; bardzo popularne obecnie, np. w internecie²³⁷. Świadczy to o jego pewnej popularności i obecnie, co więcej może uzasadniać wybór jego osoby jako symbolu owocnej współpracy polsko-rumuńskiej.

²³⁷ Zob. np. *Rumunia. Polscy żołnierze na grobach pradziadka i dziadka śp. Prezydenta Kaczyńskiego*, <https://niezalezna.pl/207239-rumunia-polscy-zolnierze-na-grobach-pradziadka-i-dziadka-sp-prezydenta-kaczynskiego>, 30 X 2017, [dostęp: 29 X 2018]; *Spotkanie delegacji PKW Rumunia z Polonią w Bukareszcie*, <http://www.do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2017-09-19-spotkanie-delegacji-pkw-rumunia-z-polonia-w-bukareszcie-c/>, 19 X 2017, [dostęp: 29 X 2018].

Liceum Gheorghe Lazăr, którego absolwentem był Lucjan Skupiewski
Liceul Gheorghe Lazăr, care a fost absolvit de Lucian Skupiewski

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Decyzja o nadaniu obywatelstwa Lucjanowi
Skupiewskiemu (1902)

Decizie privind acordarea cetățeniei lui Lucian
Skupiewski (1902)

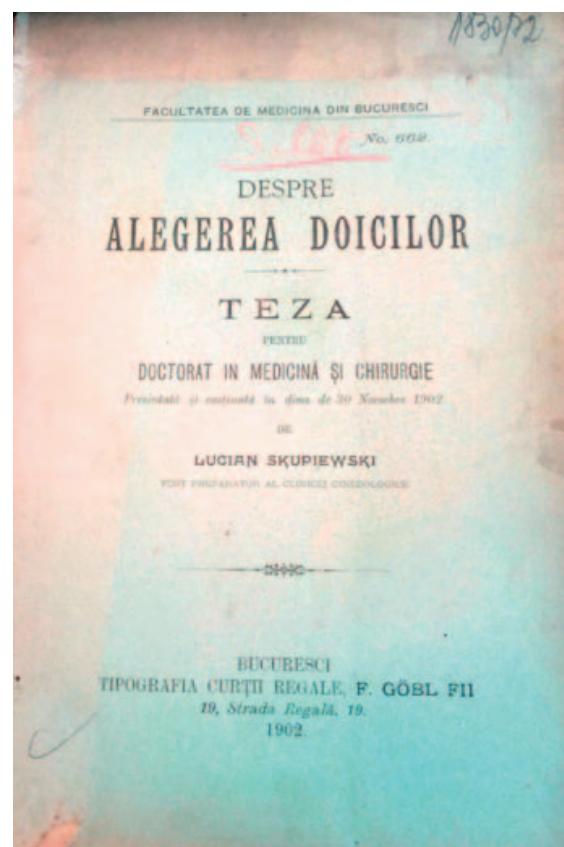
Źródło/Sursă: Arhive Istorice Centrale București [AICB]

Szpital kliniczny Filantropia, pierwsze miejsce pracy Lucjana Skupiewskiego

Spitalul clinic Filantropia, primul loc de muncă al lui Lucian Skupiewski

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Doktorat Lucjana Skupiewskiego
Teza de doctorat lui Lucian Skupiewski
Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Katedra rzymskokatolicka w Bukareszcie pod wezwaniem św. Józefa, miejsce ślubu Lucjana i Zofii Skupiewskich
Catedrala Romano-catolică din București Sf. Iosif – locația nunții al lui Lucian și Zofia Skupiewski

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Dom Lucjana Skupiewskiego przy Strada Romana 122 (ob. Mihai Eminescu 122)
Casa lui Lucian Skupiewski la Strada Romana 122 (azi Mihai Eminescu)

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Ogłoszenie prasowe dotyczące praktyki lekarskiej Lucjana Skupiewskiego

Anunț de presă privind practica medicală a lui Lucian Skupiewski

Źródło/Sursă: Voința Națională, 4 V 1903

Ogłoszenie prasowe dotyczące praktyki lekarskiej Lucjana Skupiewskiego

Anunț de presă privind practica medicală a lui Lucian Skupiewski

Źródło/Sursă: Adevărul, 4 VIII 1905

Pałac Suțu primaria współcześnie – Pałac Suțu – Urząd Miasta Bukaresztu po 1913 r.

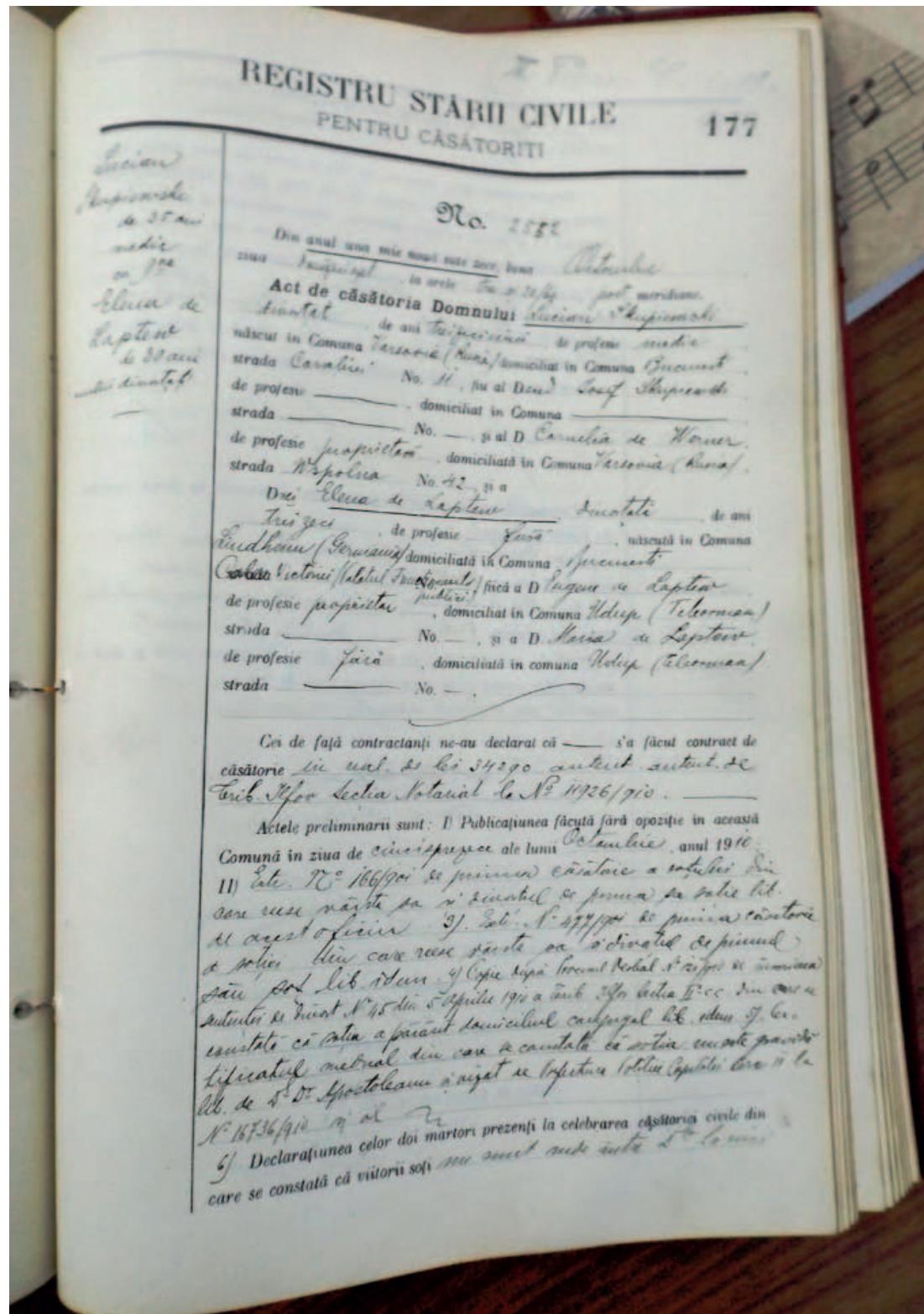
Palatul Suțu, primaria după 1913

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Kornelia Skupiewska, córka Lucjana i Zofii Skupiewskich
Kornelia Skupiewska, fiica lui Lucian și Zofia Skupiewski

Źródło/Sursă: My Heritage.pl

Akt ślubu Lucjana Skupiewskiego i Heleny Laptew (28 X 1910)
 Certificatul de nuntă al lui Lucian Skupiewski și Helena Laptew (28 X 1910)
 Źródło/Sursă: Arhive Municipilui Bucureşti [AMB]

Studzienka kanalizacyjna w Bukareszcie z roku 1927, świadectwo prosanitarnej działalności Rady Miasta
Intrat într-o gură de canalizare la Bucureşti din anul 1927, certificat de activitate prosanitară a Primariei
Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Dom Lucjana Skupiewskiego w Manastirea Dealului, miejsce pobytu Józefa Piłsudskiego w 1928 r.
Casa lui Lucjan Skupiewski din Manastirea Dealului, reședința de odihnă lui Józef Piłsudski în 1928
Źródło/Sursă: Adevărul, 5 VII 1928

|ZDJĘCIA|

Lucjan Skupiewski i marszałek Piłsudski
Lucian Skupiewski cu mareșal Piłsudski
Źródło/Sursă: Narodowe Archiwum Cyfrowe [NAC]

Lucjan Skupiewski i marszałek Piłsudski na balkonie Poselstwa RP w Bukareszcie
Lucian Skupiewski și mareșal Piłsudski pe balconul Legației Polone din București
Źródło/Sursă: Narodowe Archiwum Cyfrowe [NAC]

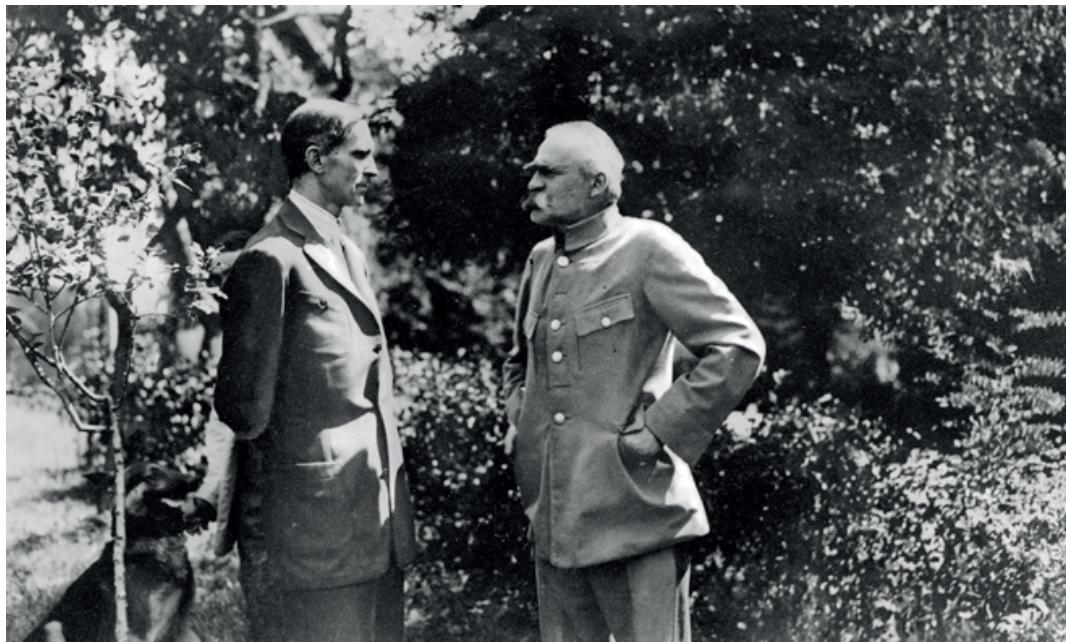

Przyjazd marszałka Piłsudskiego do Bukaresztu w 1934 r., drugi z lewej Lucjan Skupiewski
Sosirea mareșalului Piłsudskie la București în 1934, al doilea la stânga Lucian Skupiewski
Źródło/Sursă: Narodowe Archiwum Cyfrowe [NAC]

Lucjan Skupiewski wraz z Józefem Piłsudskim w Falticeni, podczas wizyty w 16 p.p.
Lucian Skupiewski împreună cu Józef Piłsudski la Falticeni în timpul unei vizite la Regimentul
16 Infanterie

Źródło/Sursă: Narodowe Archiwum Cyfrowe [NAC]

Lucjan Skupiewski i marszałek Józef Piłsudski w Moszczenicy koło Żywca (1934)
Lucian Skupiewski și Mareșalul Józef Piłsudski în Mosczenica lângă Żywiec (1934)

Źródło/Sursă: Narodowe Archiwum Cyfrowe [NAC]

Po uroczystościach polonijnych w Katedrze św. Józefa w Bukareszcie. Lucjan Skupiewski 3. od lewej
După festivitățile polonești la Catedrala Sf. Iosif din București. Lucian Skupiewski 3 din stânga

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Wystąpienia Lucjana Skupiewskiego w Senacie
Discursuri lui Lucian Skupiewski rostite la Senat
Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Ppłk Wincenty Jasiewicz, zięć Lucjana Skupiewskiego
Locotenent colonel Wincenty Jasiewicz socru lui
Lucian Skupiewski

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Z Rogerem Raczyńskim, ambasadorem RP w Bukareszcie na Gara de Nord w Bukareszcie
Cu Roger Raczyński, Ambasador Poloniei la Bucureşti la Gara de Nord

Źródło/Sursă: [AICB]

Dom Lucjana Skupiewskiego przy ul. George Potra 6, miejsce zamieszkania w latach 1934–1949
Casa lui Lucian Skupiewski la strada George Potra 6, reședință lui în 1934–1949

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

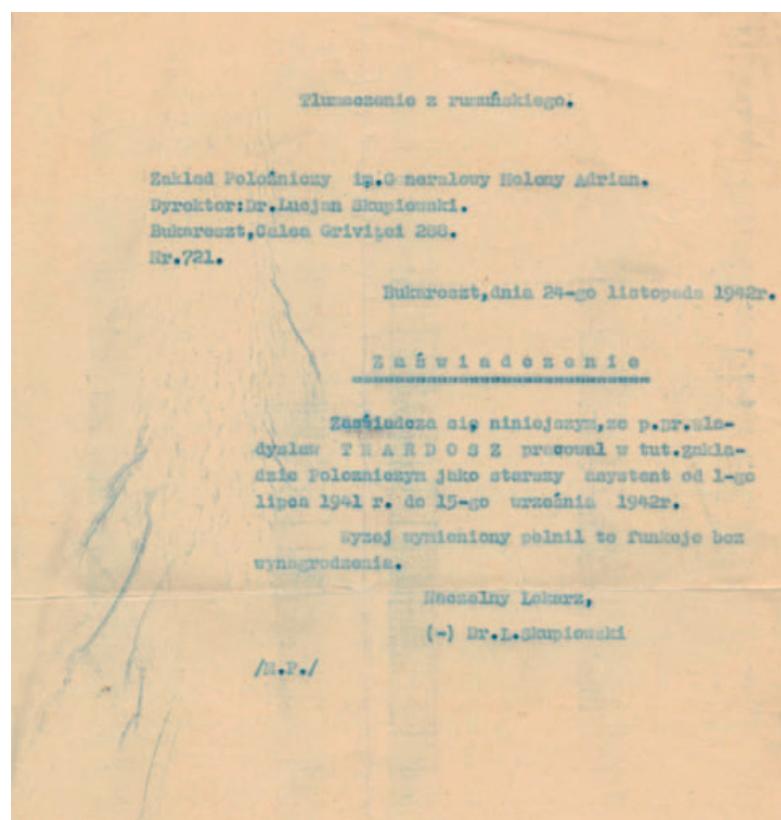
|ZDJĘCIA|

Szpital im. generałowej Heleny Aman. Lucjan Skupiewski kierował nim do roku 1944

Spitalul Elena gen. Aman unde Lucian Skupiewski a fost medic șef pâna la 1944

Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Zaświadczenie o wolontariacie medycznym podpisane przez dr. Skupiewskiego

jako naczelnego lekarza szpitala im.

Heleny Aman (XI 1942)

Certificat privind serviciul de voluntariat medical semnat de dr. Skupiewski la celiteata medicul șef al spitalului

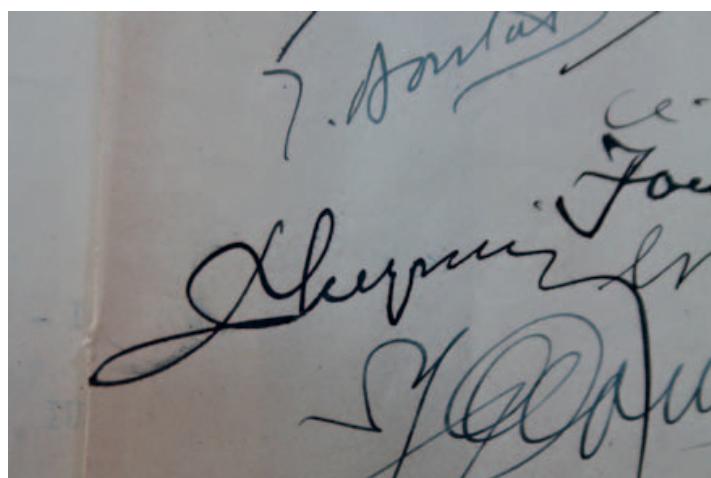
Helena Aman

Źródło/Sursă: Archiwum własne
A. Dubicki

Płyta nagrobna rodziny Skupiewskich
na katolickiej części cmentarza Belu
Piatra de mormânt a familiei Skupiewski
pe partea catolică a cimitirului Belu
 Źródło/Sursă: Archiwum własne A. Dubicki

Podpis Lucjana Skupiewskiego
Semnatura lui Lucian Skupiewski
 Źródło/Sursă: [AICB]

LUCIAN SKUPIEWSKI

BIOGRAFIA SOCIAL-POLITICĂ

Lucian Skupiewski, biografia social-politică

Istoria vieții lui Lucian Skupiewski reflectă, într-o oarecare măsură, soarta mulțor polonezi care s-au născut în perioada în care Polonia a fost împărțită de către imperiile vecine (între 1795–1918 – n.t.), anume a celor care și-au găsit liniștea și pacea în afara țării lor și s-au distins prin activitatea în slujba noilor patrii, de adopție. Meritele sale pot fi comparate, într-o oarecare măsură, cu cele ale polonezilor din cele două generații anterioare, exemple strălucite fiind Ignacy Domeyko¹ sau Ernest Malinowski², care au ajuns - și s-au remarcat - în ospitaliera Americă de Sud.

România s-a dovedit a fi ospitalieră cu imigrantii polonezi, care veneau adesea în număr ridicat în teritoriile situate pe Prut și Dunăre, mai ales după marile revolte naționale. Aceste țări erau atractive pentru polonezi din mai multe motive. În primul rând, pentru libertățile pe care le acordau autoritățile politice românești, pe durată limitată, sub influența presiunii externe, în special a Rusiei. Un alt element important, fără îndoială pozitiv, care a contribuit la atractivitatea țărilor române în ochii polonezilor a fost proximitatea relativă, cel puțin geografică, oferind conectivitatea cu țara și asigurând menținerea legăturilor cu patria „mamă”.

România, ca țară intens modernizată, în special în perioada de după unificarea celor două Principate românești era atractivă din perspectiva reprezentanților elitelor poloneze, atât din punct de vedere tehnic, cât și intelectual. Țara care s-a îmbogățit deschizând

-
- 1 Ignacy Domeyko (1802–1889), un geolog, mineralogist, inginer minier, meteorolog, cercetător al Americii de Sud; a creat învățământul superior în Chile.
 - 2 Ernest Malinowski (1818–1899), inginer rutier și feroviar polonez, eroul apărării Callao în 1866 [împotriva Spaniei], constructor de căi ferate între Peru și Ecuador, proiectant și constructor al Căii Ferate *Transandino Central* [Transandina].

unele oportunități pentru intelectuali, pe care oameni curajoși au încercat să le folosească, adesea datorită faptului că făceau parte din elita țării. Un exemplu excelent de utilizare a oportunităților care au apărut în România este familia Skupiewski, care a exploatat la maxim oportunitățile oferite imigrantilor în această țară. Ceea ce trebuie accentuat a fost faptul că au reușit să-și păstreze conștiința națională poloneză, ceea ce nu era obișnuit în diaspora polonă, care făcea diferite tipuri de carieră în România.

Familia Skupiewski |

Familia Skupiewski (Belina-Skupiewski) provine din regiunea centrală a Poloniei, iar soarta ei a fost, într-o anumită măsură, tipică pentru polonezii care luptau pentru libertatea patriei lor. Familia a fost menționată în 1697 ca alegători ai regelui August II. Bunicul lui Lucian, Julian (Iulian) a lucrat în sistemul de învățământ, a fost profesor la liceul din Płock, iar o perioadă de timp a lucrat, printre altele, și la Școala Principală (Academia) din Varșovia³. Tatăl lui Lucian, Józef Julian (Iosif – Iulian) s-a născut în 1846 la Płock și a participat la Insurecția din ianuarie 1864⁴, iar din biografia oficială prezentată în timpul procesului de naturalizare din România, se pare că a absolvit Facultatea de Drept și Administrație la Școala Principală din Varșovia. A primit diploma de masterat la 15 octombrie 1868, după ce a prezentat teza *Poziția copiilor ilegali conform legislației*⁵. A activat, ulterior, ca avocat și consilier juridic în cadrul Towarzystwo Kredytowe Ziemskie (Credit Rural). În această calitate a fost prezentat, în 1877, în Calendarul ilustrat al lui Jan Jaworski, editat pentru anul respectiv. În activitatea sa jurnalistică a folosit și pseudonimul „Sigma”⁶. Mama lui, Juliana – Kornelia, cu numele de fată Gorska, s-a născut în anul 1852 și a murit în anul 1937.

³ B. Brzuska, *Julian Tomasz Skupiewski 1820-02-02-1877-04-05*, <http://ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/julian-tomasz-skupiewski>, [acess: 13 IX 2018]. O biografie mai detaliată a lui Julian Skupiewski, [in:] B. Bartkiewicz, *Szkoła Główna Warszawska (1862–1869)*, Kraków 1900, t. 1, p. 190–192.

⁴ Conf. printre altele: T. Dubicki, *Lucjan Skupiewski*, [in:] K. Dopierała (red.), *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, Toruń 2005, t. 4, p. 396, totuși, nu este clar din lista oficială a absolvenților Școlii Principale din Varșovia, că el a participat la Insurecția; conf. P. Borowski, *Szkoła Główna Warszawska 1862–1869. Wydział Prawa i Administracji*, Warszawa 1937, p. 314.

⁵ Publicata la: „Przegląd Sądowy”, t. V, 1869, p. 96–137; conf. P. Borowski, op. cit., p. 314.

⁶ L. Czarkowski, *Pseudonimy i kryptonimy polskie*, Wilno 1922, https://pl.wikisource.org/wiki/Pseudonimy_i_kryptonimy_polskie [acces: 30 VII 2018].

Astfel, după scurte episoade la Paris și în Belgia, unde a fost redactor-șef al ziarului *L'Indépendance Belge*, s-a stabilit la București, în anul 1885, orașul fiind întotdeauna ospitalier cu polonezii care luptau pentru libertatea țării lor. Potrivit mărturiei sale „a venit în România pentru a promova ideile liberale”, dar a fost criticat și aproape luat în derâdere de către oponenții politici grupei în jurul revistei *Epoca*⁷.

Tatăl lui Lucian, Józef (Iosif), a lucrat în București ca ziarist, ocupând, în anul 1886, funcția de redactor-șef al cotidianului *l'Etoile Roumaine*⁸, fondat de către Trandafir Djuvara și apropiat de guvernul lui Ion C. Brătianu⁹. Ziarul a încetat să mai apară la sfârșitul lunii martie a anului 1888¹⁰, acest lucru fiind legat de schimbările politice care au dus la pierderea puterii de către PNL și preluarea guvernării de către conservatori. Ca urmare, finanțarea ziarului a fost oprită. Interesant de semnalat este faptul că nimeni din biroul editorial al acestui ziar nu era de naționalitate română, aşa cum semnală Józef Skupiewski, în anul 1888¹¹. În iulie 1886, a intrat în conflict cu un alt șef al revistei *Epoca*, Nicolae Filipescu¹², iar după ce l-a jignit într-unul din articolele sale (într-o scrisoare deschisă)¹³, a refuzat provocarea acestuia la duel¹⁴. Adeseori, în articolele sale, Skupiewski încerca să îi educe pe conservatori cu privire la modul de a înțelege, la un nivel superior, rațiunea de stat românească, însă modul său de a acționa, adesea pe un tot critic, nu plăcea întotdeauna destinatarilor¹⁵, ajungându-se astfel la tot soiul de conflicte personale, chiar și cu caracter politic, reiterate și în timpul discuțiilor din Parlamentul României, cu privire la scurtarea duratei procesului său de naturalizare. Argumentul în favoarea acestei soluții au fost meritele pe care le-a avut în cercetarea istorică cu privire la istoria Principatelor române, în special editarea de surse și documente scrise în limbile polonă și rusă. Aceste ediții de documente sunt citate în continuare de literatura de specialitate românească, în ciuda trecerii a peste 130 de ani de la apariția lor. Opoziția de atunci, apropiată Partidului Conservator, l-a acuzat pe Skupiewski - tătăl că a atentat chiar la ordinea constituțională a României și că a ascuns, de asemenea, anumite detalii ale vieții

⁷ „Epoca”, 29 VII 1886.

⁸ Józef Skupiewski lucrat și la: *La Liberte* [din martie 1892], *La Patrie*, *Gazeta Poporului* și *Le Progres*; conf. „Lupta”, 6 III 1892.

⁹ N. Iorga, C. Bacalbașa, *Istoria presei românești: Dela primele începuturi până la 1916*, București 1922, p. 157.

¹⁰ „Lupta”, 28/29 III 1888.

¹¹ „Epoca”, 24 I 1888.

¹² „Telegraphul”, 26 VII 1886.

¹³ „l'Etoile Roumaine”, 25 VII 1886.

¹⁴ „Epoca”, 3 VIII 1886.

¹⁵ „Epoca”, 12 X 1886.

sale, anterioare sosirii sale în România¹⁶. În ciuda acestor probleme, el a primit totuși naturalizarea, la 8 aprilie 1896¹⁷.

După ce a primit cetățenia română, i s-a deschis, aproape imediat, calea spre o rapidă avansare profesională. Dumitru A. Sturdza a dorit, imediat după această dată, să îl plaseze în poziția de șef al Imprimeriei statului, o importantă instituție în condițiile societății românești de atunci, a cărei sarcină principală era editarea *Monitorului Oficial*. Guvernul urma să aprobe candidatura sa la 4 aprilie 1896¹⁸, însă grupul parlamentar al PNL s-a împotravit, printre motivele invocate fiind mai ales necunoașterea suficientă a limbii române, absolut necesară pentru conducerea unei instituții atât de importante. Se poate totuși afirma că motivul real al împotrivirii față de această candidatură a fost teama privind consolidarea puterii de partid a conservatorilor într-o singură persoană, deoarece Sturdza a fost nevoit să renunțe la candidatura lui Skupiewski, în contextul amenințării cu dezertarea a unei părți din deputați către fracțiunea „drapelești”¹⁹.

Cotidianul *Epoca* a fost criticul principal al activității lui Józef Skupiewski, atât în calitatea de lider al cotidiinelor din București, cât și al agenției de presă ulterioare; analizând referințele din *Epoca*, se poate avea impresia că a devenit sinonim al tuturor obiceiurilor rele și al proastelor maniere²⁰. Au existat chiar și acuzații de tentativă de cenzură sau de încetinire a livrării unor mesaje către redacția din București²¹. Józef Skupiewski a avut, probabil, talentul de a intra în tot felul de scandaluri, cum ar fi cel din ianuarie 1888, când a ajuns în conflict cu prințul Gheorghe Bibescu, din cauza unui articol publicat în *l'Etoile Roumaine* din 16/28 ianuarie și care, de asemenea, a degenerat într-o provocare la duel²². În articolul său, Skupiewski a făcut o aluzie la campanie electorală în toi din România și la posibilele legături ale prințului Bibescu cu ziarul *L'Independence roumaine* și anterior menționatul *Epoca* (în articolul *Le manifest d'un «Prince»(?) Georges Bibesco. Avant la Combat*). Cu toate acestea, meritele articolului publicat de Józef Skupiewski au fost mai degrabă de ordin social și de natură personală, fără a se referi la chestiuni politice. Skupiewski a negat titlul de prinț al familiei Bibescu într-un mod ambivalent, în primul rând punând semnul întrebării după titulatura princiарă din textul articolului²³, iar în al

¹⁶ „Dezbaterile Adunării Deputaților”, 11 IV 1896 nr 53, p. 816.

¹⁷ Ibidem, p. 817.

¹⁸ Józef Skupiewski a obținut naturalizarea cu 66 de voturi pentru și 23 împotrivă, AICB, *Parlamentul*, 1102, f. 221; „Epoca”, 5 IV 1896.

¹⁹ „Epoca”, 27 IV 1896.

²⁰ „Epoca”, 29 III 1898.

²¹ „Epoca”, 14 I 1898.

²² „Epoca”, 23 I 1888.

²³ *Le manifest d'un „prince”(?)*.

doilea rând, încercând să clarifice problema pentru cititori, pe baza legislației relevante în domeniu²⁴. Argumentația lui Skupiewski s-a bazat pe faptul că tatăl prințului Gheorghe Bibescu, de asemenea Gheorghe, a avut dreptul la titlul princiar ca domnitor al Țării Românești între anii 1842–1848, însă cu toate acestea, în conformitate cu prevederile Regulamentelor Organice, titlul nu era transmisibil. În plus, Constituția României din 1866 a abolid toate titlurile aristocratice (articolul 12), astfel încât jurnalistul a concluzionat că Bibescu usurpa acest titlu, pur și simplu. Având în vedere această situație, acuzația din concluzia finală, care menționa că Bibescu a pierdut *de jure* cetățenia română, prin intrarea în serviciul militar din armata franceză, a fost doar o ușoară completare²⁵. Nu este de mirare, în condițiile date, că acest caz a devenit atât de serios, încât a devenit interesat de el însuși Regele Carol I²⁶, care îl antipatiza personal pe prințul Gheorghe Bibescu, membru marcant al Partidului Conservator, prea cunoscut pentru ambițiile sale, precum și pentru atitudinea mai mult decât lipsită de entuziasm la adresa dinastiei domnitoare. Astfel, Regele însuși a condamnat comportamentul prințului, în discuții neoficiale, însă deoarece toate duelurile de până atunci avuseseră loc în conformitate cu principiile Codului de onoare, nu a fost posibil, în mod oficial, să se renunțe la el. Potrivit rapoartelor din presă, duelul nu a mai avut loc, în cele din urmă, din cauza regulilor propuse de secundanții prințului Bibescu²⁷. Józef Skupiewski a refuzat ca duelul să aibă loc cu săbii, susținând că avea mâna dreaptă non-funcțională, în schimb a propus pistoale. *Epoca* a observat, cu atitudinea critică dintotdeauna la adresa lui, că această autodepreciere, nu îl împiedică să scrie pamfleturi acide la adresa adversarilor politici din PNL. În cele din urmă, în ceea ce privește duelul, părțile nu au ajuns la nici un acord, deoarece martorii jurnalistului au considerat că regulile propuse de cealaltă parte nu sunt adecvate pentru acest caz de jignire²⁸. Cu toate acestea, Skupiewski nu a evitat întotdeauna duelurile, deși multe s-au încheiat probabil fără un rezultat sângeiros²⁹.

Este evident faptul că Józef Skupiewski a fost folosit, probabil, de către patronii săi din PNL pentru tot felul de conflicte politice, după cum reiese și din alt incident, legat de

²⁴ „l’Étoile Roumaine”, 16 I 1888.

²⁵ „l’Étoile Roumaine”, 16 I 1888.

²⁶ A. Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. II, (red.) C. Corbu (ed.), București 1999, p. 79.

²⁷ „România Libera”, 26 I 1888.

²⁸ Se referea mai ales la distanța de la care urma să aibă loc duelul. Skupiewski nu a vrut să fie de acord cu un duel cu arme albe, datorit faptului că adversarul era un duelist bine cunoscut și experimentat. Regulile propuse de el (Skupiewski și martorii săi – A.D.) au oferit în mod substanțial posibilitatea de a lăsa ambele părți nevătămate, partea lui Prince Bibescu mai probabil vrut o confruntare mai sângeirosă; *conf. „Epoca”*, 24 I 1888.

²⁹ În presa de epoca se găsesc, de asemenea, referiri la următoarele dueluri, de exemplu, din 3 septembrie 1891, când J. Skupiewski a explicat neînțelegările cu editorul „l’Independence Roumaine” – A. Possier, „Voința Națională” 4 IX 1891.

bătaia, la propriu, pe care a încasat-o, la sfârșitul anului 1896. În timpul disputelor din jurul cazului Arhiepiscopului Ghenadie, a fost lovit, la 16 noiembrie 1896³⁰, în timpul unei demonstrații a conservatorilor, diferite fiind doar modurile de relatare ale incidentului, în funcție de politica editorială a ziarelor respective. Sigur este faptul că Józef Skupiewski a fost rănit grav în timpul acestor evenimente³¹. Acest eveniment a fost, de asemenea, subiectul unei interpelări în Camera Deputaților³². Astfel, numele lui Skupiewski a ajuns atât de popular, încât apărea, destul de des, chiar și în creațiile de satiră politică ale epocii, ca un sinonim pentru haos. În această calitate, de exemplu, apare în lucrările bine cunoscute satiric și scriitor Ion Luca Caragiale³³. A murit la 5 martie 1910, la serviciu, la Clubul Liberal din București, fiind la acel moment ziarist la *l'Indépendance Roumaine* și director al agenției de presă *Agenția Română*³⁴.

Lucjan (Lucian) Skupiewski, fiul lui Józef, s-a născut în Varșovia la 8 ianuarie 1876³⁵ și s-a mutat în România împreună cu părinții și frații săi în România³⁶. A absolvit liceul *Gheorghe Lazăr* din București. Înaintea examenului de bacalaureat, în dimineața zilei de 1 mai 1897, a încercat să se sinucidă, motivul probabil fiind neînțelegerile cu tatăl privind viitorul său, de după absolvire. Józef Skupiewski era sceptic cu privire la planurile lui Lucian de a începe studiile la facultatea de medicină³⁷. Conform unor relatări din presa vremii, Lucian a încercat să se împuște în piept, însă medicii chemați rapid la fața locului au reușit să îl salveze³⁸. Atât *Epoca*, cât și *Dreptatea* au prezentat critic la adresa familiei acest incident și deși verificarea din presa vremii nu o confirmă – a constituit motivul viitoarei atitudini agresive față de Lucian Skupiewski³⁹. Rănilor s-au dovedit a fi superficiale, în cele din urmă și astfel, în decursul următoarelor două săptămâni, Lucian Skupiewski

³⁰ „Epoca”, 4 IX 1897.

³¹ „Voința Națională”, 19 XI 1896; 20 XI 1896.

³² *Dezbaterile Adunarei Deputaților*, 17 XI 1896, p. 4.

³³ I. L. Caragiale, *Restituiri*, București 1986, p. 19.

³⁴ *Agence Telegraphique de Roumanie – Roumagence*, o agenție fondată în 1889, a funcționat până în 1917; conf. M. Petcu (red.), *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, București 2012, p. 1962 (?), https://book.google.pl/books?id=-X5sDAAAQBA&pg=PA1962&lpg=PA1962&dq=scupiewski&source=bl&ots=yKShPPkFwE&sig=la_G4vcm8BJeYAsMxXMuQ-3_7Ek&hl=pl&sa=X&ved=0ahUKEwiyvr6i6qvcAhXoIJoKHZf9CBYQ6AEISjAJ#v=onepage&q=scupiewski&f=false, [acess: 19 VII 2018].

³⁵ Documentele oficiale includ, de asemenea, data de 27 decembrie 1875 – adică în conformitate cu calendarul iulian valabil atât în Regatul Poloniei, cât și în România.

³⁶ Lucian Skupiewski avea doi frați mai mici: Józef Konstantyn (1878–1943) și Jerzy Tadeusz (1879–1911).

³⁷ Conf. T. Dubicki, *Lucjan Skupiewski*, [in:] K. Dopierała (red.), *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, Toruń 2005, t. 4, p. 396.

³⁸ „Epoca”, 2 V 1897.

³⁹ „Dreptatea”, 1 V 1897.

s-a însănătoșit complet. Din păcate însă, situația nu s-a încheiat aici, deoarece viitorul doctor s-a simțit jignit de articolul din presă, publicat în *Dreptatea* și mai ales de divulgarea incidentului. A decis să clarifice problema personal, direct cu ziariștii respectivi și s-a ajuns la două scandaluri, în primul atacându-l pe redactorul-șef Anton Bacalbașa în berăria Kosman, iar apoi pe reporterul cotidianului *Drapelul*, Honigman, când a și fost prins în flagrant delict și dus la poliție, fiind în cele din urmă eliberat rapid⁴⁰.

Lucian Skupiewski a reușit să treacă cu succes examenele pentru diploma de bacheloret, la 16 iulie 1897⁴¹ și, în scurt timp, a început studiile la facultatea de medicină, în timpul cărora a legat o strânsă colaborare științifică cu George Asachi, precursorul studiilor de ginecologie din România. În 1897, în primul an de studii, a intrat în Uniunea Studenților de Medicină⁴² și a început să lucreze, încă din perioada studiilor, într-o clinică ginecologică, ca *preparator*. De atunci datează primele sale studii empirice pentru doctorat. La 19 ianuarie 1902 a devenit cetățean român, după ce aplicase în noiembrie 1901 și - asemenea tatălui său - solicitase o scutire de stagiu și acordarea rapidă a cetățeniei⁴³. Ministrul justiției de atunci, Constantin I. Stoicescu, a fost de acord cu argumentele prezentate de către Lucian Skupiewski, care arătau că are mari şanse să absolve în scurt timp facultatea de medicină, fiind în anul al V-lea în acel moment și astfel, merită să deservească națiunea română⁴⁴. Ministrul a mai arătat că satisfacerea stagiului militar, încheiată cu examene de bază pentru gradul de ofițer, este un alt element favorabil acordării cetățeniei înainte de termen⁴⁵. Astfel, acordarea cetățeniei române nu a întâmpinat atât de multe dezbatere ca și în cazul tatălui său⁴⁶. În cele din urmă, a încheiat studiile de medicină în anul 1902, prin obținerea diplomei de doctor al Facultății de medicină din cadrul Universității București⁴⁷ cu specializarea ginecologie și chirurgie, cu teza *Despre alegerea doicilor. Teza pentru doctorat în medicină și chirurgie*⁴⁸. Susținerea acesteia a avut loc la 30 noiembrie 1902, conducătorul tezei fiind prof. dr. Grigore Rîmniceanu, căruia i-a fost și dedicată. După obținerea doctoratului, Skupiewski a fost angajat la spitalul

⁴⁰ „Epoca”, 22 VII 1897.

⁴¹ „Epoca”, 17 VII 1897.

⁴² V. Gomoiu, *Istoricul Societăției Studenților de Medicina 1875–1906*, București 1906, p. 326.

⁴³ *l'Independence Roumaine*, 20 I 1902; Interesant este că fratelui Lucian – Józef nu i s-a acordat cetățenia până în 1926; conf. „Monitorul Oficial”, 4 II 1926.

⁴⁴ Aceasta a fost una dintre condițiile pentru a scutirea de stagiu.

⁴⁵ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 154.

⁴⁶ Lucian Skupiewski a primit naturalizarea prin vot 73:5; conf. AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

⁴⁷ Din 1888, studiile medicale din București sunt absolvite obligatoriu prin apărarea tezei de doctorat; conf. *Scurt istoric al Facultății de Medicină*, <https://umfcd.ro/educatie/facultati-si-resurse/facultatea-de-medicina/>, [acces: 1 IX 2018].

⁴⁸ L. Skupiewski, *Despre alegerea doicilor. Teza pentru doctorat in medicina și chirurgie*, București 1902, p. 62.

Filantropia, unde a colaborat cu profesorul Constantin Angelescu, fiindu-i asistent. În iulie 1903, a fost înregistrat oficial ca medic cu drept de practică în București⁴⁹. În același an, a obținut un contract cu o durată de patru ani ca medic chirurg (*medic secundar*) în spitalul de copii din București, în care anterior, începând cu 1 februarie 1900, activase ca stagiar practicant⁵⁰.

În anul 1905, a fost în străinătate și reîntorcându-se la sfârșitul lunii iulie, a început din nou practica medicală în București, primind pacienți într-un cabinet de pe str. Romană 122⁵¹, unde și locuia⁵². În afara practicii din domeniul ginecologiei și neonatologiei s-a ocupat și de chirurgia generală, mai ales în contextul vizitelor private pe care le efectua⁵³, și tot în această perioadă a ocupat poziția de doctor-șef al spitalului din Slatina⁵⁴. La 16 iulie 1909, a primit ordinul *Coroana României* în grad de cavaler(54), activând în calitate de inspector al *Eforiei Spitalelor Civile*⁵⁵, poziție pe care a ocupat-o până în ianuarie 1911⁵⁶.

În 2 ianuarie 1901, s-a căsătorit, pentru prima oară, cu Zofia Ajdukiewicz, frica pictorului Casei Regale, Tadeusz Ajdukiewicz. Căsătoria a avut loc în catedrala catolică *Sf. Josif* din București, ceremonia aducându-i alături de familiile celor doi miri pe mulți reprezentanți ai societății înalte de atunci, printre care s-au numărat Dumitru Sturdza, fost premier al României (de patru ori), împreună cu soția (în calitate de prieten de familie și colaborator științific al tatălui său⁵⁷, locotenent-colonelul Georgescu, aghiotant regal, împreună cu soția și căpitanul Tadeusz Rozwadowski, atașatul militar al Austro-Ungariei⁵⁸. Simpla prezență la nuntă a unuia dintre cei mai importanți oameni politici ai PNL confirmă legăturile familiei Skupiewski cu acest partid, o altă posibilă legătură fiind și publicarea reclamelor practicii medicale ale lui Skupiewski în ziarele apropiate acestui partid, cum ar fi *Voința Națională* și *Adevărul*⁵⁹. Căsătoria a durat până în aprilie 1910, când a avut loc divorțul⁶⁰, Sofia Sku-

⁴⁹ „Monitorul Comunei București”, 22 VII 1903, p. 334.

⁵⁰ „Monitorul Oficial”, 5 VII 1903, p. 2810.

⁵¹ „Adevărul”, 5 VIII 1905.

⁵² *Anuarul Bucureștilor 1904*, București 1904, p. 409.

⁵³ „Adevărul”, 22 III 1911.

⁵⁴ Mulțumesc, dr. Claudiu Secasiu (CNSAS) pentru aceste informații.

⁵⁵ „Monitorul Oficial”, 16 VII 1909, p. 2573.

⁵⁶ „Monitorul Oficial”, 16 I 1911, p. 9427.

⁵⁷ D. A. Sturdza doisprezece zile mai târziu, pentru a treia oară, a preluat funcția de șef al guvernului.

⁵⁸ „l'Independence Roumaine”, 7 II 1901.

⁵⁹ „Voința Națională”, 4 V 1903.

⁶⁰ Cererea de divorț a fost depusă de Lucian Skupiewski la Tribunal, 25 februarie 1910; conf. „Monitorul Oficial”, 2 III 1910, p. 10654; AMB, *Colectia Registrul de Stare Civilă. Casatorie*, 1910, vol. 14, act. 2552.

piewska părăsind România, împreună cu fiica sa, Cornelia [Zoe] și stabilindu-se în Galia, probabil încă înainte de pronunțarea acestuia. Tribunalul județului Ilfov a motivat decizia divorțului chiar prin părăsirea de către Sofia Skupiewska a soțului său⁶¹.

A doua soție a lui Lucian Skupiewski, Elena, născută în 1880, avea legături de familie cu clanul Laptev și era de asemenea la a doua căsătorie. Provenind dintr-o familie bogată și cu o importantă poziție în societate, a moștenit, împreună cu alte persoane, dreptul la 19 parcele petroliere din comuna Gorgota⁶². Lucian s-a căsătorit cu ea la 28 octombrie 1910⁶³ și au avut împreună o fică, Elena, născută în 1912⁶⁴, care s-a căsătorit, la rândul ei, cu Ion Zamfirescu (1934–1947) și ulterior cu Eric Armitage⁶⁵. Prin a doua soție, Elena a fost asociat cu colonelul (Nicolae – A.D.) Laptew (cumnat), atașat militar al României la Londra în aceea perioadă și, mai târziu, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, un personaj care apare în mod repetat în contextul activităților politice întreprinse de emigratia românească. În același mod era înscrisă cu colonelul Tilică Stăncescu (căsătorit cu sora soției sale) – unul dintre „așii” *Siguranței*, apropiat atât de Elena Lupescu (amanta Regelui Carol al II-lea), cât și de Ion Inculeț (unul dintre eminențele cenușii de la curtea Regelui Carol al II-lea, premier mai târziu, în anul 1940)⁶⁶.

Datorită și acestor legături, Skupiewski a putut fi folosit, de către oamenii politici din PNL, ca o legătură între partid și foarte influentă doamnă Lupescu. Relația bună cu amanta regală nu era complet dezinteresată, Nae Ionescu (politician în opoziție față de camarila regală) opinând că aceasta ar fi dorit să îl instaleze în funcția de primar al orașului și (din nou) în cea de consilier local⁶⁷. Astfel, legăturile cu camarila regală, în condițiile realității politice românești, a întărit, pe de o parte, poziția generală a doctorului Skupiewski, care a obținut astfel sprijinul moral și financiar necesar pentru realizarea proiectelor sale, precum și pentru spital. Au existat și aspecte negative, anume acuzații de participare la diverse operațiuni financiare obscure ale camarilei și aici poate și un dram de adevăr, deoarece conform mărturiei lui Gheorghe T. Chirileanu, secretar și bibliotecar regal între 1906–1930, al regilor Carol I, Ferdinand și Mihai, dr. Skupiewski ar fi fost una dintre persoanele care au avut avantaje financiare din scandalul afacerii cu valută forte, din anul 1935⁶⁸.

⁶¹ AMB, *Colecția Registrul de Stare Civilă. Casatorie...*

⁶² „Monitorul Oficial”, 19 II 1927, p. 2214.

⁶³ AMB, *Colecția Registrul de Stare Civilă. Casatorie...*

⁶⁴ „Monitorul Comunal al. Municipiului București”, 4 XI 1934, p. 7.

⁶⁵ Informația de dr. Claudiu Secasius.

⁶⁶ D. Mezdrea, *Nae Ionescu. Biografia*, vol. III, Brăila 2003, p. 215.

⁶⁷ Ibidem, p. 216.

⁶⁸ Ibidem, p. 218.

Începuturile unei cariere politice – activitatea la Consiliul municipiului Bucureşti

În anul 1912 Lucian Skupiewski era deja membru al PNL⁶⁹.

Skupiewski a efectuat stagiu militar înaintea obținerii cetățeniei române, în Regimentul 6 de Roșiori, fiind încă student și a obținut gradul de sublocotenent în rezervă, la 12 ianuarie 1901⁷⁰. În continuare, după efectuarea mai multor stagii de rezervist, a fost avansat sublocotenent de cavalerie, la 16 ianuarie 1913⁷¹, iar din 1 martie 1919 a fost avansat la gradul de locotenent în rezervă, fiind arondat celei de a IV-a Divizii de Infanterie⁷². În cele din urmă, a fost transferat la Corpul VI al Statului Major General (Corpul sanitar)⁷³. În 1940, a fost promovat la rang de colonel⁷⁴.

În luna mai 1914, a primit medalia *Bărbație și credință*, clasa I⁷⁵, iar o lună mai târziu, a fost decorat cu Crucea Meritul Sanitar, de asemenea în clasa I, care confirma serviciile

⁶⁹ „Adevărul”, 7 XI 1912.

⁷⁰ AICB, *Parlamentul*, 1273, f. 158.

⁷¹ „Monitorul Oficial”, 1 II 1913.

⁷² „Monitorul Oficial”, 5 II 1921, p. 10434.

⁷³ *Anuarul ofițerilor de rezervă ai armatei române pe anul 1925*, București 1925, p. 585 (Informație de la dr. Claudiu Secasius).

⁷⁴ „Monitorul Oficial”, 26 I 1940, p. 321.

⁷⁵ „Monitorul Oficial”, 15 V 1914. Medalia a fost inițial destinată ofițerilor de poliție cu rezultate remarcabile de serviciu, după războiul din 1913 acordat – apoi în trei clase – soldaților care au participat la acest război; conf. V. Ivânceanu, P. P. Sterescu, P. Ionescu, C. Tămpeanu, *Crucii și medalii Române*, București 1927, p. 117.

aduse ţării până la acel moment, mai ales în decursul epidemiei de holeră care s-a abătut asupra României, după cel de-al doilea Război Balcanic⁷⁶.

Skupiewski a fost ales consilier, în martie 1914, în Consiliul Local al Bucureştiului, într-unul dintre sectoarele centrale, fiind locatar al casei de pe strada Corabiei 11.

În cadrul primei sesiuni a noului Consiliu, la 21 martie 1914, a fost ales, în unanimitate, în poziția de *Consilier pentru partea sanitată a orașului și igiena publică*⁷⁷. A devenit, de asemenea, vice-primar, fiind ales adjunct al lui Emil C. Petrescu⁷⁸, la alegerile din 3 mai, cu 28 de voturi pentru și doar 2 abțineri⁸¹, fiind confirmat de către Regele Carol I la 7 mai 1914⁷⁹. Skupiewski a îndeplinit această funcție până la 11 decembrie 1916, când Puțerile Centrale, care au ocupat Bucureștiul, au decis schimbarea Consiliului Capitalei⁸⁰.

În 26 mai 1914, au avut loc în România alegeri parlamentare, foarte importante pentru viitorul ţării. Cu această ocazie, în contextul rivalității politice interne dure, a avut loc un incident care l-a avut erou pe dr. Lucian Skupiewski, care a ajuns subiect de dezbatere inclusiv în Parlament. Conform mărturiei fostului deputat Nicu Lahovary, un grup de militanți PNL, în frunte cu Skupiewski, l-au bătut în fața secției de vot din Tunari⁸¹. Ancheta poliției a arătat că incidentul nu a avut loc, cel puțin nu în forma prezentată de către presupusa victimă. Căpitanul Vulcănescu, ofițerul de poliție care avea misiunea de a asigura ordinea publică în jurul localului electoral, a confirmat că între cele două persoane a avut loc doar o ceartă verbală aprinsă, motivată de prezența lui Lahovary în apropierea secției de votare, în care nu avea drept de vot⁸². Scandalul s-a stins de la sine, însă a redat fidel încărcătura politică deosebită a ultimelor alegeri parlamentare din România, de dinaintea Primului Război Mondial, deoarece noul Parlament ales avea de adoptat reforme esențiale pentru modernizarea vieții politice a ţării, în principal cea electorală, pentru

⁷⁶ Epidemia a fost adusă în România de soldații care s-au întors din război, care s-au infectat în Bulgaria. În total, conform datelor oficiale, au fost raportate 5.600 de cazuri de această boală, dintre care 3.100 au fost letale. Trebuie remarcat faptul că pentru prima dată într-o astfel de activitate de caritate la scară largă a implicat-o apoi pe Prințesa Maria, soția succesorului la tronul lui Ferdinand. Trimisul britanic în raportul său a subliniat aptitudinile organizatorice și cooperarea cu călugărițele catolice. A fost atât de valoros încât autoritățile militare și civile au fost surprinse de epidemie; *conf. The National Archives, FO 496/14, Roumania. Annual Report 1913*, p. 13.

⁷⁷ „Monitorul Comunal. Organ oficial al Primariei orașului București”, 13 IV 1914, p. 297.

⁷⁸ „Adevărul”, 21 III 1914.

⁷⁹ „Monitorul Oficial”, 13 V 1914.

⁸⁰ I. Vitan, op. cit., p. 230.

⁸¹ „Adevărul”, 22 VI 1914.

⁸² *Dezbateri Parlamentare Camerei Deputaților*, 26 VI 1914, p. 162.

adoptarea votului universal, precum și cea agrară⁸³. În cele din urmă, din cauza izbucnirii conflictului mondial, aceste legi au fost adoptate în perioada de după 1918.

În septembrie 1914, în condițiile acutizării situației politice din Europa și a întoarcerii massive în țară a românilor din străinătate, care se aflau inclusiv în vacanțe, Skupiewski, în calitate de viceprimar, a devenit și președintele Comisiei de igienă și sănătate publică a Bucureștiului⁸⁴. Se cunosc deciziile administrative luate din această poziție, din 19 septembrie⁸⁵, prin care s-a străduit să îmbunătățească activitatea Primăriei, inclusiv în ceea ce privește mai buna comunicare între oficiile din subordinea acesteia⁸⁶.

În această perioadă, România începea să se pregătească treptat pentru război, în poftida neutralității declarate în septembrie 1914. În decembrie 1914, Lucian Skupiewski, în calitatea de adjunct al Primarului, începe inventarierea posibilelor locații ale spitalelor de campanie, în caz de conflict armat, împreună cu autoritățile militare⁸⁷. Situația acestora lăsa mult de dorit, după cum se cunoaște din prezentările critice ale diplomaților și ziariștilor străini care locuiau atunci în București. Conform relatării englezoaicei Dorothy Kennard, acestea se împărțeau în trei categorii. Astfel, funcționau 12 spitale permanente, în care existau cadre medicale de nivel european și mai multe spitale temporare, organizate doar după izbucnirea războiului mondial, când s-a conștientizat necesitatea acestora în cazul intrării în conflict, care erau deservite, însă, de cadre medicale fără pregătire de specialitate, mai ales fără asistente medicale, înlocuite cu călugărițe catolice, în număr insuficient într-o țară majoritar ortodoxă. O a treia categorie o constituau cabinetele medicale private, în care nivelul calitativ lăsa mult de dorit⁸⁸. Această stare de lucruri și mai ales lipsa personalului medical calificat, crea condiții favorabile propagării bolilor infecțioase și astfel, s-a luat decizia ca medicii mobilizați să nu se deplaseze la unitățile lor în perioada neutralității, ci să rămână la dispoziția comandamentelor garnizoanelor locale, astfel încât să poată ajuta autoritățile sanitare locale⁸⁹.

Skupiewski a rămas în această funcție pe tot parcursul anului 1915. În afara muncii depuse peste măsură, era chemat destul de des în instanțe, unde îi erau contestate deciziile administrative, mai ales pe cele privind necesitatea izolării unor pacienți⁹⁰. În acest an, cele mai mari

⁸³ A. Dubicki, *System partyjny Królestwa Rumunii...*, p. 203-205.

⁸⁴ „Monitorul comunal. Organ oficial al primăriei orașului București”, 12 X 1914, p. 1.

⁸⁵ „Monitorul comunal. Organ oficial al primăriei orașului București”, 21 IX 1914, p. 634.

⁸⁶ Ibidem, p. 636.

⁸⁷ „Adevărul”, 17 XII 1914.

⁸⁸ D. Kennard, *A Roumanian Diary, 1915, 1916, 1917*, London 1917, p. 38-39.

⁸⁹ „Monitorul Primăriei București”, 18 X 1915, p. 639.

⁹⁰ „Adevărul”, 14 XII 1915.

amenințări la adresa sănătății locuitorilor orașului erau diversele epidemii, care au durat pe toată perioada războiului, victimă a acestora fiind, printre alții, prințul Mircea, fiul cel mai mic al familiei regale, care a murit în 1916, la vîrsta de trei ani. Astfel, în afara obligațiilor legate direct de grija pentru menținerea stării de sănătate a locuitorilor orașului, dr. Skupiewski și-a dat seama de importanța activității preventive și a măsurilor complementare pentru protecția copiilor, inclusiv schimbarea temporară a condițiilor de viață. A inițiat, prin urmare, organizarea taberelor de vară pentru elevii școlilor din București⁹¹. Poziția de președinte al Comisiei de Igienă a exercitat-o și în anul 1916, când a avut loc în București o nouă epidemie de tifos. Doctorul Skupiewski a criticat atunci practica locală de a închiria băile publice persoanelor private, deoarece s-a ajuns la creșterea exagerată a preturilor pentru servicii și duceau, la rîndul lor, la creșterea riscurilor îmbolnăvirilor contagioase. În opinia sa, municipalitatea ar fi trebuit să subvenționeze băile publice și nu să le considere doar aducătoare de profituri, mai ales în contextul amenințărilor epidemiologice⁹². În această chestiune a fost sprijinit de către medicul principal al orașului, dr. Orleanu. De asemenea, în perioada fierbinte imediat anterioară izbucnirii luptelor, Skupiewski a luat decizia mobilizării personalului auxiliar, la ordinul autorităților militare, pentru a ajuta personalul calificat pe durata acțiunilor militare⁹³.

Războiul pentru București a început la 12/24 septembrie 1916, cu ocazia primului bombardament al orașului efectuat de către aviația germană⁹⁴. Încă de la început, majoritatea țintelor au fost de natură civilă, având, astfel, caracterul crimelor de război. Situația s-a înrăutățit treptat, din cauza înfângerilor militare înregistrate pe fronturile Marelui Război, care au constituit surprize neplăcute pentru locuitorii Bucureștiului, obișnuiti până atunci cu propaganda victorioasă eficient indusă încă din perioada răposatului Rege Carol I, pe baza victoriilor reale din precedentele conflicte militare, cu Turcia în anul 1878 și cel mai recent, cu Bulgaria în 1913. Din acestă cauză, înfângerile militare din Transilvania și mai ales din Dobrogea au fost primite cu surprindere neplăcută de către mare parte a locuitorilor Bucureștiului și le-a afectat, în mare măsură, starea sănătății, inclusiv psihice⁹⁵. În perioada ocupației Bucureștiului de către trupele Puterilor Centrale (1916–1918), pericolele epidemiologice s-au menținut la un nivel ridicat, lucru dovedit de rapoartele din epocă cu privire la activitatea diverselor instituții specializate în materie. Se cunoaște că autoritățile de ocupație au acordat o importanță destul de mare combaterii tuturor felurilor de epidemii, în special a tifosului, difteriei și a omniprezentei holere⁹⁶.

⁹¹ „Albina”, 5-12 VII 1915, p. 1515.

⁹² „Adevărul”, 20 III 1916.

⁹³ D. Kennard, op. cit., p. 46.

⁹⁴ C. Bacalbașa, *București de altădată*, vol. IV (1910–1918), București 2007, p. 259.

⁹⁵ Ibidem, p. 262.

⁹⁶ C. Popescu, *Viața cotidiană bucureșteană în perioada ocupației germane din Primul Război Mondial (1916–1918)*, București 2014. Anexa 19.

O altă epidemie de febră tifoidă, însotită de varicelă, a avut loc în anul 1919, în condițiile post-conflict care au dus la creșterea rapidă a populației Bucureștiului⁹⁷. Skupiewski a enumarat mai multe cauze care au dus la această situație, inclusiv lipsa combustibilor, care a dus la imposibilitatea aprovizionării magazinelor cu articolele necesare pentru menținerea curățeniei. În scopul eficientizării luptei împotriva amenințărilor epidemiologice s-a decis chiar și vaccinarea obligatorie a populației⁹⁸.

Skupiewski a fost și jurat, concomitent cu funcția de consilier local, în cadrul Tribunalului regional al județului Ilfov (București și împrejurimi), având o activitate intensă la începutul anului 1919, când locuia pe Calea Dorobanților⁹⁹.

Astfel, Skupiewski a continuat să fie membru în Consiliul local al Capitalei și în mandatul cuprins între 27 noiembrie 1918 – 3 ianuarie 1920, îndeplinind aceeași funcție de adjunct al primarului, pentru problemele sănătății și igienei publice¹⁰⁰. Ulterior, odată cu preluarea puterii de către Partidul Poporului, al generalului Alexandru Averescu, nu a intrat în următorul Consiliu, revenind după ce PNL s-a întors la guvernare, în februarie 1922¹⁰¹. Pe lângă supravegherea sănătății publice, el a condus, de asemenea, activitatea Comisiei pentru nomenclatura străzilor¹⁰² și a participat la lucrările Comisiei orașenești pentru târguri, deosebit de importantă pentru aprovisionarea corespunzătoare a orașului¹⁰³.

În anul 1921, a locuit și a primit pacienți la cabinetul deschis pe strada Luminii (azi gen. Christian Tell – A.D.) la numărul 17¹⁰⁴.

Între 2 februarie 1922 și 8 februarie 1923, a fost membru al *Comisiei Interimare a orașului București*¹⁰⁵. A îndeplinit, inițial, funcția de adjunct al Președintelui acestuia¹⁰⁹, iar din 14 iulie 1922 a devenit prim-adjunct, avansarea fiind datorată riscurilor epidemiologice care amenințau orașul, din nou. Au fost descoperite cazuri de holeră, aduse de peste Nistru¹⁰⁶. Skupiewski a luat măsuri adecvate, în această perioadă, pentru a opri

⁹⁷ „Adevărul”, 7 V 1919.

⁹⁸ „Adevărul”, 1 II 1919.

⁹⁹ „Monitorul Oficial”, 5 III 1919, p. 6090.

¹⁰⁰ I. Vitan, op. cit., p. 237.

¹⁰¹ *Anuarul Statistic al orașului București pe anii 1915–1923*, București 1924, p. 3-4.

¹⁰² „Monitorul primăriei București”, 5 XI 1922, p. 1.

¹⁰³ „Monitorul primăriei București”, 11 VI 1922, p. 2.

¹⁰⁴ „Adevărul”, 17 II 1921; „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”, 1921, t. 39–40, p. 482.

¹⁰⁵ *Anuarul Statistic al orașului București pe anii 1915–1923*, București 1924, p. 4.

¹⁰⁶ „Monitorul Oficial”, 15 VII 1922.

răspândirea unei posibile epidemii și pentru a calma panica din rândul populației¹⁰⁷, cu toate că nu a fost o sarcină ușoară, având în vedere atât precedentele de natură epidemiologică din anul 1919, cât și situația generală din oraș, care nu se îmbunătățise. În această perioadă, la 23 noiembrie 1922, a primit ordinul *Steaua României*, în grad de comandor¹⁰⁸. La 13 ianuarie 1923, a demisionat împreună cu toți ceilalți membri ai Consiliului, motivul fiind disensiunile grave din cadrul acestuia, care au dus la blocarea efectivă a lucrărilor¹⁰⁹. Având calitatea de prim-adjunct al primarului orașului, a avut de mai multe ori deliberări în absența președintelui, și prin urmare, au existat, probabil, mesaje incorecte cu privire la exercitarea funcției¹¹⁰.

Doctorul Skupiewski a supravegheat pentru o lungă perioadă de timp, după Primul Război Mondial, serviciile complexe de sănătate și întregul spectru legat de aceste servicii din București. În anul 1922, a coordonat activitățile de prevenire a unei noi posibile epidemii de holeră¹¹¹ și a condus activitățile de conștientizare a populației cu privire la profilactica sănătății¹¹².

¹⁰⁷ „Adevărul”, 13 VII 1922.

¹⁰⁸ „Monitorul Oficial”, 23 XI 1922, p. 8561.

¹⁰⁹ „Adevărul”, 13 I 1923.

¹¹⁰ AMB, *Primaria Municipiului București. Secretariat*, 1/1922, f. 128.

¹¹¹ „Adevărul”, 12 VII 1922.

¹¹² „Adevărul”, 16 III 1922.

Activitatea politică și parlamentară |

În anul 1927, a fost ales deputat în circumscripția Cetatea Albă (istoricul Akerman – A.D.), fiind al 4-lea candidat pe lista PNL¹¹³, și a obținut, la 7 iulie, 79,83% din voturi, din cele 35 295 de voturi valabile¹¹⁴. Și-a îndeplinit mandatul pentru o scurtă perioadă de timp, până la alegerile anticipate din anul 1928¹¹⁵, activitatea sa fiind bine documentată, mai ales în chestiunile legate de specializările sale, precum sănătatea și educația¹¹⁶. A fost membru al secției a II-a a Camerei Deputaților¹¹⁷. Nu a candidat la următoarele alegeri. În anul 1932, în timpul guvernării premierului Nicolae Iorga, a fost propus ca reprezentant al minorității poloneze în Parlament, însă alegerea finală a acestuia a fost în favoarea candidaturii prințului Grabowski¹¹⁸, cu toate că verificarea listelor electorale din acel an nu a confirmat această candidatură¹¹⁹.

A fost ales din nou membru al Parlamentului, de această dată în Senat, în decembrie 1933, pentru o perioadă completă de patru ani, până în anul 1937, reprezentând colegiul

¹¹³ AICB, *Min. Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 3/1927/I, f. 62. În România, în prezent, sistemul listelor închise, în care alegătorul nu are posibilitatea de a-și exprima preferințele pentru un anumit candidat pe listă, a fost în mod tradițional în vigoare. În acest caz, partea care prezintă o listă specifică de facto decide cu privire la şansele de primire a unui bilet. În acest caz, 7 candidați au fost propuși, deoarece districtul Cetatea Albă avea 7 locuri alocate. Din lista PNL, au fost 6 candidați, iar liderul rămas a fost lider PN – Constantin Stere.

¹¹⁴ „Monitorul Oficial”, 14 VII 1927, p. 9580-9581.

¹¹⁵ „Przegląd Współczesny”, 1928, t. 24, p. 349.

¹¹⁶ „Adevărul”, 16 III 1928 r.

¹¹⁷ AICB, *Parlamentul*, 2176, f. 336.

¹¹⁸ N. Iorga, *Memorii*, t. VI, p. 99.

¹¹⁹ AICB, *Ministerul Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 14/1932, f. 1-123.

electoral Alba Iulia¹²⁰. Anunțul candidaturii sale a avut loc chiar în Alba Iulia, la 11 decembrie 1933, pe lista PNL, fiind singurul candidat, cu domiciliul declarat în Abrud¹²¹. Skupiewski a obținut 7 564 de voturi, adică 54% din voturile celor 28 560 de electori din Alba, cu drept de vot pentru Senat¹²². Alegerea lui nu a fost contestată de către alegători¹²³. În perioadele dintre legislaturile electorale, a continuat să își exercite atribuțiile de adjunct al Primarului Bucureștiului, în Consiliul local, inclusiv atunci când a fost senator, la finalul anului 1933¹²⁴, iar după izbucnirea unei noi crize politice locale, legată de planurile de reorganizare a orașului (anume descentralizarea acestuia) a fost luat în considerare ca un candidat potențial la Primărie, în Consiliul temporar¹²⁵. Este important de subliniat că a fost considerat atunci ca fiind un candidat politic neutru, cel puțin în ceea ce privește disputele interne din PNL, de acceptat pentru toate părțile, însă nu a fost ales în cele din urmă, din cauza campaniei negative de presă la care a fost supus¹²⁶ din partea ziarelor *Curentul și Universul*¹²⁷. Într-un final, a fost reales primar Alexandru Doneșcu¹²⁸. Unii ziariști de la *Universul* au recunoscut că principalul motiv al atacurilor lor a fost naționalitatea lui Skupiewski și nu activitatea profesională a acestuia, evaluată pozitiv în cele din urmă¹²⁹. E importantă de menționat, în contextul de aici, convingerea generală, destul de populară, conform căreia Skupiewski a ocupat funcția de primar al Bucureștiului în anul 1923, neconformă cu adevărul. Cea mai importantă funcție administrativă ocupată a fost cea de adjunct al Primarului, de trei ori, în anii 1914, 1918 și între 1922–1923¹³⁰.

Iar în ceea ce privește cariera de partid, cea de membru al Comitetului central al PNL, a fost ales pentru prima oară în 9 iulie 1936¹³¹. Acest Comitet important avea 306 de

¹²⁰ Conf. copertele publicațiilor de la dr. Skupiewski; Idem, *Lupta contra tuberculozei*, București 1934; Idem, *Discurs ținut în ședința Senatului din 27 februarie 1934 cu ocasiunea discuțiunii răspunsului la Mesaj*, București 1934; Idem, *Pe margine proiectului de cod penal. Discurs rostit în ședințele Senatului de la 1 și 4 februarie 1935*, București 1935.

¹²¹ Arhive Istorice Centrale București [AICB], *Ministerul Justiției, Comisia Electorală Centrală*, 7/1933, f. 3.

¹²² „Monitorul Oficial”, partea 1a, 30 XII 1934, p. 8092.

¹²³ AICB, *Senatul*, 16063, f. 8.

¹²⁴ „Adevărul”, 11 III 1934.

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Conf. „Adevărul”, 21 III 1934.

¹²⁷ „Universul”, 17 III 1934.

¹²⁸ „Universul”, 22 III 1934.

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ I. Vitan, *Primarii Bucureștilor 1864–1949*, București 2009, p. 371.

¹³¹ Biblioteca Națională Română [BNR], *Fond Saint-Georges*, CCII/10, f. 83; „Viitorul”, 11 VII 1936 (informație de la dr. Claudiu Secasiu).

membri, iar Skupiewski a fost reales la 5 aprilie 1938¹³². La puțin timp de la realegerea sa, însă, toate partidele politice din România au fost scoase în afara legii, prin decret regal. Skupiewski a aderat ulterior la Frontul Renașterii Naționale, condiție *sine qua non* de a fi membru al Senatului constituit în perioada anilor 1939–1940.

În aceste condiții, nu a mai candidat la alegerile din decembrie 1937¹³³ și nici la cele planificate în februarie 1938¹³⁴, motivul fiind fuziunea dintre diferitele fracțiuni ale mișcării liberale, care au dus la reducerea numărului de locuri de pe listele electorale¹³⁵. Skupiewski a revenit în Parlament în iunie 1938, în calitatea de senator numit de către Rege, pentru un mandat de nouă ani. Conform prevederilor Constituției din 1938 și a legii electorale din 1939, a separării în camere profesionale, Skupiewski a reprezentat interesele oamenilor *ai științei și publicisticei*¹³⁶ și fiind membru al Comisiei a X-a, a muncii, a asigurărilor și de prevedere socială¹³⁷ și a celei de a-XI-a, de sănătate și igienă publică¹³⁸.

În cadrul activității sale politice a ținut legătura cu amanta Regelui Carol al II-lea, Magda (Elena) Lupescu. După mărturia lui Armand Călinescu, la momentul respectiv (iunie 1932) politician al PNT, Skupiewski a fost folosit ca element de legătură între cercurile decizionale din PNL și influența amantă a Regelui. În această calitate avea să-i prezinte Skupiewski Magdei Lupescu, pe 25 iunie 1932, sugestia conducerii PNL cu privire la o schimbare a guvernului. Pentru că, în final intriga nu s-a declanșat, liderul liberalilor Ion G. Duca a încercat să-l transforme pe doctorul Skupiewski în țap ispășitor, sugerând că fusese ideea lui. În cele din urmă, totuși, totul s-a terminat cu bine¹³⁹. Skupiewski a îndeplinit un rol similar celui de emisar al PNL și în vara lui 1935, în perspectiva organizării unei eventuale vizite în Polonia a Regelui Carol al II-lea și a ministrului de externe al României, Nicolae Titulescu. Dacă ideea vizitei regale (n.b. adusă la îndeplinire de-abia în 1937) a fost primită favorabil de partea poloneză, în ceea ce-l privește pe ministrul român considerat atunci în Polonia *persona non grata*, Skupiewski a adoptat o poziție destul de conciliantă, încercând să convingă partea poloneză să accepte și eventuala vizită a aces-

¹³² BNR, *Fond Saint-Georges*, CCII/10, f. 117.

¹³³ „Monitorul Oficial”, 5 I 1938, p. 32-81.

¹³⁴ În ceea ce privește alegerile din 1938, avem doar rezultate parțiale din documente interne ale PNL, lipsa informațiilor oficiale rezultă din anularea alegerilor după preluarea puterii depline în România de către Regele Carol al II-lea - aşa-numita dictatura regală. BNR, Fond Saint Georges, CCIII/1; XVIII/5, passim.

¹³⁵ Conf. A. Dubicki, *System partyjny Królestwa Rumunii...*, p. 203-205.

¹³⁶ AICB, *Senatul*, 18000 – „Monitorul Oficial”, partea 1a, 6 VI 1939, p. 3561.

¹³⁷ AICB, *Senatul*, 18096, f. 2.

¹³⁸ Ibidem; AICB, *Senatul*, 18207, f. 22.

¹³⁹ A. Călinescu, *Însemnări politice*, București 1990, p. 93.

tua. Argumentele aduse de el au fost însă în zadar¹⁴⁰. În iulie 1935, Skupiewski s-a aflat în vâltoarea conflictului dintre Józef Beck și Nicolae Titulescu, când și partea poloneză a vrut să se folosească de contactele sale în rândul PNL, adică și cu premierul de atunci Tătărescu, și cu Regele. Era vorba să-i avertizeze direct pe români înainte de rechemarea din Polonia a trimisului român de atunci Vincent Cadere și de înlocuirea lui cu un diplomat controlat de Nicolae Titulescu. În cazul acesta, dacă Skupiewski într-adevăr a mediat toată situația, a făcut-o degeaba, pentru că, în final, Cadere a fost rechemat și înlocuit de Constantin Vișoianu¹⁴¹. După cum am menționat deja, în perioada 1933–1937, Lucian Skupiewski a îndeplinit funcția de senator (din partea PNL), fiind printre altele membru al comisiei senatoriale pentru întocmirea unui nou proiect de cod penal¹⁴². A făcut atunci parte din secția IV. S-a ocupat în special de chestiunile care țineau de infracțiunile de natură medicală – între care și chestiunea avortului¹⁴³. Mai mult, pe lângă chestiunile strict profesionale, Skupiewski nu ezita să ia cuvântul nici în privința evenimentelor politice curente. La începutul mandatului său senatorial, în februarie 1934, scena politică românească se resimtea încă după evenimentele de la sfârșitul lui decembrie 1933, adică scoaterea în afara legii a Gărzii de Fier în pragul alegerilor și uciderea liderului PNL de atunci, premierul Ion G. Duca – [crimă care era] într-un anumit sens un rezultat al acelui act politic. Tocmai pe această temă a luat cuvântul Skupiewski în discursul său inaugural în plenul Senatului¹⁴⁴. El a subliniat rolul semnificativ al oamenilor politici, cel puțin indirect, în comiterea crimei politice menționate anterior – a pus o întrebare care e actuală chiar și în ziua de azi: ce anume i-a făcut tineri să înceapă să sprijine activ o mișcare de extremă dreaptă (după părerea lui) care într-un final a dus la îndeplinirea aceastei crime. Skupiewski a catalogat ceea ce se întâmplase drept un simptom - cel mai explicit simptom, deși extrem de drastic și firește, condamnabil - al dezlănțuirii nemulțumirii sociale¹⁴⁵. Desigur, Skupiewski nu a menționat direct autorii faptei săvârșite de Garda de Fier, lăsând ultimul cuvânt tribunalului care urma să dea sentința meritată în aceasta privință (*Nicadorilor* – după cum erau numiți făptuitorii de către propaganda legionară). Cu toate acestea, dorea să atragă atenția auditoriului asupra cauzei evidente a radicalizării stării de spirit a societății – a prezentat un punct de vedere interesant, probabil nu departe de starea de fapt: România nu era o țară săracă (se enunțase, ca întotdeauna, argumentul că sprijinul pentru mișcările extremiste era explicabil prin sărăcia ce domnea în țară), ci o țară prost gestionată – aici probabil nu era departe de adevăr; ba mai mult, putea

¹⁴⁰ *Diarusz i teki Jana Szembeka, vol. I*, T. Komarnicki, (red.), Londyn 1964, t. I, p. 328.

¹⁴¹ Ibidem, p. 338.

¹⁴² „Adevărul”, 2 III 1935.

¹⁴³ „Adevărul”, 3 II 1935.

¹⁴⁴ L. Skupiewski, *Discurs ținut în ședința Senatului din 27 februarie 1934 cu ocazia unei discuțiunii răspunsului la Mesaj*, București 1934, p. 19.

¹⁴⁵ Ibidem, p. 5.

să-și permită să folosească astfel de termeni care erau practic o critică la adresa fostelor echipe de la conducerea țării (partidul lui, PNL, era în opoziție din 1928, deci fusese și pe parcursul întregii Mari Crize care afectase și România). Cu aceeași ocazie, Skupiewski nu a pregetat să facă o analiză mai vastă a situației clasei politice românești, argumentând fără echivoc că acțiunile de până atunci ale elitelor românești înțelese într-un sens mai larg, au dus la apariția unei mișcări politice precum Garda de Fier. Intervenția lui Skupiewski a stârnit o discuție destul de aprinsă, cu trimitere și la afacerea „Skoda” care compromitea o parte semnificativă a clasei politice românești; în opinia mai multor oameni politici printre care și Skupiewski, aceasta era o nouă cărămidă ducând la pierderea încrederii în întreaga clasă politică. Cu toate acestea, ceea ce îngreuna în cea mai mare măsură viața politică românească, după părerea lui Skupiewski, era funcționarea foarte slabă și înceată a justiției, în special în chestiunile legate de infracțiuni de natură economică, în care clarificarea tuturor faptelor și complicațiilor putea dura 7–10 ani. Acest lucru a făcut să scadă într-o foarte mare măsură încrederea societății în justiție și ulterior, în întregul aparat de stat (se pare că aceste neajunsuri nu au fost pe deplin eliminate până în ziua de azi nici în România, și nici în Polonia). Mai departe, Skupiewski a atacat și o parte a sistemului juridic românesc, apreciind că o parte a legislației naționale nu acoperă realitățile actuale. Trebuie aici menționat faptul că Skupiewski și-a început atacul cu o abordare organică, indicând excese precum tolerarea jocurilor de noroc sau jocurilor de cărti răspândite pe scară largă – care, după cum relata el, se pot întâlni pe aproape fiecare stradă în București. În opinia lui Skupiewski – care se exprima aici în calitate de medic – aceasta era o cauză esențială a multor probleme de ordine publică, dar și de natură psihică¹⁴⁶. Întorcându-se la chestiunile de ordin politic, Skupiewski a afirmat în mod explicit, folosindu-se de terminologie medicală, că principalul mod în care se poate lupta cu extremismele politice este o profilaxie politică. Înțelegea prin aceasta în special ieșirea din politicianismul înțeles în sens larg, susținând chiar transferarea autorității, în anumite momente, unor guverne *tehnocrate* a căror misiune avea să fie înainte de toate redobândirea încrederii populației în domnia legii. E de înțeles că a făcut referire și la un experiment similar nereușit, introdus în România în 1931 cu sprijinul PNL, și anume guvernarea Nicolae Iorga. În opinia sa, cauza eșecului a fost politizarea excesivă a cabinetului de atunci – adică funcționarea sa bazată tot pe majoritatea parlamentară – ceea ce a rezultat în necesitatea obținerii acceptului ei¹⁴⁷. La finalul intervenției, a întrebuită o formulare importantă care poate fi considerată *credo-ul* său politic – *nu există nicio necesitate pentru ca un guvern slab să funcționeze în interesul puternicilor acestei lumi, avem nevoie de autorități puternice care să acționeze în slujba celor slabii*¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Ibidem, p. 12.

¹⁴⁷ Ibidem, p. 16.

¹⁴⁸ Ibidem, p. 19.

Tot în 1934, a avut o interpelare în plenul Senatului în problema epidemiei de tuberculoză din București¹⁴⁹. Intervenția a avut loc pe 28 aprilie 1934, la finalul sesiunii de primăvară a Senatului, cu ocazia prezentării de către ministrul sănătății de atunci, dr. Ion Costinescu, a proiectului de lege privind protecția sănătății. Skupiewski a subliniat că nu este prima lege ce se aplică în România, dar până acum niciuna dintre ele nu a contribuit în mod decisiv la lichidarea tuberculozei în România. În opinia doctorului Skupiewski, situația era cu atât mai îngrozitoare cu cât tuberculoza era considerată în general ca fiind a doua plagă socială, după analfabetism, în care România deținea rușinoase recorduri europene și mondale¹⁵⁰. Skupiewski a subliniat că România nu e o țară în care condițiile naturale să favorizeze răspândirea tuberculozei, ba chiar dimpotrivă. În acest sens, Skupiewski a amintit incomodul adevăr că în România, tuberculoza este o consecință a sărăciei care domnește în special la țară și a malnutriției țăranilor – consecință directă a acesteia. A doua cauză care însă afecta toate păturile sociale, deși firește în proporții diferite, era războiul ce lăsase urme asupra stării de sănătate și condiției fizice a întregii societăți. A treia cauză indicată de dânsul era sistemul slab de protecție a sănătății, mai ales la țară. În general, tuberculoza era considerată un asasin tăcut și, din păcate, până atunci fusese adesea lăsată deoparte în statisticile sau studiile referitoare la bolile infecțioase în România, din cauza evoluției ei destul de ascunse (cel puțin până la un anumit moment). Scarlatina era considerată mai primejdiașă, având o natură complet diferită de cea a tuberculozei. O problemă serioasă rezultând din ignorarea pericolului reprezentat de tuberculoză erau fondurile mult prea mici alocate prevenției și sanatoriilor, care făceau imposibilă tratarea corespunzătoare a populației, pentru că exista posibilitatea tratării a 4-5 mii de pacienți anual, în timp ce existau aprox. 100.000 de bolnavi. Skupiewski și-a exprimat speranța că noua lege ce aloca fonduri mai consistente bătăliei împotriva tuberculozei va fi aplicată corespunzător și datorită ministrului Costinescu, care susținea acest proiect și care era la rândul său medic și își petrecuse întreaga carieră profesională luptând cu această boală periculoasă¹⁵¹. Cu siguranță, intervenția lui Skupiewski a contribuit la aprobatărea de către Senatul României a legii de înființare a Ligii pentru lupta împotriva tuberculozei. Aprobarea înființării acestei organizații a trecut cu o majoritate covârșitoare de voturi: 102 la 2¹⁵². În total, în sesiunea ordinară de primăvară, adică între 1 februarie și 28 aprilie 1934, Skupiewski a luat cuvântul de opt ori, în majoritatea cazurilor în chestiuni legate de profilul său profesional¹⁵³. A luat cuvântul, de asemenea, în sesiunea extraordinară a Senatului, între 14 aprilie și 5 iulie 1934¹⁵⁴.

¹⁴⁹ „Adevărul”, 18 VI 1934.

¹⁵⁰ L. Skupiewski, *Lupta contra tuberculozei. Discurs rostit la Senat în ședința de la 28 aprilie 1934*, București 1934, p. 4.

¹⁵¹ Ibidem, p. 15.

¹⁵² AICB, *Senatul*, 16063, f. 82.

¹⁵³ AICB, *Senatul*, 16063, f. 116.

¹⁵⁴ Ibidem, f. 154.

Următoarea luare de cuvânt importantă în cariera sa parlamentară a fost în următoarea sesiune de iarnă a Senatului, adică în februarie 1935. Atunci parlamentul României se ocupa de o chestiune foarte importantă, și anume uniformizarea legilor pe teritoriul României, țără pe teritoriul căreia, după Marea Unire din 1918, se aplicau mai multe seturi de norme juridice care abordau în mod diferit probleme importante sociale, de pildă. De aici a rezultat nevoia de uniformizare a codului penal, între altele. În cele din urmă, după mai multe etape de pregătire, noul cod penal a văzut lumina zilei în anul 1936¹⁵⁵. La discuțiile din forumul Senatului cu privire la proiectul guvernamental a luat parte și Skupiewski, luând cuvântul de două ori, la 1 și 5 februarie 1935. În intervenția din 1 februarie 1935 se întrezăresc elemente legate întâi de toate de solidaritatea profesională medicală. Oratorul a făcut observația că medicii sunt, în noul cod penal, insuficient apărați de abuzuri din partea pacienților. Skupiewski a supus criticii în special propunerea unei prevederi care impunea pedeapsa cu amendă sau chiar arestul pentru medicul care refuza acordarea ajutorului. Skupiewski a argumentat că această prevedere nu ar trebui să se refere la medici „în afara orelor de muncă”, adăugând că nu se poate aplica automat în orice fel de condiții, în special în orașele în care există deja o rețea de ambulanțe bine dezvoltată¹⁵⁶. În continuarea intervenției sale a atras atenția asupra problemei incriminării avortului – nu a facut apel la legitimitatea morală a acestei acțiuni, deși a subliniat că el condamnă aşa-numitul avort criminal. Înainte de toate, Skupiewski a atras atenția asupra limbajului imperfect al proiectului de lege, prin care era posibilă de amendă terminarea sarcinii înainte de termen. El a arătat că în conformitate cu legea de la acea dată, despre avort se poate vorbi până în ziua 180 a sarcinii, după care ar trebui să se vorbească deja despre o naștere prematură. A atras atenția și asupra faptului că în cazul adoptării prevederilor în forma propusă de legislator, s-ar face imposibile acțiunile în vederea salvării copiilor în perioada prenatală – ar fi împiedicată inclusiv realizarea operației de cezariană în scop profilactic, de pildă în a opta lună de sarcină¹⁵⁷. Skupiewski condamna întreruperea sarcinii din alte cauze decât cele medicale, adică era de acord cu avortul doar în situația în care era absolut necesar pentru a salva viața mamei¹⁵⁸. În rezumatul intervenției sale a condamnat fără echivoc aşa-zisul avort la cerere, catalogat drept criminal – în această privință a cerut chiar mărirearea sancțiunii propuse de legislator, și ca infracțiunile legate de această chestiune să fie supuse jurisdicției curților judecătoarești. Era de acord cu avortul în cazul în care ar fi pus în pericol viața și sănătatea femeii, în special dacă avea deja copii. Întreruperea sarcinii mai era posibilă, în opinia lui, în cazul suspectării unui defect de dezvoltare a fătului ducând la o întârziere a dezvoltării psihice

¹⁵⁵ D. Țop, *Istoria dreptului și statului românesc*, Târgoviște 2016, p. 151.

¹⁵⁶ L. Skupiewski, *Pe marginea proiectului de cod penal. Discurs rostit în ședințele Senatului de la 1 și 4 februarie 1935*, București 1935, p. 13.

¹⁵⁷ Ibidem, p. 21.

¹⁵⁸ Ibidem, p. 44.

sau fizice. Propunea limitarea posibilităților de efectuare a avortului doar în cabinetele medicilor ginecologi, excludând medicina populară atât în vogă în România acelor vremuri. Se poate deci considera că viziunea lui Lucian Skupiewski în această privință era într-o mare măsură asemănătoare cu aşa-numitul compromis referitor la avort datând din anii 1990 - în vigoare în Polonia în prezent - și care este în mod constant contestat de ambele tabere, și de susținătorii intreruperii de sarcină, și de cei ce i se împotrivesc. În sesiunea de primăvară a anului 1935, a luat cuvântul de șase ori, de regulă, în chestiuni legate de profesia sa. Cea mai importantă luare de cuvânt, după cum am amintit deja, a fost cea legată de proiectul codului penal¹⁵⁹.

Totuși chestiunile medicale sau semi-medicale care, lucru de înțeles, au fost preponderente în activitatea parlamentară a doctorului Skupiewski, nu au închis spectrul intereselor sale în forumul parlamentar. Se știe că încă pe vremea când era în Camera Deputaților, în octombrie-noiembrie 1928, a participat destul de activ la discuțiile privind accesul la educația militară, unde se putea observa o anumită discriminare a persoanelor ce provineau din zonele care s-au unit cu România în anul 1918. Poate într-o oarecare măsură era afectată și minoritatea poloneză, deci în acest caz putem considera interesul său cu privire la acest subiect pe deplin justificat¹⁶⁰.

Și în mandatul senatorial 1939–1940 Skupiewski a fost foarte activ. În sesiunea din anul 1940 a luat cuvântul de două ori, participând la discuțiile pe tema proiectului organizării Colegiului Medicilor și a proiectului privind organizarea Camerelor Agricole, esențial în contextul sistemului corporatist de stat¹⁶¹.

¹⁵⁹ AICB, *Senatul*, 16358, f. 130.

¹⁶⁰ E. A. Dandea, *Un om pentru Târgu Mureș*, Târgu Mureș 1995, p. 151-152.

¹⁶¹ AICB, *Senatul*, 17084, f. 56.

Activitatea socială a lui Lucian Skupiewski

Un element important al activității lui Lucian Skupiewski a fost cea din cadrul organizației de ajutor pentru obstetrică (Societatea Micii Maternități). Fiind o organizație caritabilă, a fost susținută și de Casa regală, în special de către Regina Maria, prezentă de mai multe ori la reuniunile Consiliului de administrație a organizației.

În luna august 1923, Skupiewski a achiziționat, cu prețul de 60.000 de lei, obținuți în mare parte de la angajatorul său principal, *Eforia spitalelor civile*, o suprafață de teren cu suprafață de 1000 m² în Sinaia, stațiune montană prestigioasă până astăzi, atât pentru sezonul de iarnă cât și pentru cel de vară, mai ales datorită faptului că acolo se afla reședința regală - Castelul Peleș¹⁶². În anii 1923 și 1926 a cumpărat, de la același proprietar și alte proprietăți, situate în comuna Techirghiol (jud. Constanța – A.D.) adică pe litoralul Mării Negre¹⁶³. În anul 1923 a intrat, de asemenea, în componența Consiliului Băncii Petru Rareș¹⁶⁴.

În perioada interbelică, s-a estimat că minoritatea poloneză din România număra aproximativ 70 000 de persoane (conform surselor poloneze; potrivit celor românești numărul fiind de aproximativ 50 000)¹⁶⁵. Polonezii care au participat la Primul Război Mondial de partea română, conform surselor românești au fost în număr de 104 de ofițeri, din care 7 au obținut cea mai înaltă decorație militară - ordinul Mihai Viteazul¹⁶⁶. Concentrația principală a localizării comunității poloneze a rămas Bucovina

¹⁶² „Monitorul Oficial”, 5 VIII 1923, p. 4885.

¹⁶³ „Monitorul Oficial”, 22 XII 1923, p. 10994; „Monitorul Oficial”, 24 III 1926, p. 4085.

¹⁶⁴ „Monitorul Oficial”, 21 IX 1923, p. 6921.

¹⁶⁵ I. W. Kosmowska, *Rumunja. Kraj i naród*, Warszawa 1928, p. 148.

¹⁶⁶ L. Skupiewski, *Viața studențească în Polonia și România. Constituția de la 3 mai 1791*, București 1931, p. 8.

și aproximativ 600 de persoane locuiau în București. În perioada interbelică, structura organizatorică a comunității poloneze din capitala României a fost stabilită în anul 1923, în cadrul societății organize din jurul Bibliotecii poloneze *Adam Mickiewicz*. Lucian Skupiewski, precum și ceilalți membri ai familiei, au menținut contacte cu centrul polonez din București – Cercul Bibliotecii Poloneze¹⁶⁷. Doctorul Skupiewski a activat, de asemenea, în asociațiile polono-române orientate, în principal, spre îmbunătățirea relațiilor bilaterale dintre cele două țări prietene. A fost membru al Comitetului onorific al Asociației academice a prietenilor Poloniei, împreună cu alți proeminenți reprezentanți ai vieții științifice românești, ca profesorul Dumitru Busuiocescu, rectorul Academiei Agricole din București, Eugen Filotti, directorul Biroului de Presă al Guvernului, profesorul Grigore Trancu-Iași, fost ministru al muncii în guvernul generalului Alexandru Averescu, precum și amintitul anterior dr. Jan (Ioan) Żalplachta, președintele Consiliului Național al Polonezilor din România¹⁶⁸. Skupiewski nu s-a limitat la simpla prezență, cu ocazia participării la manifestări și a susținut prelegeri speciale la reuniunile societății, ca de exemplu cu ocazia celei de a IV-a aniversări a numirii sale în funcție (21 februarie 1931-A.D.), în care a împărtășit, printre altele, propriile reflecții asupra calității vieții academice din ambele țări și a prezentat propria experiență rezultată din ultima vizită în Polonia, care a avut loc în decembrie 1930¹⁶⁹. La următoarea reuniune, dedicată celei de a 140-a aniversări a Constituției din 3 mai (în 1931, A.D.) dr. Skupiewski a dat de asemenea o lecție adecvată privind analiza legii fundamentale¹⁷⁰. În plus, ca parte a activității în cadrul asociației, Skupiewski a sponsorizat, în aprilie 1931, o excursie în Polonia, pentru doi reprezentanți ai societății¹⁷¹.

Legăturile apropiate cu Józef Piłsudski s-au încheiat cu siguranță în anul 1922, în timpul primei vizite a Mareșalului în România. Atunci Skupiewski a reprezentat Consiliul Orașului București la întâlnirea cu ilustrul ospet ce a avut loc la Sinaia. Cu această ocazie a primit Marea Cruce a Ordinului Polonia Restituta¹⁷². Piłsudski nu a fost primit atunci în capitala României din cauză că Palatul regal era în renovare, în urma unui incendiu.

¹⁶⁷ Biblioteca polonă a existat în București până în 1892, când colecția fost predată proprietarului și curitorului Julian Ksawery Łukaszewski în Bytom, Silezia Superioară; conf. K. Dach, *Polsko-rumuńskie stosunki polityczne w XIX wieku*, Warszawa 1999, p. 509.

¹⁶⁸ L. Skupiewski, *Viața studențească...*, p. 35.

¹⁶⁹ Ibidem, p. 3-22.

¹⁷⁰ Ibidem, p. 23-31.

¹⁷¹ Ibidem, p. 22.

¹⁷² H. Walczak, *Chief of State Józef Piłsudski's Visit to Romania in September 1922. Antecedents, Course, and Results*, „Res Historica” 2018 (45), p. 177.

În 1928, Skupiewski l-a găzduit pe Józef Piłsudski în propria sa locuință de vacanță aflată în împrejurimile orașului Târgoviște (la Mănăstirea Dealului, comuna Viforâta – A.D.)¹⁷³. Piłsudski a locuit acolo în septembrie, când clima deluroasă e cea mai plăcută. Pe 30 septembrie 1928, Piłsudski era deja în București¹⁷⁴. Proprietatea aceea era a lui Skupiewski cel puțin din anul 1923¹⁵⁸ Skupiewski a pregătit și următoarea vizită a Mareșalului în România, care a avut loc în 1931 – de data aceasta Piłsudski a fost găzduit la Techirghiol, la Marea Neagră¹⁷⁵, dar această vizită nu a fost atât de reușită, pentru că Mareșalul s-a îmbolnăvit. Skupiewski a fost chemat să-l consulte în timpul șederii sale în România¹⁷⁶. În această localitate Skupiewski deținea și o parcelă de pământ, deci putea fi de folos anjurului Mareșalului cu un sfat bun cu privire la alegerea unei locații concrete. Ultima întâlnire a lui Lucian Skupiewski cu Mareșalul a avut loc în septembrie/octombrie 1934, în timpul vacanței lui Piłsudski la Mosczenica, lângă Żywiec¹⁷⁷. În mai 1935 a venit din nou în Polonia, unde s-a preocupat intens de sănătatea Mareșalului. Pe 12 mai 1935 (ziua morții lui Józef Piłsudski) a încercat să comunice cu medicul personal al lui Piłsudski, dr. Marcin Woyczyński, dar fără succes¹⁷⁸.

În 1931, a intrat în structura comitetului executiv al Uniunii Interparlamentare polono-române, deși în momentul respectiv nu deținea un mandat parlamentar¹⁷⁹. În același an, a intrat în Consiliul de Supraveghere al sanatoriului Sf. Elisabeta (18 aprilie - A.D.)¹⁸⁰. Făcea parte din el și în 1940¹⁸¹.

În 1933, Skupiewski a cumpărat o proprietate imiliară pe strada Grigore Mora numărul 6¹⁸², unde a locuit și a primit pacienți până la sfârșitul vieții sale¹⁸³. În cartea de

¹⁷³ „Adevărul”, 5 VII 1928.

¹⁷⁴ D. Michalopoulos, *Un singur popor cu două drapele, The Romanian – Polish relations during the interwar period*. „Revista Română pentru Studii Baltice și Nordice”, vol. 3, 2011 (2), p. 250.

¹⁷⁵ D. Prisacaru, *La granița de est a sistemului de securitate versailles – repere ale relațiilor politico-diplomatice și militare româno-polone în anii 1919–1932*, „Gândirea Militară Românească”, 2018 (1-2), p. 166.

¹⁷⁶ M. Lepecki, *Pamiętnik adiutanta Marszałka Piłsudskiego*, Warszawa 1989, p. 58.

¹⁷⁷ Singura urmă a întâlnirii este fotografia făcută cu această ocazie și uaccessniana în NAC (Arhive Digitale de Stat [Polonia]) și un scurt film accesibil pe canalul You Tube și semnat eronat ca o vizită a mareșalului în România; conf. și: W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, Warszawa 1998, t. III, p. 392-393.

¹⁷⁸ La lucrare lui Jan Szembek Skupiewski apare ca Skupniewski; conf. *Diariusz i teki Jana Szembeka...*, p. 291.

¹⁷⁹ „Adevărul”, 8 X 1931.

¹⁸⁰ „Monitorul Oficial”, 7 VII 1932.

¹⁸¹ „Monitorul Oficial”, partea II, 25 V 1940, p. 4820.

¹⁸² „Monitorul Oficial”, partea I, 10 II 1943, p. 1166.

¹⁸³ *Abonații S. A. R. de telefoane din București. Februarie 1943*, București 1943, p. 51, 162.

telefoane din anul 1943 figurează ca și chirurg ginecolog, din 1935, director al spitalului de obstetrică *Elena gen. Adrian*¹⁸⁴.

În 1923, Skupiewski era director general al Casei Centrale a Asigurărilor Sociale¹⁸⁵. Ca atare, era în exercițiul funcțiunii în 27 II 1923¹⁸⁶. Dar în aprilie 1923 deja nu mai îndeplinea această funcție¹⁸⁷. Tot atunci a intrat în consiliul de supraveghere a companiei petroliere *Hyperion*¹⁸⁸. A avut legături cu această firmă până cel puțin în anul 1928¹⁸⁹. A făcut parte din comisia de revizie a băncii *Amza*¹⁹⁰. Cu această bancă avusese legături încă înainte de Primul Război Mondial, fiind unul dintre acționarii instituției financiare, fapt datorită căruia a îndeplinit diverse funcții în conducerea acesteia¹⁹¹. De asemenea, în 1923 a intrat în conducerea societății de asigurări *Belgo-Romana*¹⁹².

Skupiewski practica și sportul, în special tirul. Se știe că a ocupat locul al II-lea la concursul de tir cu pistolul de duel pentru medicii bucureșteni în anii 1909 și 1910¹⁹³; de asemenea, dr. Lucian Skupiewski a fost unul dintre pionierii studiilor sportive medicale în România, alături de alți medici merituoși: Corneanu, Lecci, Vitriescu¹⁹⁴. Fiind un bun trăgător, a participat la vânătorile regale la invitația Regelui Carol al II-lea, printre altele în decembrie 1933, dar și pe 23, 25, 26 XI 1936¹⁹⁵. Lucru important, a participat la ele și într-o perioadă dificilă pentru polonezi, adică momentul de cotitură 1939–1940; poate atunci, profitând de ocazie, a putut să urmărească îndeaproape cheștiunile poloneze¹⁹⁶. Se știe că la vânătoarea din martie 1937, Skupiewski a discutat cu Regele Carol al II-lea despre o posibilă vizită în Polonia și despre problemele de protocol legate de invitarea lui

¹⁸⁴ A funcționat la Calea Griviței 288 până pe 7 mai 1944, când a fost distrusă în timpul bombardamentului aliat al Bucureștiului. După cel de-al doilea război mondial, cartierul a fost grav avariat după bombardamentele aliate din primăvara anului 1944, numerotarea sa schimbă, iar spitalul a funcționat până în 1985 ca *Maternitatea Steaua*. În prezent, în clădire există un spital pentru persoane arse.

¹⁸⁵ „Monitorul Oficial”, 12 V 1923, p. 4007.

¹⁸⁶ „Monitorul Oficial”, 4 III 1923, p. 12360.

¹⁸⁷ AICB, *Ministeriul Muncii*, 3/1923, f. 25.

¹⁸⁸ „Monitorul Oficial”, 5 IX 1923, p. 6125.

¹⁸⁹ „Monitorul Oficial”, 8 VI 1928, p. 7686.

¹⁹⁰ „Monitorul Oficial”, 6 II 1925, p. 1177.

¹⁹¹ „Monitorul Oficial”, 2 III 1913, p. 2475; „Monitorul Oficial”, 30 V 1922, p. 2149; „Monitorul Oficial”, 6 III 1929, p. 2650; „Monitorul Oficial”, 20 I 1930, p. 640.

¹⁹² „Adevărul”, 21 XII 1923.

¹⁹³ *50 de ani de sport la Institutul de Medicină și Farmacie București*, București 1970, p. 23.

¹⁹⁴ Ibidem, p. 30.

¹⁹⁵ „Carpații”, 1933 (1), p. 14; „Adevărul”, 27, 29 XI 1936.

¹⁹⁶ Carol al II, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. 2, București 1996, p. 36, 60, 135, 141.

Ignacy Mościcki în România¹⁹⁷. Povestea s-a tărăgănat un timp și s-a recurs la o rezolvare de compromis, conform mărturiei Regelui, și cu ajutorul lui Skupiewski, care avea să sugereze invitarea lui Mościcki de către moștenitorul tronului în cursul călătoriei de întoarcere de la Londra, călătorie prilejuită de festivitățile de încoronare a lui George VI¹⁹⁸. Skupiewski era și membru al asociației vânătorilor, din conducerea căreia a făcut parte cel puțin din iulie 1926¹⁹⁹.

Dr. Lucian Skupiewski s-a împrietenit, cel puțin din anul 1902, cu Jan Žalplachta, medic și corespondent pentru ziarele poloneze în perioada interbelică²⁰⁰.

În perioada interbelică, s-a implicat activ în activitatea diplomatică poloneză, menținând legătura cu Polonia și participând adesea la evenimente de diverse tipuri organizate de Legația și, mai târziu, de Ambasada Poloniei.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, și mai ales în perioada „fierbinte” din România de după campania poloneză din septembrie 1939, s-a implicat ajutându-i pe polonezii care au venit în România și adesea, din diverse motive, aveau nevoie de asistență medicală²⁰¹. În general, Lucian Skupiewski era foarte bine cotat, foarte apreciat atât ca om, cât și ca medic. Nu se limita doar la specializarea sa de ginecologie și neonatologie, ci era și un chirurg activ, lucrând în secția de chirurgie a spitalului înființat de el pe Calea Griviței. Pacienții săi provineau din păturile sociale cele mai diverse; se știe că acel spital, după cum îi spunea și numele, era creat în special pentru gravidele săraci, dar între pacienții săi se găseau și angajați ai administrației²⁰². Pacienții îl descriau pe dr. Skupiewski drept un medic capabil și dezinteresat, însă dacă ne referim la atributele umane, Sergiu Dumitriu, angajat al Ministerului de Interne român operat de el, l-a descris ca având calități spirituale deosebite, fiind aşadar vrednic de prietenia unor personalități atât de importante precum Mareșalul Piłsudski²⁰³.

Skupiewski s-a implicat și pe plan social; se cunoaște cel puțin un caz în care s-a ocupat de un orfan (pe jumătate)²⁰⁴. Știm de asemenea că se întâlnea cu Regina Maria, de pildă

¹⁹⁷ Idem, *Înseminării zilnice 1937–1951*, vol. I, București 2001, p. 17.

¹⁹⁸ Ibidem, p. 70.

¹⁹⁹ „Monitorul Oficial”, 17 VII 1926, p. 8880.

²⁰⁰ „l’Independence Roumaine”, 23 IV 1902.

²⁰¹ W. Krzyżanowski, *Lata bukareszteńskie* (3), „Zeszyty Historyczne”, 1978 (z. 43), p. 168-169.

²⁰² P. Dimitriu, *Din trecut*, Iași 2006, p. 107-108.

²⁰³ Ibidem.

²⁰⁴ L. Skupiewski, *Discurs 1935*, p. 52.

în problema înființării unei Case a bătrâneții liniștite²⁰⁵. După cum s-a menționat deja, și Regina se implica activ în activitatea asociației *Mica maternitate*. Skupiewski s-a împrietenit și cu Gala Galaction, cunoscut intelectual român, preot cu vederi de stânga, pe care-l putem cataloga - firește, păstrând proporțiile - drept un precursor aparte al teologiei eliberării. Chiar Galaction amintește în *Jurnalul* său că Skupiewski, în ciuda îndelungatei prietenii cu el, nu i-a acceptat până la capăt vederile politice și simpatia pentru revoluția socială care a avut loc în România după cel de-al Doilea Război Mondial²⁰⁶.

Discutând activitatea pro-socială a dr. Lucian Skupiewski, trebuie amintit și interesul puternic pe care-l purta sănătății publice în sens general. După cum am menționat deja, în intervențiile sale publice nu a evitat subiectele sociale, cum a fost de pildă în cazul problemei tuberculozei sau avortului. Si totuși nu s-a limitat doar la o prezentare teoretică a problemei în cel mai înalt forum național, ci atunci când a fost necesar a participat activ la acțiuni de diverse tipuri menite să promoveze un stil de viață sănătos și lupta cu bolile sociale. S-a implicat în inițiativa ministerială din anul 1935 ce avea drept scop promovarea unui comportament pro-sănătate în mediul rural. În prelegerile sale pentru persoanele care trebuiau să se ocupe de propagarea unui stil de viață (în sens larg) sănătos în mediul rural, a acordat o atenție deosebită luptei împotriva alcoolismului, pe care o considera drept una dintre cele trei boli sociale serioase, alături de tuberculoză și sifilis. Deosebit de periculoasă, pentru că e relativ ușor de ascuns (bineînțeles, până la un anumit moment dat și paradoxal, cu atât mai periculoasă, cu cât nu e transmisibilă; prin asta era evidentă abordarea socială diferită). În cruciada sa împotriva alcoolismului în mediul rural, Skupiewski a postulat mai presus de orice munca pornind de jos, unde principala celulă de luptă erau preotul local și învățătorul, care trebuiau să transmită enoriașilor și elevilor consecințele negative ale consumului de alcool. Pe de altă parte, Skupiewski se împotrivea oricărora interdicții și limitări impuse de sus în ceea ce privește accesul la băuturile alcoolice, arătând că acest lucru duce doar la dezvoltarea aşa-zisei zone gri²⁰⁷. Luând în considerare și celealte intervenții ale sale deja amintite pe teme sociale, se vede clar că nu avea o poziție ortodoxă în ceea privința lor, mizând mai degrabă pe o abordare *cu simțul realității*.

După Primul Război Mondial, Lucian Skupiewski a făcut parte din mișcarea promovând incinerarea rămășițelor umane. A fost membrul asociației „Nirvana”, transformată

²⁰⁵ Regina Maria a României, *Însemnări Zilnice*, vol. IV, București 2006, p. 407.

²⁰⁶ În acest context, Galaction, scriind despre moartea lui Skupiewski, într-un anumit sens se consideră creștinul care trădându-și credințea lui – el a recunoscut că iubește principiile credinței ca soție și o revoluție socială ca o amantă. Conf. G. Galaction, *Jurnal. 1947-1952. Paginii inedite. Cenzurate*, București 2007, p. 120.

²⁰⁷ G. Ionașescu, D. Dr L. Skupiewski despre alcoolism, „Gazeta Medicală”, 1935 nr 33, p. 1, 7.

mai târziu în „Cenușa”²⁰⁸. Activitatea acestei asociații a trezit anumite controverse în special din punct de vedere religios, întrucât biserică ortodoxă se împotrivea extrem de categoric incinerării. Un *farmec* aparte al activității asociației reieșea din faptul că membrii săi erau persoane situate destul de sus pe scara ierarhică a vieții sociale a Bucureștiului, între ei aflându-se și primari ai orașului (Lucian Skupiewski, Ioan E. Costinescu sau Gheorghe Gheorghian)²⁰⁹.

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, pe fondul preluării puterii de către forțele pro-comuniste, Skupiewski, ca persoană direct asociată cu fostul sistem guvernamental, nu a continuat în viață publică. La sfârșitul vieții sale, a suferit de cancer osos.

După moartea sa, care a survenit pe 10 martie 1949, trupul lui Skupiewski a fost incinerat în crematoriul *Cenușa* la data de 13 martie 1949, la ora 15.00²¹⁰. Din corespondență purtată cu Administrația Cimitirilor și Crematoriilor din București rezultă că urnele lui Lucian Skupiewski și ale soției sale Elena se află în columbarul crematoriului *Cenușa* din București și poartă numerele 8042 și 8063²¹¹. În cimitirul Belu, în partea catolică a acestuia, se găsește cel mai probabil mormântul simbolic al familiei Skupiewski²¹². Dintre toate cele șase nume menționate pe piatra de mormânt, în documentele oficiale ale cimitirului nu apar decât două, cel mai probabil ale primelor persoane îngropate în mormintele respective. Astăzi este un loc de veci, adică o singură împrejmuire, dar de fapt sunt două morminte. Cel mai probabil împreună cu fratele lui Lucian, Tadeusz, a fost îngropat trupul col. Wincenty Jasiewicz²¹³. Cel de-al doilea loc de veci a fost cumpărat de-abia după moartea lui Jasiewicz – acest lucru e menționat în registrele cimitirului. Necrologurile au fost semnate de familia defuncțului și de prietenii lui Skupiewski (Marietta și Nicu Marinescu și Micșunica Saint-Omer); un necrolog separat a fost comandat și de Asociația

²⁰⁸ M. Rotar, *The Issue of Cremation and Romanian Elites during the 19th – 21st Centuries*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica SE 2:293-309, p. 298.

²⁰⁹ Idem, *Romanian Physicians and the Issues of Cremation: the Case of Minovici Brothers*, „Philobiblion”, 2014 (vol. XIX), p. 238.

²¹⁰ „Universul”, 12 III 1949.

²¹¹ Corespondență cu ACCU, nr 494/CIA/10.09.2018 – la Autor.

²¹² M. Rotar, *History of Modern Cremation in Romania*, Cambridge 2013, p. 336; Idem, *European echoes upon Romanian cremationist movement*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica (2011) Sp. Ed.: p. 283.

²¹³ Col. Wincenty Jasiewicz († 1941). Din 1918, el a servit în armata polonă, din iunie 1920, comandant al regiment 2 de Roșiori, apoi a comandat și 10 Brigada de Cavalerie (1930–1937), comandantul adjunct al Brigăzii de Cavalerie Nowogródek (1937–1939). Din motive de sănătate, el nu a participat la războiul din 1939. În mod particular, ginelele lui Lucian Skupiewski, soțul lui Kornelia Skupiewska. La începutul lunii august 1939, el a fost trimis spre tratamentul tuberculozei în România. A murit la București în 1941. Bunicul paternal lui Lech și Jarosław Kaczyński.

Bolilor Interne și Ginecologilor din București, a cărui președinte era Skupiewski. Cea de-a doua soție a lui Lucian Skupiewski – Elena, a decedat la scurt timp după soțul ei, iar trupul ei a fost incinerat pe 13 aprilie 1949.

Sumar |

Doctor Lucian Skupiewski dovedea, fără îndoială, prin activitatea sa social-politică, că reprezentanții Poloniei pot fi o valoare adăugată pentru societățile în care trăiesc și crează. Desigur, merită să fie recunoscut faptul că și-a atins obiectivele prin menținerea identității polone, fără a renunța la relațiile cu țara. Trebuie remarcat că acest lucru era cu siguranță mai ușor pentru el, că activitatea sa politică a coincis cu perioada renașterii Poloniei, care, fără îndoială, i-a facilitat menținerea contactelor cu Polonia și polonezii și a deschis noi oportunități, atât la București, cât și în contextul contactelor cu Polonia.

De asemenea, subliniem partea obișnuită, umană a activității lui Skupiewski. Deja în timpul eforturilor de obținere a cetățeniei române, avantajele sale au fost subliniate ca om și viitor doctor - s-a observat că pentru societate era un cetățean bun. Acest aviz a constatat cel puțin o confirmare indirectă dacă luăm în considerare posturile municipale care i-au fost încredințate, precum și funcțiile politice, arătând o anumită încredere în acesta, cel puțin din partea propriului partid politic. În fine, nu în ultimul rând, trebuie acordată atenție anumitor mituri cu privire la funcțiile sale, de exemplu, primarul Bucureștiului; foarte popular astăzi, de exemplu pe Internet²¹⁴. Acest lucru demonstrează o anumită popularitate și, în prezent, poate justifica alegerea lui ca simbol al cooperării fructuoase polono-române.

²¹⁴ Conf. Rumunia. Polscy żołnierze na grobach pradziadka i dziadka śp. Prezydenta Kaczyńskiego, <https://niezalezna.pl/207239-rumunia-polscy-zolnierze-na-grobach-pradziadka-i-dziadka-sp-prezydenta-kaczynskiego>, 30 X 2017, [acces: 29 X 2018]; Spotkanie delegacji PKW Rumunia z Polonią w Bukareszcie, <http://www.do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2017-09-19-spotkanie-delegacji-pkw-rumunia-z-polonia-w-bukareszcie-c/>, 19 X 2017, [acces: 29 X 2018].

Bibliografia/Literatura |

Archiwa/Arhive:

Arhive Istorice Centrale Bucureşti [AICB]

Ministeriul Justiției, Comisia Electorală Centrală: 3/1927, 14/1932, 7/1933.

Ministeriul Muncii: 3/1923.

Parlamentul: 1102, 1273, 2176.

Senatul: 16061, 16063, 16358, 17084, 18000, 18096, 18207.

Arhive Municipilui Bucureşti [AMB]

Colecția Registrul de Stare Civilă. Casatorie, 1910, vol. 14.

Primaria Municipiului Bucureşti. Secretariat, 1/1922, 2/1922-24.

Universitatea Populară din Bucureşti, inventar, 12/1910-1948.

Biblioteca Națională a României

Fond Saint Georges, CCII/10, CCIII/1, XVIII/5.

The National Archives (Londyn)

FO 496/14.

Edycje źródeł/Surse edite:

Abonării S. A. R. de telefoane din Bucureşti. Februarie 1943, Bucureşti 1943.

Anuarul Bucureştilor 1904, Bucureşti 1904.

Anuarul ofițerilor de rezervă ai armatei române pe anul 1925, Bucureşti 1925.

Anuarul Statistic al orașului Bucureşti pe anii 1915–1923, Bucureşti 1924.

„Dezbateri Parlamentare Camerei Deputaților”: 1896, 1914.

„Monitorul comunal. Organ oficial al primăriei orașului Bucureşti”: 1903, 1913-1914, 1934.

„Monitorul Oficial”: 1903, 1913, 1919, 1922-1923, 1925, 1926-1930, 1932, 1938-1944.

„Monitorul Primăriei Bucureşti”: 1915, 1922.

Pamiętniki/Jurnale:

Călinescu A., *Însemnări politice*, Bucureşti 1990.

Candiano-Popescu A., *Amintiri din viața-mi*, vol. II, [red.] C. Corbu, Bucureşti 1999.

Carol al II, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. 2, Bucureşti 1996.

Carol al II, *Însemnării zilnice 1937-1951*, vol. I, Bucureşti 2001.

Diariusz i teki Jana Szembeka, [red.] T. Komarnicki, Londyn 1964, t. I.
Dimitriu S., *Din trecut*, Iași 2006.
Galaction G., *Jurnal. 1947–1952. Paginii inedite. Cenzurate*, București 2007.
Iorga N., *Memorii*, București 1939, t. VI.
Kennard D., *A Roumanian Diary, 1915, 1916, 1917*, London 1917.
Krzyżanowski W., *Lata bukareszteńskie* (3), „Zeszyty Historyczne”, 1978 (z. 43), 162-180.
Lepecki M., *Pamiętnik adiutanta Marszałka Piłsudskiego*, Warszawa 1989.
Regina Maria a României, *Înseminări Zilnice*, vol. IV, București 2006.

Monografie:

50 de anii de sport la Institutul de Medicină și Farmacie București, București 1970.
„Afacerea Ghenadie”, *complot politic*: „Adevărul”, 4 IX 2012, https://adevarul.ro/news/societate/afacerea-ghenadie-complot-politic-1_50ae76c77c42d5a6639cf1bd/index.html, [dostęp/acces: 24 VII 2018].
Bacalbașa C., *București de altădată*, vol. IV (1910–1918), București 2007.
Bartkiewicz B., *Szkoła Główna Warszawska (1862–1869)*, Kraków 1900, t. 1.
Borowski S., *Szkoła Główna Warszawska 1862–1869. Wydział Prawa i Administracji*, Warszawa 1937.
Brykalska M., *Aleksander Świętochowski. Biografia*, Warszawa 1987, t. 1.
Brzuska B., *Julian Tomasz Skupiewski 1820-02-02-1877-04-05*, <http://ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/julian-tomasz-skupiewski>, [dostęp/acces: 13 IX 2018].
Caragiale I. L., *Restituiri*, București 1986.
Czarkowski L., *Pseudonimy i kryptonimy polskie*, Wilno 1922, https://pl.wikisource.org/wiki/Pseudonimy_i_kryptonimy_polskie/ca%C5%82o%C5%9B%C4%87, [dostęp/acces: 30 VII 2018].
Dach K., *Polisko-rumuńskie stosunki polityczne w XIX wieku*, Warszawa 1999.
Dandea E. A., *Un om pentru Târgu Mureş*, Târgu Mureş 1995.
Dubicki A., *System partyjny Królestwa Rumunii 1866–1947*, Łódź 2013.
Dubicki T., *Lucjan Skupiewski*, [w:] K. Dopierała (red.), *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, Toruń 2005, t. 4, s. 396.
Gomoiu V., *Istoricul Societăției Studenților de Medicina 1875–1906*, București 1906.
Ionașescu G., *D. Dr L. Skupiewski despre alcoolism*, „Gazeta Medicală”, 1935 nr 33, 1, 7.
Iorga N., Bacalbașa C., *Istoria presei românești: Dela primele începuturi până la 1916*, București 1922.
Ivănceanu V., Sterescu P. P., Ionescu P., Tâmpeanu C., *Crucii și medalii Române*, București 1927.
Jędrzejewicz W., Cisek J., *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, Warszawa 1998, t. III.
Kosmowska I. W., *Rumunja. Kraj i naród*, Warszawa 1928.
Maner H. Ch., *Parlamentarismul în România 1930–1940*, București 2004.
Mezdrea D., *Nae Ionescu. Biografia*, vol. III, Brăila 2003.

- Michalopoulos D., *Un singur popor cu două drapele, The Romanian – Polish relations during the interwar period*, „Revista Română pentru Studii Baltice și Nordice”, vol. 3, no. 2 (2011), 247-264.
- Pankey Ch. H., *Decoratii Medicale din Perioada Regala*, „Colecționarul Român”, 2006, nr 6, 2., http://www.worldwar2.ro/colectionarul/colectionarul_roman_6.pdf, [dostęp/acces: 21 VII 2018].
- Petcu M. (red.), *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, București 2012, s. 1962, https://books.google.pl/books?id=-X5sDAAAQBAJ&pg=PA1962&lpg=PA1962&dq=scupiewski&source=bl&ots=yKShPPkFwE&sig=1A_G4vcm8BjeYAsMxXMuQ-3_7Ek&hl=pl&sa=X&ved=0ahUKEwiyvr6i6qvcAhXoIJoKHZf9CBYQ6AEISjAJ#v=onepage&q=scupiewski&f=false, [dostęp/acces: 19 VII 2018].
- Popescu C., *Viața cotidiană bucureșteană în perioada ocupației germane din primul război mondial (1916–1918)*, București 2014.
- Prisacăru D., *La granița de est a sistemului de securitate versailles – repere ale relațiilor politico-diplomatice și militare româno-polone în anii 1919–1932*, „Gândirea Militără Românească”, 2018 (1-2), 148-171.
- Publicațiile periodice Românești*, t. III 1919-1924, București 1987.
- Rotar M., *History of Modern Cremation in Romania*, Cambridge 2013.
- Rotar M., *European echoes upon Romanian cremationist movement*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica (2011) Sp. Ed.: 279-288.
- Rotar M., *The Issue of Cremation and Romanian Elites during the 19th – 21st Centuries*, „Annales Universitatis Apulensis” Series Historica SE 2, 293-309.
- Rotar M., *Romanian Physicians and the Issues of Cremation: the Case of Minovici Brothers*, „Philobiblion”, 2014, vol. XIX, 233-247
- Rumunia. Polscy żołnierze na grobach pradziadka i dziadka śp. Prezydenta Kaczyńskiego*, <https://niezalezna.pl/207239-rumunia-polscy-zolnierze-na-grobach-pradziadka-i-dziadka-sp-prezydenta-kaczynskiego>, 30 X 2017, [dostęp/acces: 29 X 2018].
- Scurt istoric al Facultății de Medicină*, <https://umfcd.ro/educatie/facultati-si-resurse/facultatea-de-medicina/>, [dostęp/acces: 1 IX 2018].
- Scurtu I., et. alt., *Enciclopedia partidelor politice din România 1859–2003*, București 2003.
- Skupiewski J., *Stanowisko dzieci nieprawych podług obowiązującego prawodawstwa*, „Przegląd Sądowy”, 1869, t. V, 96-137.
- Skupiewski L., *Despre alegerea doicilor. Teza pentru doctorat in medicina și chirurgie*, București 1902.
- Skupiewski L., *Discurs ținut în ședința Senatului din 27 februarie 1934 cu ocazia unei discuțiunii răspunsului la Mesaj*, București 1934.
- Skupiewski L., *Lupta contra tubercolozei. Discurs rostit la Senat în ședința de la 28 aprilie 1934*, București 1934.
- Skupiewski L., *Pe marginea proiectului de cod penal. Discurs rostit în ședințele Senatului de la 1 și 4 februarie 1935*, București 1935.

- Skupiewski L., *Viața studențească în Polonia și România. Constituția de la 3 mai 1791*, București 1931.
- Spotkanie delegacji PKW Rumunia z Polonią w Bukareszcie*, <http://www.do.wp.mil.pl/artykuly/aktualnosci/2017-09-19-spotkanie-delegacji-pkw-rumunia-z-polonia-w-bukareszcie-c/>, 19 X 2017, [dostęp/acces: 29 X 2018].
- Țop D., *Istoria dreptului și statului românesc*, Târgoviște 2016.
- Walczak H., *Chief of State Józef Piłsudski's Visit to Romania in September 1922. Antecedents, Course, and Results*, „Res Historica” 2018 (45), 167-186.
- Willaume M., *Rumunia*, Warszawa 2004.
- Vitan I., *Primarii Bucureștilor 1864–1949*, București 2009.

Gazety/Presa

- „Adevărul”: 1905, 1911, 1914-1916, 1919, 1921-1923, 1925, 1927-1928, 1931, 1934-1937.
- „Albina”: 1915.
- „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”: 1921.
- „Carpații”: 1933.
- „Curentul”: 1934.
- „Cuvântul Liber”: 1934.
- „Dreptatea”: 1897.
- „Epoca”: 1886, 1888, 1896-1898.
- „l’Etoile Roumaine”: 1888.
- „l’Independence Roumaine”: 1901-1902.
- „Lupta”: 1888.
- „Przegląd Pedagogiczny”: 1937.
- „Przegląd Współczesny”: 1928.
- „România Libera”: 1888.
- „Telegraphul”: 1886.
- „Universul”: 1934, 1949.
- „Viitorul”: 1936.
- „Voința Națională”: 1891, 1896, 1903.

Andrzej Dubicki |

Andrzej Dubicki (1978), prof. nadzw. Uniwersytetu Łódzkiego, w latach 1997–2002 studiował w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie od 2002 r. kontynuował naukę na studiach doktoranckich. Stopień doktora uzyskał w 2006 r. na Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny) w Krakowie. Stopień doktora habilitowanego otrzymał w roku 2015 na Wydziale Politologii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 2016 r. profesor nadzw. Uniwersytetu Łódzkiego w Katedrze Teorii Polityki i Myśli Politycznej Instytutu Studiów Politologicznych. Zajmuje się szeroko pojmowanymi sprawami rumuńskimi, wchodzącyymi w zakres zainteresowań, zarówno nauk o polityce, jak i historii. W 2015 r. otrzymał Nagrodę im. Henryka Wereszyckiego i Wacława Felczaka – przyznawaną za najciekawsze prace dotyczące dziejów narodów Europy Środkowo–Wschodniej XIX i XX w. oraz ich relacji z Polską.

Andrzej Dubicki (1978), profesor asociat la Universitatea din Lodz. Studii universitare la Lodz. Doctor în științe politice al Academiei Pedagogice (acum Universitatea Pedagogică) din Cracovia (2006). A obținut habilitație în 2015 la Facultatea de Științe Politice și Relații Internaționale de la Universitatea Nicolaus Copernic din Toruń. Din anul 2016, profesor asociat la Universitatea din Lodz, în cadrul Departamentului de Teoria Politicii și Gândirii Politice. Specializat în istoria modernă și politica contemporană României. În 2015, a primit *Premiu lui Henryk Wereszycki și Waclaw Felczak* - acordată pentru cele mai interesante lucrări despre istoria națiunilor din Europa Centrală și de Est din secolele XIX și XX și relațiile lor cu Polonia.

Fundacja Warsaw Institute to polski *think tank* zajmujący się geopolityką. Główne obszary zainteresowania Warsaw Institute obejmują stosunki międzynarodowe, bezpieczeństwo energetyczne, obronność, historię, kulturę i inne kwestie kluczowe dla Polski i Europy Środkowo–Wschodniej. Warsaw Institute wspiera inicjatywę Trójmorza oraz stosunki transatlantyckie.

Fundația Warsaw Institute este un *think-tank* polonez care se ocupă cu geopolitică. Principalele domenii de interes ale Warsaw Institute sunt: relațiile internaționale, siguranța energetică, capacitatea defensivă, istoria, cultura și alte aspecte cheie pentru Polonia și Europa Centrală și de Est. Warsaw Institute susține Inițiativa celor Trei Mări și relațiile transatlantice.

Zmiany geopolityczne ostatnich lat sprawiły, że Rumunia stała się jednym z głównych europejskich podmiotów z punktu widzenia bezpieczeństwa i stabilności w Europie Środkowo-Wschodniej. Strategiczne położenie na granicy Unii Europejskiej i NATO, historyczna pozycja między Wschodem a Zachodem, wywiera ciągłą presję na środowisko polityczne, gospodarkę, środowisko biznesowe oraz społeczeństwo tego kraju.

Eksperci z Warsaw Institute monitorują i analizują działania rumuńskiej sceny politycznej i biznesu, próbując przewidzieć ich średnio i długoterminowe skutki dla Europy i świata.

Schimbările geopolitice din ultimii ani au făcut ca România să devină unul dintre principaliii actori europeni din punctul de vedere al siguranței și stabilității în Europa Centrală și de Est. Poziția strategică la granița Uniunii Europene și NATO, locul său istoric între Orient și Occident pun o presiune constantă asupra mediului politic, economiei, mediului de afaceri și societății acestei țări.

Experții Warsaw Institute monitorizează și analizează tot ce se întâmplă pe scena politică și de business din România, încercând să anticipateze consecințele pe termen mediu și lung pentru Europa și pentru întreaga lume.

Podziękowania |

Wydawca **Fundacja Warsaw Institute** pragnie podziękować wszystkim osobom, które przyczyniły się do powstania tej publikacji, w szczególności zaś:

Gheorghe Marianowi Cristescu – Prezesowi Polsko–Rumuńskiej Bilateralnej Izby Handlowo–Przemysłowej, który jest pomysłodawcą spisania dziejów Lucjana Skupiewskiego na łamach tej książki;

Dr hab. Andrzejowi Dubickiemu – prof. nadzw. Uniwersytetu Łódzkiego, autorowi książki, stanowiącej zwieńczenie kwerendy historycznej w rumuńskich i polskich archiwach oraz bibliotekach. Zaangażowanie autora pozwoliło na odkrycie dotychczas nieznanych faktów i przybliżenie czytelnikom roli głównego bohatera w Bukareszcie i w całej Rumunii;

Dr Rafałowi Zgorzelskiemu – Redaktorowi naczelnemu „The Warsaw Institute Review”, którego zaangażowanie oraz profesjonalizm pozwoliły na powstanie tej publikacji w języku polskim i rumuńskim oraz na dostarczenie czytelnikom w interesujący sposób zredagowanej historii jej bohatera;

Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które wsparło ten projekt w ramach programu „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą 2018”.

Multumiri |

Editorul, Fundația Warsaw Institute, dorește să le mulțumească tuturor persoanelor care au contribuit la apariția acestei publicații, în special:

Președintelui Camerei Bilaterale de Comerț și Industrie Polono-Române, **Gheorghe Marian Cristescu**, cel care a avut ideea documentării activității lui Lucian Skupiewski în paginile acestei cărți;

Dr. habil. Andrzej Dubicki – profesor asociat al Universității din Łódź, autorul acestei cărți ce reprezintă încununarea cercetării istorice în arhive și biblioteci poloneze și românești. Implicarea autorului a făcut posibilă descoperirea unor fapte necunoscute până acum, dar și familiarizarea cititorilor cu rolul jucat de eroul principal al cărții la București și în întreaga Românie;

Dr. Rafał Zgorzelski – Redactor șef al „The Warsaw Institute Review”, al cărui profesionalism și implicare au permis apariția acestei cărți ce aduce în fața cititorilor, în limbile polonă și română, povestea eroului principal redactată într-un mod interesant;

Ministerului Culturii și Patrimoniului Național Republicii Polone, care a sprijinit acest proiect în cadrul programului „Protecția Patrimoniului Cultural de peste hotare 2018”.

**THE
WARSAW
INSTITUTE
REVIEW**

SUBSCRIPTION 2019

The Warsaw Institute Review is a free Polish quarterly, prepared essentially for English-speaking readers around the world. Main goal is to present a broad spectrum of topics concerning Poland, a leading East-Central European country, in the form of analytical articles on political, legal, economic, social, historical and institutional issues.

**SUBSCRIBE
AND GET A FREE COPY**

**Subscribe to the printed edition of
The Warsaw Institute Review for 2019 on our website:**

www.warsawinstitute.org/subscribe-magazine/

**Lech Kaczyński Prezes Najwyższej Izby Kontroli
w latach 1992–1995**

**Lech Kaczyński: Președinte al Curtei de Conturi în Polonia
(1992–1995)**

store.warsawinstitute.org

Doktor Lucjan Skupiewski niewątpliwie poprzez swą działalność społeczno-polityczną dowiodł, że przedstawiciele Polonii mogą stanowić wartość dodaną dla społeczeństw, wśród których przyszło im mieszkać i tworzyć. Z pewnością na uznanie zasługuje fakt, iż osiągnął swoje cele zachowując polskość...

Andrzej Dubicki
(fragment książki)

Bohaterem tej książki jest **dr Lucjan Skupiewski**, lekarz, społecznik, polityk. **Bohater dwóch narodów: polskiego i rumuńskiego**, który udowodnił, że można służyć nowej ojczyźnie nie zapominając o swoim pochodzeniu. Lektura tej książki pozwoli poznać bliżej **kuluary życia politycznego Rumunii na początku XX stulecia**. Opisuje wysiłki podejmowane przez władze państwowie w walce z powszechną w kraju gruźlicą. Główny bohater, Lucjan Skupiewski, jako dobry organizator odegrał istotną rolę w rumuńskiej polityce, zarówno na szczeblu lokalnym, w **Bukareszcie**, jak i centralnym, w **Senacie Królestwa Rumunii**. Książka przybliża sekrety znajomości doktora Skupiewskiego z **Marszałkiem Józefem Piłsudskim**. Historia ta rzuca także światło na związki Skupiewskich z rodziną Jasiewiczów, krewnych **Lecha i Jarosława Kaczyńskich**.

Prin activitatea sa social-politică, domnul doctor Lucian Skupiewski a dovedit fără doar și poate că polonezii din afara granițelor Poloniei pot aduce o valoroasă contribuție la viața societății în care au ajuns să trăiască și să creeze. Acest lucru e probat fără putință de îndoială de faptul că și-a atins scopurile păstrându-și polonitatea...

Andrzej Dubicki
(un fragment al cărții)

Eroul acestei cărți este **Lucian Skupiewski**, medic, activist social, om politic, erou al poporului polonez și român deopotrivă, care a dovedit că e posibil să-ți slujești patria cea nouă fără a-ți uita originile. Lectura acestei cărți permite o mai bună cunoaștere a culiselor vieții politice românești la începutul secolului XX. Descrie eforturile depuse de autoritățile statului pentru a lupta împotriva epidemiei de tuberculoză ce cuprinsese țara. Fiind un bun organizator, eroul principal, Lucian Skupiewski, a jucat un rol esențial în politica românească atât la nivel local, la București, cât și la nivel central, în **Senatul Regatului României**. Cartea ne dezvăluie din secretele relațiilor apropiate ale doctorului Skupiewski cu **Mareșalul Józef Piłsudski**. Povestea aduce în lumina reflectoarelor și legăturile familiei Skupiewski cu familia Jasiewicz – **familia lui Lech și Jarosław Kaczyński**.

WYDAWCA:

**WARSAW
INSTITUTE**

PATRON MEDIALNY:

**THE
WARSAW
INSTITUTE
REVIEW**

